

Concept beleidsdraaiboek
Afrikaanse Paardenpest
versie 1.0, december 2007

Hoofdstuk 1: Inleiding	6
1.1 HET CONCEPT-BELEIDSDRAAIBOEK, VERSIE 1.0	7
1.2 LEESWIJZER	7
Hoofdstuk 2: Algemeen	9
2.1 OVERIGE DRAAIBOEKEN.....	10
2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming.....	10
2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties	10
2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis.....	10
2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek van de VWA.....	10
2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID)	10
2.1.6 Het Crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad)...	10
2.1.7 Het Draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen.....	11
2.2 De ziekte	11
2.2.1 Inleiding	11
2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht	11
2.2.3 Het virus	11
2.2.4 Epidemiologie.....	11
2.2.5 Een uitbraak	12
2.2.6 Insleep	12
2.2.7 Infectieroute in het dier.....	13
2.2.8 Klinische symptomen	13
2.2.9 Diagnostiek.....	13
2.3 DE VECTOR	14
2.3.1 Culicoides	14
2.3.2 Culicoides in Nederland	15
2.3.3 <i>Culicoides</i> als vector voor APP	15
2.3.4 Globale levenscyclus.....	15
2.3.5 Verspreiding	17
2.4. paardenhouderij in Nederland en maatschappelijke context.....	17
2.5 De basis van de bestrijding van APP in Nederland	18
Hoofdstuk 3: Juridische Basis	19
3.1 INLEIDING	20
3.2 INTERNATIONALE CONTEXT	20
3.2.1 De World Animal Health Organisation (OIE).....	20
3.2.2 Europese Unie.....	20
3.3 JURIDISCHE BASIS.....	20
3.3.1 Richtlijn 92/35/EEG	21
3.3.2 Richtlijn 90/425/EEG	22
3.3.3 Richtlijn 89/662/EEG	23
3.3.4 EU-beschikkingen	23
3.3.5 De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren	23
Hoofdstuk 4: Crisisorganisatie	25
4.1 INLEIDING	26
4.2 DE CRISISORGANISATIESTRUCTUUR VAN LNV	26
4.2.1 Departementale crisisorganisatie.....	26
4.2.2 Regionale crisisorganisatie	27
4.3 FINANCIËLE VOORZIENINGEN	27

4.4 MIDDELEN	28
4.4.1 Personeel	28
4.4.2 Expert teams	28
4.4.3 Apparatuur en voorzieningen	29
4.4.4 Laboratorium	29
4.5 TRAINING VAN PERSONEEL	30
4.6 Crisisoefeningen	30
4.7 VOORLICHTING, EDUCATIE EN BEWUSTZIJN VAN DIERZIEKTEN.....	30
4.7.1 Meldplicht	30
4.7.2. Voorlichting.....	31
4.7.3 Veterinaire opleiding.....	31
4.7.4 Agrarische opleidingen.....	31
4.8 OPZETTELIJKE BESMETTING / BIOTERRORISME	32
Hoofdstuk 5: Communicatie.....	33
5.1 Inleiding.....	34
5.2 Communicatie in de normaalafase	34
5.3 communicatie in de aandachtsfase	35
5.3 Communicatie in de crisisfase	35
Hoofdstuk 6: Fasen en scenario's	37
6.1 INLEIDING	38
6.2 FASEN	38
6.2.1 Normale fase	38
6.2.2 Aandachtsfase.....	38
6.2.3 Crisisfase.....	39
6.2.4 Fase van buitengewone omstandigheden	39
6.2.5 Afbouwfase.....	39
6.3 SCENARIO'S	39
6.4 MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN PER SCENARIO	40
6.4.1 Normale fase (scenario's A en B)	40
6.4.2 Aandachtsfase (scenario's C, D, E, F en G)	41
6.4.3 Crisisfase (scenario's H, I, J en K)	41
6.4.4 Fase van buitengewone omstandigheden (scenario L en M)	41
6.4.5. Afbouwfase.....	41
Hoofdstuk 7: Beleidsinstrumenten	42
7.1 INLEIDING	43
7.2 Vervoer van paarden tussen verschillende landen.....	43
7.2.1 Import en export 3 ^e landen	43
7.2.2 Intracommunautair transport	44
7.3 Bestemmingscontrole	45
7.4 INFORMEREN EN ADVISEREN	45
7.5 Algeheel vervoersverbod voor paardachtigen	46
7.6 Euthanaseren.....	46
7.7 VACCINATIE	46
7.8 Instrumenten met betrekking tot de KNUT	46
7.9 INSTELLEN GEBIEDEN	47
7.9.1 buffergebied	47
7.9.2 vervoersverbodgebied.....	48
7.9.3 Beschermingsgebied.....	48

7.9.4 Toezichtsgebied	48
7.10 levende producten	49
7.11 Surveillance en monitoring.....	50
7.12 NATUUR	50
7.13 MANIFESTATIES EN EVENEMENTEN.....	51
7.14 WELZIJN.....	51
7.14.1 Welzijnscommissie	51
Hoofdstuk 8: Maatregelpakketten	52
8.1 Inleiding.....	53
8.2 Maatregeltabel 20 km zone.....	55
8.3 Toelichting maatregelen 20 km zone.....	56
8.4 Maatregeltabel beschermings- en toezichtsgebied (B/T –gebied)	59
8.5 Toelichting maatregelen Beschermings- en toezichtsgebied (B/T-gebied)	60
8.6 Maatregeltabel vrij gebied.....	63
8.7 Toelichting maatregelen vrij gebied	64
8.8 Monitoring en surveillance	65
8.9 Maatregelen levende producten	67
8.9.1. levende producten en export.....	67
8.9.2. levende producten en gebruik binnen Nederland	68
8.10 levensbedreigende situaties	68
Hoofdstuk 9: Vaccinatie.....	70
9.1 Inleiding.....	71
9.2 Situatie voor APP.....	71
9.3 Beschikbaarheid van vaccins	71
9.3.1 Veiligheid van het vaccin.....	72
9.3.2 Effectiviteit van het vaccin.....	72
9.4 Afweging	73
9.5 Strategie.....	73
9.5.1 Het vaccin.....	73
9.5.2 Diersoorten/diergroepen die gevaccineerd worden	73
9.5.3 Het gebied en de volgorde waarin de dieren gevaccineerd worden.....	74
9.6 Aanvullende maatregelen bij vaccinatie	75
9.6.1 Merken van gevaccineerde dieren	75
9.6.2 Verbod op afvoer van de houderij gedurende 60 dagen na vaccinatie en bestrijding van de knut.....	75
9.6.3 Verbod op slachten voor consumptie.....	75
Hoofdstuk 10: Afbouwfase	76
10.1 Inleiding.....	77
10.2 knuttenactiviteit	77
10.3 Versoepelingen tijdens knuttenvrije periode.....	79
10.3.1 Versoepelingen ten aanzien van vervoer van paarden	79
10.4 Aanscherpingen bij einde van knuttenvrije periode.....	80
10.5 Afbouw naar normaal fase.....	80
Hoofdstuk 11: Ongevoelige diersoorten	82
Hoofdstuk 12: Specifieke houderijen	83
Hoofdstuk 13: Natuur	84
13.1 Inleiding.....	84
13.2 Risicoanalyse.....	84

13.3 Overleg natuur en besmettelijke dierziekten (ONBD).....	84
13.4 Voor APP vatbare natuurdieren.....	85
13.5 Maatregelen ten aanzien van paardachtigen in de natuur	85
13.6 Richtsnoeren voor monitoring.....	85
Hoofdstuk 14: Volksgezondheid en sociaal-emotionele aspecten	86
14.1 Volksgezondheid.....	87
14.2 Sociaal-emotionele aspecten.....	87
Bijlagen.....	88
Bijlage 1: De EU-bestrijdingsrichtlijn (92/35/EEG).....	89
Bijlage 2: SCoFCAH procedure	90
Bijlage 3: Transport van paarden in de normaal fase.....	91
Bijlage 4: Memorandum van overeenstemming betreffende het verkeer van de handel in paardachtigen	92
Bijlage 5: Beleidsinstrumententabel.....	99
Bijlage 6: Afkortingen en definities.....	102
Afkortingen	102
Definities.....	103
Bijlage 7: samenstelling diverse overlegstructuren.....	105
Bijlage 8: juridische implementatie tabel.....	107
Bijlage 9: modelregeling.....	107

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

1.1 Het concept beleidsdraaiboek versie 1.0

1.2. Leeswijzer

1.1 HET CONCEPT-BELEIDSDRAAIBOEK, VERSIE 1.0

Afrikaanse Paardenpest is een virusziekte bij paardachtigen die door knutten wordt overgebracht. Mensen kunnen niet ziek worden van APP. In Nederland is er nog nooit een uitbraak van APP geweest. Tot voor kort werd aangenomen dat de ziekte zich niet zou kunnen verspreiden in Nederland omdat de juiste knut niet in Nederland voorkomt. Echter door de uitbraak van Bluetongue is men hier anders over gaan denken. De knuttensoorten die in Nederland van nature voorkomen hebben laten zien dat ze heel goed in staat zijn het Bluetongue virus te verspreiden bij herkauwers. Omdat het Paardenpestvirus en het Bluetongue virus erg op elkaar lijken is het mogelijk dat de Nederlandse knuttensoorten ook het paardenpestvirus kunnen verspreiden. Het is moeilijk te zeggen hoe groot de kans op een uitbraak in Nederland is. Naast de aanwezigheid van de juiste knut zijn er bijvoorbeeld ook nog andere factoren zoals de insleep van het virus of de temperatuur van invloed op het ontstaan van een uitbraak. Ondanks deze onzekerheden is het toch belangrijk om zo goed mogelijk voorbereid te zijn op een eventuele uitbraak van deze ziekte.

Een belangrijk onderdeel van deze voorbereiding is dit concept-beleidsdraaiboek.

Het concept-beleidsdraaiboek dient enerzijds als gedetailleerde handleiding voor een effectief en zorgvuldig optreden van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) bij een uitbraak van APP. Anderzijds dient het concept-beleidsdraaiboek als kapstok waaraan de discussie rondom het beleid voor APP met betrokkenen kan worden opgehangen. Dit concept-beleidsdraaiboek zal dan ook de komende maanden open staan voor op- en aanmerkingen. De discussie en het openbaar maken van de conceptversie zorgen er tevens voor dat betrokkenen goed op de hoogte zijn van het voorgenomen beleid en zich waar nodig en mogelijk zelf kunnen voorbereiden.

Op basis van deze discussie zal de conceptversie aangepast worden naar een definitieve versie. Deze versie zal tevens als rampenplan ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden voorgelegd. Een beleidsdraaiboek blijft echter een dynamisch geheel. De input van stakeholders, ervaringen met dierziekte-uitbraken en oefeningen, veranderende regelgeving, veranderende opvattingen en wetenschappelijke inzichten worden in een beleidsdraaiboek verwerkt, waardoor er nieuwe versies tot stand komen.

Overigens kan er zich in een crisis altijd een situatie voordoen waarin het nodig blijkt om af te wijken van de beschreven maatregelen. Aan het draaiboek kunnen derhalve geen rechten ontleend worden.

1.2 LEESWIJZER

Het beleidsdraaiboek start in Hoofdstuk 2 met een beschrijving van de overige draaiboeken om de plaats van dit beleidsdraaiboek duidelijk weer te geven. Het tweede deel van Hoofdstuk 2 is een omschrijving van de ziekte paardenpest en het virus. In het volgende hoofdstuk (Hoofdstuk 3) wordt de juridische basis beschreven, zowel nationaal (GWWD) als internationaal (o.a. EU Richtlijn). Hoofdstuk 4 beschrijft in het algemeen de opbouw van de crisisorganisatie. De communicatie van dierziektebestrijding is terug te vinden in Hoofdstuk 5.

Vervolgens worden in de hoofdstukken 6, 7 en 8 de verschillende fasen, scenario's, beleidsinstrumenten en maatregelpakketten toegelicht. Hoofdstuk 9 behandelt vaccinatie en in Hoofdstuk 10 komt de afbouwfase aan de orde. In Hoofdstuk 11 gaat het over gevolgen voor diersoorten die niet gevoelig zijn voor het virus. Maatregelen met betrekking tot specifieke houderijen (dierentuinen) worden in Hoofdstuk 12 apart besproken en in Hoofdstuk 13 komen de maatregelen voor paarden die in de natuur leven aan de orde. Tot slot gaat hoofdstuk 14 in op de volksgezondheid- en sociaal-emotionele aspecten van APP.

In de bijlagen komen achtereenvolgens de afkortingen en definities aan bod, gevolgd door een implementatietabel, de samenstelling van overlegstructuren, een tabel met beleidsinstrumenten, de Europese Richtlijn, maatregelen met betrekking tot transport in de normale fase en een uitleg over de SCoFAH procedure.

In de tekst worden soms verschillende termen gebruikt waar hetzelfde mee bedoeld wordt. Dit wordt gedaan om de leesbaarheid van de tekst te verbeteren. Alle paardachtigen, dus paarden, pony's, ezels, muilieren, muilezels en zebra's zijn gevoelig voor paardenpest. Toch wordt er in het beleidsdraaiboek heel vaak alleen het woord "paarden" gebruikt. In alle gevallen worden hiermee ook de andere paardachtigen mee bedoeld. Als er iets geldt specifiek voor bijvoorbeeld de Ezel dan is dat apart vermeld. Verder wordt het woord "paardensector" gebruikt om alle paarden en houders/eigenaren aan te duiden. De ziekte Afrikaanse Paardenpest wordt vaak afgekort tot APP.

HOOFDSTUK 2: ALGEMEEN

2.1 OVERIGE DRAAIBOEKEN

- 2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming
- 2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties
- 2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis
- 2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek van de VWA
- 2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID)
- 2.1.6 Het Crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad)
- 2.1.7 Het Draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen

2.2 De ziekte

- 2.2.1 Inleiding
- 2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht
- 2.2.3 Het virus
- 2.2.4 Epidemiologie
- 2.2.5 Een uitbraak
- 2.2.6 Insleep
- 2.2.7 Infectieroute in het dier
- 2.2.8 Klinische symptomen
- 2.2.9 Diagnostiek

2.3 DE VECTOR

- 2.3.1 Culicoides
- 2.3.2 Culicoides in Nederland
- 2.3.3 Culicoides als vector voor APP
- 2.3.4 Globale levenscyclus
- 2.3.5 Verspreiding

2.4. paardenhouderij in Nederland

2.5. maatschappelijke context

2.6. De basis van de bestrijding van APP in Nederland

2.1 OVERIGE DRAAIBOEKEN

Naast het beleidsdraaiboek zijn er een groot aantal andere draaiboeken die de gang van zaken bij crises beschrijven. In dit draaiboek wordt vaak verwezen naar deze andere draaiboeken. De meest recente versies van alle draaiboeken waarnaar verwezen wordt, zijn te vinden op internet, op de website van het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (www.minlnv.nl).

Op ministerieniveau betreft het een drietal overkoepelende draaiboeken:

2.1.1 Het LNV Handboek Crisisbesluitvorming

Dit handboek gaat in op de voorzieningen en maatregelen die noodzakelijk zijn om een organisatie in korte tijd en geïntegreerd met de reguliere werkzaamheden, een crisis te laten managen. De bij LNV gekozen structuur sluit aan bij de (interdepartementale) structuur zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

2.1.2 Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties

Dit handboek beschrijft wat de taken zijn voor de organisatieonderdelen van LNV op het gebied van financieel beheer en wie daarvoor verantwoordelijk is.

2.1.3 Het Handboek Communicatie bij Crisis

Dit handboek geeft een algemene invulling voor de aanpak van communicatie bij crisis. Het geeft inzicht in verantwoordelijkheden, taken, structuren en werkmodellen en een overzicht van de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen.

Onder deze drie overkoepelende draaiboeken vallen de verdere LNV crisisspecifieke draaiboeken zoals bijvoorbeeld het conceptbeleidsdraaiboek Afrikaanse paardenpest en het beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten.

Naast de LNV draaiboeken hebben de uitvoerende diensten eigen draaiboeken. Deze kunnen crisis specifiek zijn, zoals het uitvoeringsdraaiboeken voor specifieke ziekten van de VWA, of overkoepelend, zoals het draaiboek van de Algemene Inspectie Dienst.

2.1.4 Het Uitvoeringsdraaiboek van de VWA

Naast de overkoepelende voorbereiding op een dierziektecrisis zal de VWA op basis van het beleidsdraaiboek ook een specifiek uitvoeringsdraaiboek voor APP maken.

2.1.5 Het draaiboek Crisisbeheersing van de Algemene Inspectiedienst (AID)

Dit draaiboek regelt de handhaving en treedt in werking bij aanvang van de aandachtsfase. Zowel de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de AID als de wijze van opschaling zijn geregeld in relatie tot de diverse fasen van crisis. Wanneer bij een uitbraak van een dierziekte de handhavingcapaciteit ontoereikend is kan de AID gebruik maken van de inzet van andere handhavers zoals de politie, douane en marechaussee.

2.1.6 Het Crisisdraaiboek van het Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (CIDC-Lelystad)

Dit draaiboek beschrijft voor het diagnostisch laboratorium de algemene gang van zaken bij een dierziektecrisis, en tevens de dierziekte specifieke maatregelen en procedures, bijvoorbeeld voor Afrikaanse Paardenpest.

2.1.7 Het Draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen

Dit draaiboek beschrijft de opzet en werking van de crisisorganisatie van Dienst Regelingen. Dit Draaiboek fungeert mede als kapstok voor de specifieke procesgerichte draaiboeken van Dienst Regelingen, waarin de opzet en werking per proces verder is uitgewerkt.

Uiteraard zijn er nog andere draaiboeken van uitvoerende diensten, andere ministeries en betrokken organisaties, bijvoorbeeld het handboek "Noodsituaties bij agrarische bedrijven van het ministerie van VROM.

2.2 DE ZIEKTE

2.2.1 Inleiding

Afrikaanse paardenpest is een infectieuze ziekte veroorzaakt door het Afrikaanse paardenpest virus. APP is een vectorgebonden ziekte en kan niet zomaar van het ene dier op het andere dier worden overgebracht. Contact tussen een besmet dier en een onbesmet dier is niet genoeg om de ziekte over te brengen. Ook indirect contact via bijvoorbeeld mensen of borstels is geen gevaar voor besmetting. Voor het overbrengen van de ziekte is een vector nodig. Bij APP is de belangrijkste vector een klein insect, de knut (deze wordt ook wel Culicoides genoemd, dat is de latijnse naam). In paragraaf 2.3 wordt uitgelegd hoe dit werkt. De knut wordt ook wel de biologische vector van APP genoemd. Overbrengen van het virus is bijvoorbeeld ook mogelijk door gebruik van een besmette naald bij een niet besmet dier. De naald is dan een mechanische vector.

De ziekte wordt ook wel gewoon paardenpest genoemd. In het engels is de officiële naam African Horse sickness. Alle dieren die behoren tot de paardachtigen kunnen de ziekte krijgen, dus paarden, pony's, ezels, muilezels, muilieren en zebra's. Daarnaast kunnen ook honden besmet worden, maar alleen door het eten van vlees van besmette dieren.

Mensen worden niet besmet met het virus en de ziekte is dus ongevaarlijk voor de mens.

2.2.2 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht

APP is een aangifteplichtige en bestrijdingsplichtige ziekte. Aangifteplichtig betekent dat de eigenaar/houder en dierenarts van een paard verplicht zijn om bij de overheid te melden als een paard klinische verschijnselen heeft die kunnen wijzen op APP. Melden van een verdenking kan bij een landelijk telefoonnummer, 045-5354 232. De Nederlandse overheid moet een uitbraak van APP melden bij de Europese Commissie en bij de wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE, www.oie.int). Bestrijdingsplichtig betekent dat Nederland volgens Europese regelgeving verplicht is maatregelen te nemen om de ziekte te bestrijden.

2.2.3 Het virus

Het APP virus is een RNA virus dat behoort tot de familie van de reovirussen en tot het geslacht van de orbivirussen. Het virus is onder andere nauw verwant aan het Bluetonguevirus. Er zijn 9 verschillende serotypen van het virus bekend.

2.2.4 Epidemiologie

De ziekte komt endemisch voor in grote delen van tropisch en sub-tropisch Afrika. De Sahara woestijn vormt een barrière voor verdere verspreiding van de ziekte. Boven de Sahara komt de ziekte niet endemisch voor. Wel komen er buiten de endemische gebieden onder de Sahara af en toe uitbraken voor. De meest recente uitbraken waren in Portugal en Spanje, einde jaren '80. Er zijn nog nooit uitbraken noordelijker dan Spanje en Portugal geweest.

In het zuiden van Afrika komen alle serotypen, behalve serotype 9, van het virus veel voor. Serotype 9 komt juist weer veel voor in het noorden en westen van Afrika. Buiten Afrika hebben serotypen 3, 4 en 9 voor uitbraken gezorgd.

De verspreiding en overleving van APP is afhankelijk van het aantal gevoelige dieren (paardenachtigen), het aantal besmette dieren en de aanwezigheid van voldoende geschikte vectoren (knutten). De hoeveelheid knutten is o.a. afhankelijk van de temperatuur. Daarnaast moet de temperatuur ook voldoende hoog zijn voor het virus om in de knut te kunnen vermeerderen.

In theorie kan een uitbraak in Nederland door de winter stoppen. Bij een lage temperatuur zijn de knutten niet of veel minder actief en is er geen virusvermeerdering in de knut. Hierdoor is er in principe geen verspreiding van het virus meer mogelijk. De langste periode waarvan aangetoond is dat het virus in een dier overleefde is 40 dagen. Als de koude periode, waarin de knutten niet actief zijn langer dan die 40 dagen duurt, dan zou de uitbraak kunnen stoppen. Er zijn echter verschillende mogelijkheden waarop het virus toch zou kunnen overleven in de winter. Een theorie is dat het virus in leven kan blijven in knutten die de winter overleven, of dat het virus in de eitjes van de knut de winter overleeft. Bij Bluetongue hebben we gezien dat het virus in Nederland kan overwinteren, dus voor APP is die kans er zeker ook.

2.2.5 Een uitbraak

In principe is er op basis van de richtlijn bij de vondst van één besmet paard sprake van een uitbraak en moeten de maatregelen op basis van de Europese bestrijdingsrichtlijn worden getroffen. Bij de vondst van één besmet paard zal gekeken worden naar factoren als de voorgeschiedenis van het dier (import of niet), periode van het jaar, situatie in de buurlanden, etc. Het is theoretisch mogelijk dat er één besmet paard (of een besmette zending van een paard dieren) geïmporteerd is uit een besmet land en dat er op het moment van import (winter) geen knutten actief zijn. Omdat het dan niet waarschijnlijk is dat er verspreiding van het virus kan optreden kunnen er andere (minder strenge) maatregelen ingesteld worden dan bij een uitbraak waarbij er verspreiding van het virus (te verwachten) is.

2.2.6 Insleep

In Nederland komt APP niet voor. Er zijn verschillende manieren waarop APP in Nederland zou kunnen komen. Importeren van besmette paardachtigen is de meest waarschijnlijke insleeproute. De ziekte zou ook binnen kunnen komen met besmette knutten. Verder kan de import van levende producten (eicellen, embryo's en sperma) een insleeproute zijn of het gebruik van een vervuild vaccin. Of het tot spreiding van het virus komt hangt af van factoren als knuttenactiviteit, dichtheid van paarden in een gebied en temperatuur.

Insleep via knutten zou kunnen doordat besmette knutten over grote afstanden (honderden kilometers) met de wind meegenomen worden. Ook is denkbaar dat besmette knutten door transport van ongevoelige dieren, zoals runderen, meekomen. Als dieren volgens de regels worden geïmporteerd (zie bijlage 3) is de kans op insleep via een besmet dier zeer klein. Paarden mogen bijvoorbeeld niet worden geïmporteerd uit gebieden waar paardenpest voorkomt en voor import van paarden uit bepaalde risicogebieden zijn aanvullende testen verplicht. Om dezelfde reden zijn er ook regels voor de import van paardensperma en embryo's. De kans om met deze levende producten van paarden het virus in te slepen is erg klein. Kans op insleep via een vervuild vaccin is zeer klein, omdat er in een land dat vrij is van de ziekte niet gevaccineerd mag worden tegen APP.

2.2.7 Infectieroute in het dier

Na infectie door een knuttenbeet, vermeerdert het virus zich eerst in de dichtbij gelegen lymfeknoop. Vervolgens verspreidt het virus zich via het bloed door het lichaam, waarna voornamelijk de longen, de milt, weefsels van het afweersysteem en cellen in de bloedvatwanden geïnfecteerd worden. Hoe lang het virus in het bloed blijft (viraemie) verschilt per geval, maar bij paarden gemiddeld 9 dagen. Bij ezels en zebra's duurt de viraemie meestal langer. De langste viraemie is aangetoond in zebra's en duurde tot 40 dagen.

2.2.8 Klinische symptomen

APP kan in vier verschillende vormen voorkomen, de hartvorm, de longvorm, de gemengde vorm en de koortsvorm. Paarden en muil dieren zijn het meest gevoelig voor het virus en krijgen ook de ernstigste symptomen. Afhankelijk van de vorm die ze ontwikkelen gaat 50 tot 95 % van de besmette paarden en muil dieren dood. Ezels worden veel minder ziek en zebra's hebben vaak helemaal geen symptomen als ze besmet zijn. Van de ezels gaat 5 tot 10 % van de besmette dieren dood en zebra's gaan niet dood aan de ziekte. De incubatieperiode (de tijd tussen besmetting en het optreden van de eerste ziektesymptomen) varieert van 2 tot 10 dagen en is gemiddeld 5-7 dagen bij paarden.

De hartvorm, de longvorm en de gemengde vorm komen het meest voor in een populatie waar de ziekte nog nooit is voorgekomen. De koortsvorm, de minst ernstige vorm, komt eigenlijk alleen voor in populaties waar de ziekte al langer voorkomt en bij muil dieren en ezels. In Nederland zullen bij een uitbraak de besmette paarden naar verwachting één van de drie ernstige vormen (hart-, long- of gemengde vorm) krijgen.

De longvorm

Deze vorm begint meestal met acute koorts en vervolgens problemen met de ademhaling. Symptomen zijn o.a. snel ademen, geforceerd ademen, zweten, hoesten. De benauwdheid verergert snel en de meeste dieren sterven binnen enkele uren.

De hartvorm

Deze vorm begint met koorts die 3 tot 6 dagen aanhoudt. Hierna krijgt het dier vochtophopingen (oedeem) in de kuiltjes boven de ogen en in de oogleden. Later kunnen de vochtophopingen zich verspreiden en zwelt het hele hoofd op. Opvallend is dat er juist geen vochtophoping in de benen optreedt. De dieren gaan uiteindelijk vaak dood aan hartfalen. Van de paarden die de hartvorm hebben gaat 50 % dood.

De gemengde vorm

Deze vorm is een combinatie van de longvorm en de hartvorm. Meestal begint het met de hartvorm, waarna de longvorm volgt. Vaak wordt de diagnose van de gemengde vorm pas bij sectie vastgesteld. Van de paarden die besmet zijn en de gemengde vorm krijgen gaat 70 % dood.

De koortsvorm

Deze vorm heeft milde verschijnselen. Het dier heeft zo'n 3 tot 8 dagen koorts. Verder kan de eetlust weg zijn en is er licht oedeem in de kuiltjes boven de ogen. Dieren die deze vorm hebben herstellen veelal.

2.2.9 Diagnostiek

Diagnostiek van APP begint met het opmerken dat een paard ziek is. De eigenaar/houder van het paard zal een dierenarts erbij halen. Indien de dierenarts op basis van de klinische symptomen het

paard van een besmetting met APP verdenkt dient de VWA gewaarschuwd te worden. De VWA stuurt dan een specialistenteam (zie 4.4.2.2.) naar de verdenking. Wanneer een besmetting met APP op basis van klinisch onderzoek niet uit te sluiten is, stuurt de VWA diagnostisch materiaal naar het Centraal Instituut voor DierziekteControle (CIDC) te Lelystad.

Voor de diagnostiek staan een aantal testen ter beschikking, weergegeven in Tabel 1. Er kunnen testen gedaan worden op bloedmonsters, maar als er al paarden zijn doodgegaan kan bijvoorbeeld ook een stuk van de milt ingestuurd worden voor diagnostiek. Van de eerste verdenking zal er ook materiaal opgestuurd worden naar een Europees referentie laboratorium. Hier wordt de diagnose dan bevestigd en zal ook bepaald worden welk serotype van APP de veroorzaker van de uitbraak is. Deze bevestiging zal gedaan worden met virusisolatie en een ELISA. In Nederland wordt de diagnostiek gedaan met de polymerase chain reaction (PCR) test. Hiermee kan bepaald worden of het gaat om het APP virus. Deze test kan worden bevestigd met de ELISA test. Uitvoeren van de ELISA test is niet altijd mogelijk omdat de dieren soms al doodgegaan zijn voordat ze antilichamen hebben aangemaakt tegen het virus.

Tabel 1: diagnostische tests voor het aantonen van Afrikaanse Paardenpest

Test	Materiaal	Test detecteert	Positief (dagen na infectie van het dier)	Duur van de test
Virus Isolatie	EDTA-bloed / milt	Virus	3-5	Tot 2 weken
Competitieve en indirecte ELISA	Serum	Antilichamen	8-14	1 dag
PCR	EDTA bloed/ milt	Virus RNA	3-5	2 dagen
Serum neutralisatie test	Serum	Antilichamen	8-14	5 dagen

2.3 DE VECTOR

2.3.1 Culicoides

Afrikaanse Paardenpest is een infectieuze vectorgebonden ziekte: het virus wordt overgedragen door knutten (Orde Diptera, Familie Ceratopogonidae, Genus *Culicoides*). Dit zijn kleine insecten (1-3mm) die verwant zijn met muggen. Ze hebben gevlekte vleugels. Dit vlekkenpatroon op de vleugels is soortspecifiek en wordt gebruikt voor identificatie. Wereldwijd zijn er ongeveer 1340 *Culicoides* soorten beschreven. Ze komen voor van de tropen tot de toendra's. In Europa komen ongeveer 120 soorten voor. Vrijwel zonder uitzondering voeden volwassen *Culicoides* zich met bloed, vooral van zoogdieren. Sommige soorten knutten kunnen bij landbouwhuisdieren (en in bepaalde gebieden ook bij mensen) veel overlast veroorzaken door hun agressieve bloedvoedingsgedrag, vooral als er heel veel knutten zijn.

2.3.2 Culicoides in Nederland

Bij een momentopname ('snapshot') van de voorkomende *Culicoides* fauna in Nederland, in September 2006, zijn 16 soorten aangetroffen. Hiervan maakt ongeveer de helft onderdeel uit van drie 'soorten-complexen' (een aantal soorten die erg nauw verwant met elkaar zijn); zes soorten binnen het Pulicaris complex (*Culicoides punctatus*, *C. newsteady sensu*, *C. halophilus*, *C. pulicaris*, *C. lupicaris*, en *C. impunctatus*), twee soorten binnen het Obsoletus complex (*C. obsoletus* en *C. scoticus*), drie soorten binnen het Nubeculosis complex (*C. nubeculosis*, *C. stigma*, and *C. riethi*), en de 'zelfstandige' soorten *C. dewulfi*, *C. chiopterus*, *C. salinarius*, *C. festivipennis*, *C. circumscriptus*, and *C. achrayi*. Bij een andere studie uit 2005-2006 zijn ook nog de soorten *C. minutissimus*, *C. odibilis*, *C. fascipennis*, en *C. maritimus* gerapporteerd. Het is lastig om iets te kunnen zeggen over de verspreiding van knuttensoorten in Nederland en wanneer ze in welke aantallen ongeveer voorkomen. Dit komt omdat elk gebied een grote variatie aan biotopen heeft en omdat elk type biotoop zijn eigen knuttenfauna heeft. Bovendien zijn deze knuttenpopulaties per gebied niet constant in de tijd, maar kunnen er grote verschillen zijn zowel wat betreft populatie-dichtheden als soortenrijkdom. Ook hangen vangsten erg af van het type val dat wordt gebruikt (de standaard val voor knutten is de 'Onderstepoort' val), en op welke plek deze val wordt geplaatst. Toch kan worden gezegd dat van bovengenoemde aangetroffen knuttensoorten in Nederland, vooral *C. obsoletus/scoticus*, *C. impunctatus*, *C. chiopterus*, en *C. pulicaris* het meeste voorkomen.

2.3.3 Culicoides als vector voor APP

Behalve de directe overlast door het 'bloedvoeden', kunnen een aantal soorten knutten ook bepaalde veroorzakers van dierziekten overbrengen, dan zijn ze dus vector. Gelukkig is het aantal soorten *Culicoides* dat vector is relatief klein: ongeveer 32 soorten (dat is ongeveer 0.02% van alle knuttensoorten). De vectorsoort die in Afrika, het Midden Oosten en tijdens de 1987-1990 uitbraak in Spanje het meeste van belang lijkt te zijn voor de overdracht van APP is *Culicoides imicola*. Het kan echter niet worden uitgesloten dat andere soorten ook vector kunnen zijn. Zo is bijvoorbeeld van een aantal soorten van het *C. variipennis* complex in laboratorium experimenten aangetoond dat ze het APP virus kunnen overbrengen. Het is onbekend welke in Nederland voorkomende *Culicoides* soorten een rol zouden kunnen spelen bij de overdracht van APP.

Algemeen worden knutten als enige volwaardige vector voor APP beschouwd. Er zijn ook wetenschappers die enkele andere bloedzuigende insecten als vector van APP aanwijzen. Zo is uit laboratorium experimenten gebleken dat ook enkele steekmuggen (*Culex pipiens*, *Aedes aegypti* en *Anopheles stephensi*) konden worden geïnfecteerd met het virus. Er zijn geen sterke aanwijzingen dat deze muggen een rol zouden spelen bij APP verspreiding in het veld.

Ook is APP virus geïsoleerd uit natuurlijk-geïnfecteerde kamelen-teken (*Hyalomma dromedarii*) in Egypte. Hierdoor zijn er speculaties over de rol van teken als mogelijke vector. Van een andere teek, de hondenteek *Rhipicephalus sanguineus*, is aangetoond dat die het APP virus op natuurlijke wijze kan overbrengen tussen paarden en honden, maar het virus is nog nooit gevonden in teken 'uit het veld'. Van grote bloedzuigende vliegen, zoals stalvliegen (*Stomoxys* spp. en *Tabanus* spp.), is aangetoond dat ze het APP virus mechanisch kunnen overbrengen. Echter, de rol van deze insecten als APP vector wordt als onbelangrijk beschouwd in vergelijking met die van *Culicoides* soorten.

2.3.4 Globale levenscyclus

Knutteneitjes zijn erg klein (± 0.25 mm), en worden gelegd op vochtige plaatsen zoals vochtige aarde, modder, humus, onder bast, in rottende wortels en zwammen, in opdrogende koeien-of paardenmest, in mierennesten, of acuatisch in bronnen, beken, rivieren, meren, vijvers, poelen, water in boomholtes, bladoksels en andere kleine watercollecties met een hoog organisch gehalte. Van enkele Nederlandse knuttensoorten (o.a. *C. dewulfi* en *chiopterus*) is bekend dat ze in koeienmest eitjes

leggen. De juiste vochtigheidsgraad is de belangrijkste factor voor de overlevingskans van eitjes. Ze zijn erg gevoelig voor droogte, en gaan vrij snel dood als de vochtigheidsgraad laag wordt. Afhankelijk van de temperatuur en de soort komen de eitjes na ongeveer 2 tot 10 dagen uit.

Er zijn vier larvale stadia (\pm 2-5 mm). De volledige ontwikkeling van ei naar volwassen knut is afhankelijk van de soort, de nutriënten-rijkdom van de habitat, en temperatuur. Hoe noordelijker, hoe langer de ontwikkelingsduur. In de tropen kan dit een week zijn, maar in Arctische gebieden kan dit wel oplopen tot twee jaar. Voor Nederlandse soorten ontbreken precieze gegevens, maar waarschijnlijk ligt de ontwikkelingsduur tijdens warme periodes in de zomer zo tussen de twee en zes weken. In gematigde streken overwinteren de larven. De larven gaan in 'diapauze' bij een combinatie van dalende gemiddelde dagtemperaturen met dalend aantal uren daglicht: bij veel soorten gaan de larven in diapauze bij 8 of minder uren daglicht en gaat de ontwikkeling weer verder in de lente, bij stijgende temperaturen een langere dagen. Na het larvale stadium komt het pop-stadium. In dit stadium voeden de insecten zich niet. Ook in het larvale en het popstadium is vochtigheid een belangrijke factor voor overleving: bij te droge omstandigheden zullen de larven bijna altijd dood gaan, tenzij ze naar vochtigeren plekken kunnen kruipen. Ook te natte omstandigheden zijn niet gunstig: van de meeste soorten knutten drijven de larven en de poppen niet en zullen ze verdrinken wanneer de larvale habitat onder water komt te staan.

Een aantal dagen nadat de poppen zijn uitgekomen zijn de knutten 'rijp' om te kunnen paren. Dit gebeurt meestal zo rond de avondschemering. Voor een aantal soorten is het paringsgedrag beschreven: mannetjes aggregeren en vormen een zwerm. Zo'n zwerm is voor vrouwtjes makkelijker te vinden dan verspreid rondwalende mannetjes. Bij het vinden van een zwerm vliegt een vrouwtje de zwerm in om te paren. Mannetjes voeden zich uitsluitend met nectar. Ook vrouwtjes voeden zich af en toe met nectar, maar voor de ontwikkeling van de eitjes hebben vrouwtjes bloed nodig (voor de eiwitten), die ze opnemen van vertebraten. In principe is het zo dat voor elk eilegsel een 'bloedmaal' nodig is. Enkele soorten zijn 'autogenous', d.w.z. dat het eerste eilegsel gelegd kan worden zonder dat daar een bloedmaal voor nodig is. Het is onbekend of er in Nederland *Culicoides* soorten voorkomen die autogenous zijn. Enkele dagen na een bloedmaaltijd worden eitjes gelegd. Het aantal eitjes hangt af van de soort en van de grootte van de bloedmaaltijd, maar meestal liggen deze aantallen tussen enkele tientallen en ongeveer 100 eitjes per legsel. Er zijn echter ook soorten die tot 450 eitjes per legsel bevatten. Vrouwtjes kunnen tot maximaal 7 keer een eilegsel leggen tijdens hun leven, al halen veruit de meeste vrouwtjes nooit meer dan één of enkele eilegselfs. Na elk eilegsel moet opnieuw bloed worden gezogen om de volgende eitjes te kunnen laten ontwikkelen. Bij een uitbraak van een door *Culicoides*-overgebrachte dierziekte zoals APP, geldt dat hoe vaker een knut bloed zuigt, hoe groter de kans dat ze geïnfecteerd raakt met het APP virus en hoe groter dus de kans dat ze het virus kan overbrengen. Anders gezegd: hoe ouder een knut wordt, des te meer bloedmalen, en des te groter het risico dat ze virus kan overbrengen. Bij *Culicoides* is het mogelijk om drie verschillende ovariële stadia van elkaar te onderscheiden: a) niet bloedgevoede, 'nulliparous' jonge vrouwtjes, b) oudere, 'parous', vrouwtjes die al eens een bloedmaal hebben gehad, en c) vrouwtjes die rijpe eitjes bij zich dragen en die ook al eens een bloedmaal hebben gehad. Om de eventuele rol als vector te bepalen van *Culicoides* soorten in een veldsituatie tijdens een (willekeurige) dierziekte uitbraak levert kennis over de populatie-samenstelling veel informatie op: alleen oudere vrouwtjes die al eens een bloedmaal hebben genomen zijn een risico-factor.

In warme gebieden zoals zuidelijk Europa en de tropen kunnen er meerdere generaties knutten per seizoen zijn. In gematigde streken zijn er waarschijnlijk maar enkele generaties, al verschilt dit per soort en per gebied. Er zijn geen gegevens over het aantal generaties per seizoen van *Culicoides*-soorten in Nederland. Wanneer in Nederland de herfst en/of winter de temperaturen omlaag gaan, waarbij vooral nachtvorst een belangrijke rol speelt, gaan de meeste volwassen knutten dood. Er wordt in de literatuur vanuit gegaan dat in gematigde streken alleen de larven overwinteren, maar

recente waarnemingen tonen aan dat ook volwassen knutten in de winter zijn gevangen, weliswaar in relatief zeer lage aantallen. Enkele van de tijdens de wintermaanden (januari, februari, maart) gevangen knutten in Nederland hadden zelfs een bloedmaal genomen. Het is onduidelijk of het hier gaat om oude individuen die overwinteren, of dat het knutten zijn die tijdens de winter zijn uitgekomen. Ook is het onduidelijk of dit verband heeft met de door de klimaatsverandering warmer wordende winters.

2.3.5 Verspreiding

Mannetjes vliegen zelden verder dan een kilometer. De gemiddelde vliegafstand van vrouwtjes is ongeveer 2 km per dag. Deze afstand is consistent met de gegevens van de snelheid waarmee de Bluetongue uitbraak zich verspreidde; zowel van de uitbraak in Noordwest-Europa van 2006 als in voorgaande uitbraken in Sardinië was de gemiddelde verspreidingssnelheid van de uitbraak ongeveer 15 km per week. Afgezien van actieve vlucht komt het ook voor dat knutten passief worden getransporteerd via luchtstromen, tot op een hoogte van ongeveer 2 km, waarbij vele honderden kilometers afstand kunnen worden afgelegd over zee en enkele honderden kilometers over land. Er zijn sterke aanwijzingen dat in Zuid Europa deze vorm van lange-afstand transport plaatsvindt. Mathematische modellen, waarin windrichting en BT positieve bedrijven worden gecorreleerd bij de BT uitbraak van 2006 in Noordwest Europa suggereren dat deze vorm van lange-afstand transport ook bij deze uitbraak zou kunnen hebben plaatsgevonden.

2.4. PAARDENHOUDERIJ IN NEDERLAND EN MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

Het is niet precies bekend hoeveel paarden er in Nederland zijn. Er wordt uitgegaan van ongeveer 400.000 paarden. De paardensector kan in drie segmenten worden verdeeld namelijk de fokkerij, de handel, de sport en recreatie. Daarnaast speelt ook de slacht van paarden nog een rol. Bij al deze segmenten spelen verschillende toeleveranciers een belangrijke rol. Bijvoorbeeld sportuitrustingsbedrijven, evenementenorganisaties, gezondheidszorg (dierenartsen, hoefsmeden) en de diervoederindustrie.

De paardenhouderij wordt voor een groot deel hobbymatig bedreven en in mindere mate bedrijfsmatig. Er is wel onderscheid te maken tussen de hobbymatige paardenhouder en hobbymatig gebruik van paarden. De verschillende aspecten en het grote sport en recreatie segment van de paardenhouderij maken dat de paardensector een sector is die een brede maatschappelijke interesse geniet. Er zijn de direct betrokkenen die zelf een paard hebben of regelmatig iets met paarden ondernemen. Maar daarnaast hebben paarden en de paardenhouderij ook interesse van veel mensen die niet direct iets met paarden te maken hebben. Samengevat gaat het om een grote, zeer diverse groep mensen met zeer uiteenlopende belangen, relaties en/of emoties ten opzichte van paarden. Tevens is de paardensector een sector die economisch van groeiend belang is, onder andere door de werkgelegenheid die de sector creëert.

Het segment fokkerij omvat het proces van het fokken van veulens tot de africhting van het jonge paard. Het grootste deel van de fokkerij vindt plaats met stamboekpaarden en daarom spelen stamboeken een belangrijke rol in de fokkerij. Stamboeken bewaken de kwaliteit van het ras. Fokkerij speelt natuurlijk ook bij niet stamboekpaarden. Met bepaalde fokkerijbedrijven en stamboeken heeft Nederland een sterke positie in de exportmarkt. Bij het segment handel gaat het om handel van sport-, fok- en slachtpaarden en –pony's. Hierbij gaat het zowel om nationale als om internationale handel. In het deelsegment sport en recreatie zijn zeer veel mensen actief. De sport bestaat uit verschillende disciplines, zoals dressuur, springen, aangespannen sport, endurance, draf- en rensport en voltige. In

de verschillende disciplines wordt de sport op verschillende niveaus beoefend. Daarnaast is er de recreatie, waarmee het beoefenen van paardensport zonder wedstrijdelement wordt bedoeld.

De verschillende deelsegmenten zijn niet strikt van elkaar gescheiden. Op locaties waar paarden gehouden worden zijn verschillende combinaties van de deelsegmenten mogelijk. Zo zijn er bijvoorbeeld pensioenstallen of maneges waar fokkerij, sport en recreatie samenkomen, of een handelsstal waar handel en fokkerij samenkomen.

2.5 DE BASIS VAN DE BESTRIJDING VAN APP IN NEDERLAND

De basis van de bestrijding van APP ligt vast in de Europese richtlijn 92/35/EEG en in de Nederlandse gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD).

Een goede en snelle bestrijding van een uitbraak begint met een vroegtijdig melden van klinische verschijnselen die kunnen wijzen op APP. Daarom is de aangifteplicht voor paardenhouders/eigenaren en dierenartsen vastgelegd in de GWWD.

De basis van de bestrijding van APP is:

- Aangifteplicht voor paardenhouders/eigenaren en dierenartsen
- Algeheel vervoersverbod voor paardachtigen van minimaal 72 uur
- Besmette dieren euthanaseren
- Beschermen van paarden tegen de vector
- Gebieden instellen rondom de houderij waar de besmetting is gevonden en vervoersverboden in die gebieden
- Noodvaccinatie
- Epidemiologisch onderzoek
- Advisering/voorlichting van de paardensector
- Monitoring en surveillance

HOOFDSTUK 3: JURIDISCHE BASIS

3.1 INLEIDING

3.2 INTERNATIONALE CONTEXT

3.2.1 De World Animal Health Organisation (OIE)

3.2.2 Europese Unie

3.3 JURIDISCHE BASIS

3.3.1 Richtlijn 92/35/EEG

3.3.2 Richtlijn 90/425/EEG

3.3.3 Richtlijn 89/662/EEG

3.3.4 EU-beschikkingen²³

3.3.5 De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

3.1 INLEIDING

De bestrijding van dierziekten is een verantwoordelijkheid van staten. Omdat bepaalde zeer besmettelijke dierziekten grensoverschrijdende gevolgen kunnen hebben zijn er zowel internationale afspraken (via de OIE) als communautaire, bindende voorschriften ten aanzien van de bestrijding en notificatie van dierziekten en ten aanzien van handelsvoorwaarden voor levende dieren en dierlijke producten. In dit hoofdstuk wordt daarom eerst het internationale kader uiteengezet. Vervolgens zal worden beschreven hoe de dierziektebestrijding in de Nederlandse wetgeving is geregeld. In de bijlagen bij dit beleidsdraaiboek zullen in een volgende versie de implementatietabel die weergeeft hoe de APP-richtlijn in de nationale wetgeving is geïmplementeerd en een modelregeling die wordt gebruikt zodra een uitbraak wordt vermoed of is geconstateerd, worden opgenomen.

3.2 INTERNATIONALE CONTEXT

3.2.1 De World Animal Health Organisation (OIE)

De wereld diergezondheidsorganisatie (OIE) in Parijs, waarvan de meeste staten ter wereld lid zijn, maakt de mondiale dierziekte- en zoönosesituatie inzichtelijk en transparant. De aangesloten staten verplichten zich de uitbraken van ziekten die op de OIE-dierziektelijst staan. De OIE heeft deze lijst met aangifteplichtige besmettelijke dierziekten opgesteld op basis van criteria zoals mortaliteit en morbiditeit, internationale verspreiding en gevolgen en gevaren voor de volksgezondheid. De OIE geeft per dierziekte criteria, richtlijnen, procedures en aanbevelingen voor de bestrijding en surveillance om een zo hoog mogelijke diergezondheidssituatie te bewerkstelligen. Deze worden jaarlijks herzien.

Binnen de OIE worden voorts afspraken gemaakt om een veilige en eerlijke handel in levende dieren en producten van dieren mogelijk te maken. Deze afspraken vormen mede de basis voor de regelgeving die door de EU wordt opgesteld.

3.2.2 Europese Unie

Binnen de Europese Unie (EU) zijn een aantal besmettelijke dierziekten afkomstig van de OIE dierziektelijst bestrijdingsplichtig verklaard. De EU heeft de bestrijdingsplicht van deze dierziekten gebaseerd op een aantal criteria, zoals de mogelijkheid van zeer snel verspreiden, de mogelijkheid om zeer zware sociaal-economische gevolgen te veroorzaken en het mogelijke gevaar voor de volksgezondheid. Voorbeelden zijn (hoog pathogene) Aviaire Influenza, Newcastle-disease (pseudo-vogelpest), mond-en-klauwzeer, klassieke varkenspest, Afrikaanse varkenspest, Bluetongue en (Afrikaanse) paardenpest. Voor deze besmettelijke dierziekten zijn bestrijdingsrichtlijnen opgesteld. Een bestrijdingsrichtlijn is een wettelijke tekst die een minimale set aan maatregelen beschrijft die een lidstaat verplicht is te nemen bij een uitbraak of bij een verdenking van een uitbraak van de betreffende dierziekte. Daarnaast kan een lidstaat aanvullende maatregelen nemen om een ziekte effectief te kunnen bestrijden. Het beleidsdraaiboek dient onder meer als aanvulling op de richtlijn. Voor (Afrikaanse) paardenpest geldt richtlijn nr. 92/35/EEG.

3.3 JURIDISCHE BASIS

Ten aanzien van APP zijn de volgende communautaire wettelijke kaders relevant.

- Richtlijn 92/35/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 29 april 1992 tot vaststelling van controlevoorschriften en van maatregelen ter bestrijding van paardepest;
- Richtlijn 90/425/EEG van de raad van de Europese Gemeenschappen van 26 juni 1990 inzake veterinaire en zoötechnische controles in het intracommunautaire handelsverkeer in bepaalde levende dieren en produkten in het vooruitzicht van de totstandbrenging van de interne markt;

- Richtlijn 89/662/EEG van de raad van de Europese Gemeenschappen van 11 december 1989 inzake veterinaire controles in het intracommunautaire handelsverkeer in het vooruitzicht van de totstandkoming van de interne markt;
- EU-beschikkingen die op advies van het SCoFCAH (zie bijlage 2) door de Europese Commissie zijn vastgesteld onder meer als aanvulling op de maatregelen, genoemd in richtlijn 92/35/EEG, die specifiek zijn toegesneden op de dierziektesituatie in de lidstaat waar een uitbraak van APP heeft plaatsgevonden.

Het nationale wettelijke kader wordt gevormd door de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Hoofdstuk II, afdelingen 2 en 3) en, voor zover noodzakelijk als “vangnet” de Landbouwwet.

3.3.1 Richtlijn 92/35/EEG

Richtlijn 92/35/EEG stelt voorschriften en maatregelen vast ter bestrijding van APP. Er wordt lidstaten geen of weinig beleidsruimte gelaten welke maatregelen te treffen. Strengere (of minder strenge) maatregelen dienen bij beschikking goedgekeurd te worden. Onafhankelijk van een uitbraak of een verdenking van een uitbraak van APP dienen lidstaten echter al een meldingsplicht ten aanzien van deze dierziekte te regelen (artikel 3), een nationaal referentielaboratorium aan te wijzen en een rampenplan op te stellen.

Verdenking

Bij een verdenking van de aanwezigheid van APP op een bedrijf dient een officieel onderzoek ingesteld te worden om na te gaan of deze dierziekte al dan niet aanwezig is. Een bedrijf is volgens de richtlijn: een landbouwbedrijf of entrainment, stal of, in het algemeen, iedere ruimte of iedere inrichting waar gewoonlijk paardachtigen worden gehouden of gefokt, ongeacht hun gebruik evenals natuurreservaten waarin paardachtigen in vrijheid leven. Er wordt derhalve noch onderscheid gemaakt tussen gehouden en niet-gehouden paardachtigen, noch tussen bedrijfsmatig en niet-bedrijfsmatig gehouden paardachtigen.

In het geval van een verdenking van APP dient de officiële dierenarts maatregelen nemen op het verdachte bedrijf die erop gericht zijn de verspreiding van APP te voorkomen. Tot deze maatregelen behoren het opmaken van een lijst van plaatsen waar de vector makkelijk verblijft of overleeft en een epidemiologisch onderzoek. De aan- en afvoer van paardachtigen op en van het bedrijf wordt verboden en insecticiden worden aangewend. De houder van de paarden op het verdachte bedrijf is verplicht medewerking te verlenen aan deze maatregelen. De richtlijn laat geen beleidsruimte ten aanzien van de op het bedrijf te nemen maatregelen. Strenger kan wel, maar soepeler niet. Lidstaten kunnen evenwel besluiten dat op bedrijven in de nabijheid en op contactbedrijven waar APP mogelijk ook kan heersen dezelfde maatregelen te treffen als op het van besmetting met APP verdachte bedrijf.

Bevestigde uitbraak

Een eerste uitbraak van APP is volgens de richtlijn bevestigd indien de bevoegde autoriteit in een lidstaat op basis van de resultaten van laboratoriumonderzoek de aanwezigheid van APP bekend heeft gemaakt. Als er in de lidstaat al sprake is van een epidemie van deze ziekte kan echter ook op grond van epidemiologisch of klinisch onderzoek een bevestiging van de uitbraak plaatsvinden. Indien de uitbraak is bevestigd worden op het getroffen bedrijf alle besmette of ernstig verdachte paardachtigen gedood en de stoffelijke resten ervan verwijderd. Op bedrijven in een straal van 20 kilometer rond het besmette bedrijf worden de maatregelen getroffen zoals die op een verdacht bedrijf getroffen dienen te worden. Voorts dienen de paardachtigen in dat gebied tegen APP ingeënt te

worden en dient een epidemiologisch onderzoek als bedoeld in artikel 7 van de richtlijn uitgevoerd te worden.

Instellen gebieden

De door APP getroffen lidstaat dient om elk besmet bedrijf een beschermingsgebied met een straal van ten minste 100 km en om dit beschermingsgebied een toezichtsgebied met een straal van tenminste 50 kilometer in te stellen. Deze gebieden kunnen op verzoek van de lidstaat en op advies van het SCoFCAH (bijlage 2) bij beschikking aangepast worden.

In het beschermingsgebied en in het toezichtsgebied dienen alle bedrijven geïdentificeerd te worden en regelmatig door de officiële dierenarts bezocht voor klinisch onderzoek en zo nodig monsternamen. De paardachtigen mogen slechts met het oog op noodslacht onder officieel toezicht rechtstreeks naar een slachthuis vervoerd worden. Voorts kan op het advies van het SCoFCAH bij beschikking besloten worden dat alle paardachtigen in het beschermingsgebied ingeënt worden. In het toezichtsgebied mogen paardachtigen niet worden ingeënt. Onder zeer strenge voorwaarden kunnen lidstaten bepaald verkeer van paardachtigen toestaan (artikel 11).

De bovengenoemde maatregelen worden getroffen voor de duur van ten minste 12 maanden. Op grond van artikel 12 van de richtlijn en op advies van het SCoFCAH kan de Europese Commissie besluiten dat de getroffen lidstaat extra maatregelen dient te nemen om de APP-epidemie te bestrijden.

Verkeer van paardachtigen in het beschermings- en toezichtsgebied

Het verkeer van paardachtigen, uitgezonderd het rechtstreekse vervoer naar het slachthuis in geval van noodslacht is in het beschermings- en toezichtsgebied verboden. Gezonde paarden mogen slechts vervoerd worden in bepaalde door de Commissie op advies van het PCVD vastgestelde periodes die afhankelijk zijn van de activiteit van vectoren naar een quarantainestation worden gebracht alwaar de paarden ten minste 40 dagen dienen te verblijven alvorens zij buiten de beperkingsgebieden gebracht mogen worden. Paardachtigen, die korter dan 60 dagen geleden zijn ingeënt, mogen vervoerd worden binnen een gebied met dezelfde gezondheidsstatus na een voorafgaande officiële controle en identificatie en mits vergezeld door een officieel document.

3.3.2 Richtlijn 90/425/EEG

Richtlijn 90/425/EEG is een richtlijn inzake de veterinaire controles ten behoeve van het intracommunautaire verkeer van levende dieren en producten in het algemeen. Artikel 10 van deze richtlijn is van toepassing indien in een lidstaat een gevaarlijke dierziekte is uitgebroken. Op grond van dit artikel dient de lidstaat waar een dergelijke dierziekte, zoals APP, is uitgebroken onmiddellijk de communautair voorgeschreven bestrijdingsmaatregelen te treffen, in het bijzonder het vaststellen van de beschermingszones. Voor APP zijn deze bestrijdingsmaatregelen in de hierboven omschreven richtlijn 92/35/EEG neergelegd. Bovendien kan de lidstaat op grond van dit artikel elke andere maatregel vaststellen die hij passend acht (vrijwaring van andere lidstaten). Tot slot biedt dit artikel de basis voor vrijwaringsmaatregelen indien in een andere lidstaat een gevaarlijke dierziekte, zoals APP, uitbreekt. In afwachting van door de Commissie op advies van het SCoFCAH te treffen maatregelen, kan de lidstaat beschermingsmaatregelen nemen ten aanzien van de dieren en bedrijven uit de beschermingszone die de door de dierziekte getroffen lidstaat op grond van de communautaire voorschriften dient vast te stellen.

3.3.3 Richtlijn 89/662/EEG

Richtlijn 89/662/EEG verplicht de lidstaten onder meer om in het geval van een besmettelijke dierziekte andere lidstaten en de commissie hiervan in kennis te stellen en de (elders) voorgeschreven bestrijdings- en preventie maatregelen te treffen. De richtlijn voorziet in een bevoegdheid van de Commissie om op advies van de PCVD per beschikking aanvullende maatregelen te treffen, in het bijzonder voor producten van dierlijke oorsprong.

3.3.4 EU-beschikkingen

Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte vindt op zeer korte termijn besluitvorming plaats door de Europese Commissie. Zij kondigt zo snel mogelijk een beschikking af waarin maatregelen staan ter voorkoming van de verdere verspreiding van de ziekte. In ieder geval regelt deze beschikking exportverboden, die gelden voor (een gedeelte van) het land met een uitbraak. Over ontwerpbeschikkingen wordt door het SCoFCAH (bijlage 2) een advies uitgebracht. Indien positief wordt geadviseerd vindt vaststelling van de beschikking plaats door de Commissie. De vastgestelde beschikking wordt zo spoedig mogelijk aan de lidstaten (via de Permanente Vertegenwoordigingen) verzonden. Zodra de lidstaten zijn geïnformeerd treden de beschikkingen in kracht. De beschikkingen worden zo spoedig mogelijk in het Publicatieblad geplaatst.

Indien een uitbraak van een besmettelijke dierziekte in een andere lidstaat of in een derde land waarmee handelsbetrekkingen bestaan, plaatsvindt en een exportverbod respectievelijk een importverbod wordt ingesteld door de Europese Commissie worden de betreffende regels in Nederland niet afzonderlijk geïmplementeerd. In de nationale regels over de internationale handel in levende dieren en dierlijke producten zijn implementatiebepalingen opgenomen met het oog op de onmiddellijke implementatie van dergelijke EU-beschikkingen. Zie hiervoor de artikelen 2.29 en 2.39 van de Regeling handel levende dieren en levende producten, alsmede artikel 3.1.5 van de Regeling veterinaire rechtelijke voorschriften handel dierlijke producten.

3.3.5 De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

De basis voor de preventie en bestrijding van dierziekten is in Nederland vastgelegd in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). De Gwwd is een kaderwet die de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit brede bestuursbevoegdheden geeft in geval van een uitbraak van bepaalde besmettelijke dierziekten. De Gwwd noemt "elke aantasting van de gezondheid van een dier die gevaar kan opleveren voor de gezondheid van andere dieren of van de mens" een besmettelijke dierziekte. Afdeling 3 van hoofdstuk II van de Gwwd ("De preventie en de bestrijding van besmettelijke dierziekten") bevat de voorschriften over preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten. Deze afdeling is slechts van toepassing op door de Minister van LNV aangewezen besmettelijke dierziekten. APP is als zodanig in artikel 2 van de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönoses en TSE's aangewezen.

De Gwwd bevat enerzijds uitdrukkelijke verbods- en gebodsbepalingen en biedt anderzijds een nader kader voor de tenuitvoerlegging van de Europese regels ten aanzien van de bestrijding van besmettelijke dierziekten door middel van de toedeling van regelgevende en bestuursbevoegdheden. Het gaat dan om bevoegdheden tot het stellen van algemeen verbindende voorschriften en het uitvaardigen van tot individuen gerichte beschikkingen. Indien een onverwijde voorziening noodzakelijk is, zoals in het geval van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte, kunnen de noodzakelijke regelingen op grond van artikel 31 Gwwd onmiddellijk na hun bekendmaking in werking treden. Deze bekendmaking geschiedt in dergelijke gevallen niet alleen via de Staatscourant, maar voordien al via de media. Artikel 21, derde lid, van de Gwwd voorziet in de mogelijkheid om in

spoedeisende gevallen een besluit tot het nemen van bestrijdingsmaatregelen (via een beschikking) pas op schrift te stellen, nadat de maatregelen zijn getroffen.

Een aantal geboden in de Gwwd zijn gericht aan de houder van dieren. De houder van dieren is op grond van artikel 19 Gwwd verplicht om de VWA op de hoogte te brengen indien hij een dier ervan verdenkt een besmettelijke dierziekte (in de juridische zin) te hebben. Op grond van artikel 20 Gwwd is hij verplicht alle mogelijke medewerking te verlenen bij het vaststellen of het al dan niet een besmettelijke ziekte betreft. Ook rust op elke houder de verplichting er voor zorg te dragen dat een ziek of een verdacht dier zijn verblijfplaats niet verlaat (artikel 29 Gwwd).

In artikel 21 van de Gwwd is bepaald dat de Minister zo spoedig mogelijk de door hem noodzakelijk geachte besluiten tot bestrijding van een besmettelijke dierziekte mag nemen. De maatregelen die hij in dat geval kan treffen zijn opgesomd in artikel 22 van de Gwwd. Deze maatregelen omvatten onder meer:

het opstallen, ophokken of op een plaats houden van zieke en verdachte dieren;

het plaatsen van waarschuwborden;

het besmet of van besmetting verdacht verklaren van gebouwen en terreinen door kentekens te plaatsen;

het doden van zieke en verdachte dieren.

Door de verdacht- of besmetverklaring van een bedrijf (gebouw of terrein) door de Minister gaan op grond van de artikelen 23, 25, 26 en 29 in relatie met gedelegeerde regelgeving een aantal beperkende regels gelden voor dat bedrijf. Het gaat onder meer om regels over het verkeer van en naar deze gebouwen en terreinen, de wijze van destructie en ontsmetting, het afzonderen van ziek en verdachte dieren en vervoersverboden.

Op grond van artikel 30 van de Gwwd kan de Minister een vervoersverbod afkondigen voor geheel Nederland of gedeelten van het land of regels stellen aan het vervoer. Dit verbod heeft of deze regels hebben betrekking op het gebruik van vervoermiddelen, het vervoer van bepaalde dieren, producten en voorwerpen die drager kunnen zijn van de desbetreffende smetstof. Rondom het gebied waar het vervoersverbod geldt, kunnen waarschuwborden geplaatst worden.

Artikel 107 van de Gwwd bevat de bevoegdheid van de Minister om te besluiten vrijstelling of ontheffing te verlenen van de regels die bij of op grond van de Gwwd zijn vastgesteld. Hij kan aan deze vrijstelling of ontheffing voorwaarden verbinden. Als op voorhand al duidelijk is dat voor een bepaalde groep betrokkenen enig gebod of verbod niet moet gelden, kan zulks door middel van een vrijstelling in de desbetreffende regeling worden opgenomen. Indien slechts in uitzonderingsgevallen bepaalde geboden of verboden niet van toepassing moeten zijn, zal gebruik worden gemaakt van ontheffingen.

HOOFDSTUK 4: CRISISORGANISATIE

4.1 INLEIDING

4.2 DE CRISISORGANISATIESTRUCTUUR VAN LNV

4.2.1 Departementale crisisorganisatie

4.2.2 Regionale crisisorganisatie

4.3 FINANCIËLE VOORZIENINGEN

4.4 MIDDELEN

4.4.1 Personeel

4.4.2 Expert teams

4.4.3 Apparatuur en voorzieningen

4.4.4 Laboratorium

4.5 TRAINING VAN PERSONEEL

4.6 CRISISOEFENINGEN

4.7 VOORLICHTING, EDUCATIE EN BEWUSTZIJN VAN DIERZIEKTEN

4.7.1 Meldplicht

4.7.2. Voorlichting

4.7.3 Veterinaire opleiding

4.7.4 Agrarische opleidingen

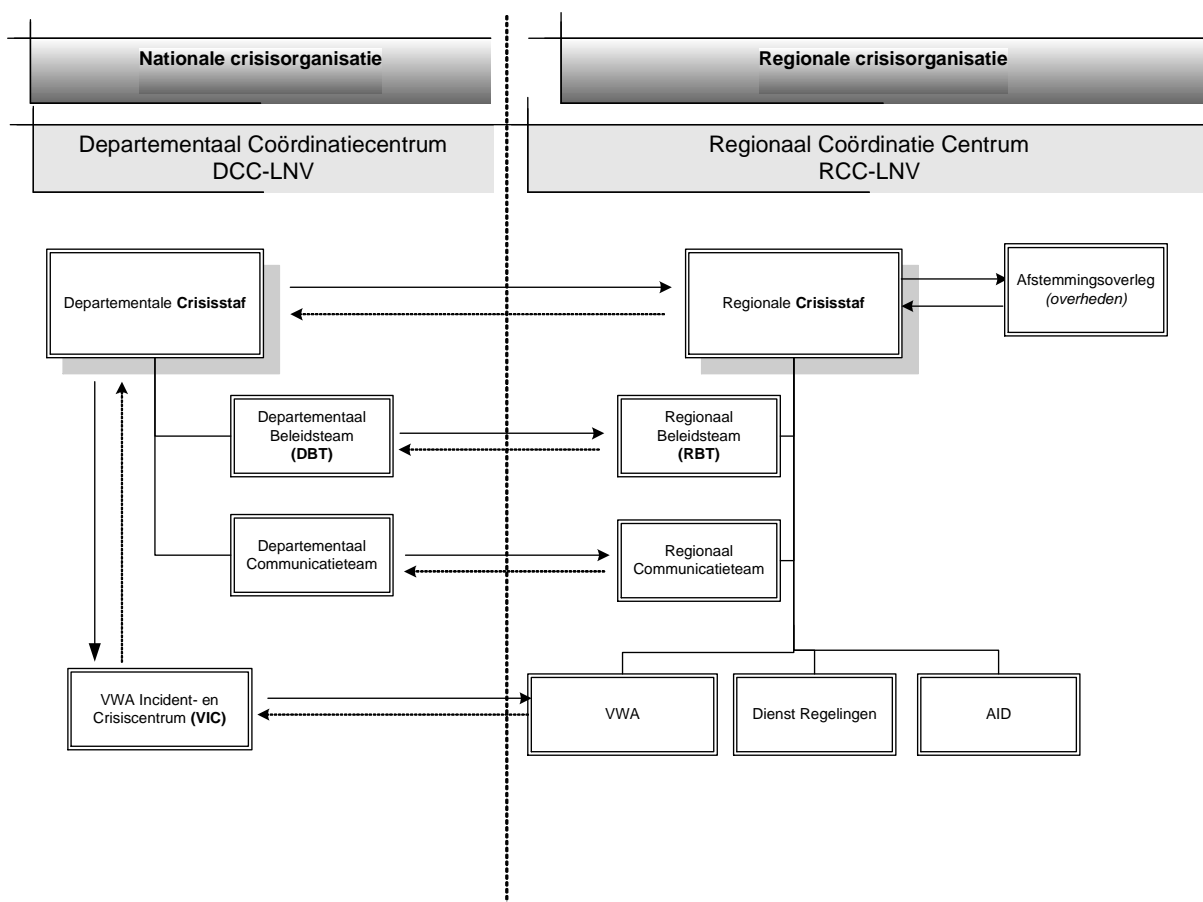
4.8 OPZETTELIJKE BESMETTING / BIOTERRORISME

4.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk bespreken we de organisatie van de dierziektebestrijding. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de crisisorganisatiestructuur van LNV (met organisatieschema), de samenstelling van overlegstructuren en uitvoeringsgedeelte. In de onderdelen daaropvolgend wordt de financiering van de bestrijding besproken, daarna de middelen (personeel, teams, apparatuur en laboratorium) en de opleiding en training van personeel en betrokkenen. Tenslotte wordt aandacht besteed aan bioterrorisme.

4.2 DE CRISISORGANISATIESTRUCTUUR VAN LNV

De organisatiestructuur is beschreven in het LNV-handboek crisisbesluitvorming dat is opgesteld door de LNV-crisiscoördinator. Dit handboek is te vinden op de Internetsite van het ministerie (<http://www.minlnv.nl>). Dit beleidsdraaiboek verwijst naar de delen van het handboek die gedurende de uitbraak van APP kunnen worden gebruikt.

Figuur 1: Organisatieschema

4.2.1 Departementale crisisorganisatie

In bovenstaand organisatieschema (figuur 1) staat een deel van de LNV-crisisorganisatie aangegeven die bij de bestrijding van een uitbraak van een besmettelijke dierziekte van belang is. Voor de uitgebreide omschrijving van de verschillende onderdelen wordt verwezen naar het LNV-Handboek Crisisbesluitvorming.

Departementale Crisisstaf

De secretaris-generaal (SG) is voorzitter van de departementale crisisstaf, en zal afhankelijk van aard en ernst van de crisis de samenstelling vaststellen. Deze zal bestaan uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld worden met de Chief Veterinary Officer (CVO), de directeur van de directie Regionale Zaken, de directeuren van de betrokken beleidsdirecties (VD, DC, JZ, I&H, IZ, FEZ, DL, DN, DP en DRZ) en de directeuren van de betrokken uitvoerende diensten (CIDC-Lelystad, VWA, AID, Dienst Regelingen)

Het departementale beleidsteam (DBT)

Het departementale beleidsteam staat onder leiding van een door de SG aangewezen Coördinerend Directeur. De personele samenstelling van het departementaal beleidsteam zal bestaan uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld kunnen worden met beleidsmedewerkers van de directie VD, DC, JZ, I&H, IZ, FEZ, DL, DN, DP, DRZ een liaison van het RCC-LNV en medewerkers van de uitvoerende diensten VWA, AID en Dienst Regelingen.

Het VWA Incident- en Crisiscentrum (VIC)

De VWA heeft een permanent nationaal dierziektebestrijdingscentrum, het Voedsel en Warenautoriteit incident- en crisiscentrum (het VIC). Indien er geen crisis is, houdt het VIC zich bezig met de afhandeling van verdenkingen en ernstige incidenten en de voorbereiding op een eventuele dierziektecrisis. In crisistijd verleent het veterinairetechnische steun aan het beleidsteam (DBT) en het regionaal coördinatiecentrum. In samenwerking met het regionale coördinatiecentrum houdt het zich vooral bezig met de implementatie van de belangrijkste uitvoerende beslissingen die door het DCC zijn genomen. Binnen de VWA is de Directeur Dienst Uitvoering verantwoordelijk voor de daadwerkelijke uitvoering van al de VWA-werkzaamheden.

4.2.2 Regionale crisisorganisatie

In Nederland is de bestrijding van een dierziekte centraal georganiseerd. Een uitbraak van een dierziekte heeft echter een sterke regionale component, vandaar dat er in de regio van uitbraak een regionaal coördinatiecentrum (RCC) ingericht wordt. Het RCC zal pas opgezet worden op het moment van crisis en vanuit dit centrum wordt de uitvoering van de bestrijding georganiseerd. In het schema van de organisatiestructuur staan een aantal onderdelen van het regionale coördinatiecentrum genoemd. Deze onderdelen zijn nader beschreven en uitgewerkt in het LNV-Handboek Crisisbesluitvorming.

4.3 FINANCIËLE VOORZIENINGEN

De Nederlandse overheid beschouwt de bestrijding van dierziekten primair de verantwoordelijkheid van de houder en acht de kosten dan als een onderdeel van de kosten die horen bij het houden en zorgen voor een dier.

Bij een dierziektecrisis zoals APP is het voor de bestrijding van de ziekte noodzakelijk dat de overheid ingrijpt, omdat de overheid instrumenten heeft (wetgeving e.d.) die nodig zijn om een zeer besmettelijke ziekte te kunnen bestrijden. Doordat de overheid de bestrijding uitvoert maakt de overheid kosten. Voor kosten die gemaakt worden bij de bestrijding van een dierziekte door of in opdracht van de overheid, is in 1998 het Diergezondheidsfonds opgericht als zelfstandig onderdeel van de rijksbegroting. Hierdoor is verzekerd dat de Nederlandse overheid kan voldoen aan haar financiële verplichtingen bij het bestrijden van APP. Naast de kosten en uitgaven voor de bestrijding

worden ook de uitgaven voor de tegemoetkoming in de kosten van dieren, producten en materialen na aftrek van eventuele EU-vergoeding ten laste van het Diergezondheidsfonds gebracht als deze in het kader van de APP bestrijding vernietigd moeten worden.

Voor het vaststellen van de schade en toekennen van een tegemoetkoming in de kosten als dieren en of producten als gevolg van een bestrijdingsmaatregel worden vernietigd, wordt gebruik gemaakt van onafhankelijke taxateurs ("deskundigen" zoals beschreven in de GWWD artikel 88). Het Ministerie kent de tegemoetkoming toe en bepaalt de hoogte van de tegemoetkoming. Tegen de toekenning van de tegemoetkoming is bezwaar en beroep mogelijk door de betrokkenen.

Omdat de houder van het dier primair verantwoordelijk is voor de kosten, is er in de andere dierlijke sectoren een structuur afgesproken waarbij de houders meebetalen aan het Diergezondheidsfonds. Ook voor de paardensector geldt dit principe en zal er een structuur moeten komen waardoor de sector mee kan betalen aan de bestrijding van APP. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. Op dit moment is dat echter nog niet praktisch ingevuld.

4.4 MIDDELEN

Nederland heeft personele middelen, apparatuur, laboratoriumcapaciteit en infrastructuur om een snelle en effectieve bestrijdingscampagne te effectueren. Op de details van deze voorzieningen wordt in deze paragraaf ingegaan.

4.4.1 Personeel

Op permanente basis is er personeel aanwezig op zowel het gebied van beleidsontwikkeling als op het gebied van de uitvoering. Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte zal als eerste het reguliere personeel ingezet worden. Aanvullend personeel zal ingezet worden zodra dit nodig is. Hiervoor zijn er overeenkomsten met onder andere de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD), de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD), uitzendbureaus en verschillende andere bedrijven. De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) heeft de namen en adressen van alle praktiserende dierenartsen in Nederland en verleent ondersteuning bij de werving van extra personeel in tijden van crisis. Daarnaast kunnen tijdens de crisis studenten van de Universiteit Utrecht, Faculteit der Diergeneeskunde, worden ingezet. Voor handhaving op het gebied van orde en veiligheid en op veterinaire gebied, zijn er afspraken met politie en defensie om de AID te ondersteunen.

4.4.2 Expert teams

Permanent operationeel zijn de deskundigengroep en de specialistenteams voor dierziekten.

Deskundigengroep

In 2008 wordt de deskundigengroep paardenziekten ingesteld door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De deskundigengroep brengt een onafhankelijk veterinaire advies uit aan de Chief Veterinary Officer (CVO) betreffende de preventie en bestrijding van o.a. APP.

In zijn algemeenheid is de taak van de deskundigengroep "reflecterend", dat wil zeggen in crisistijd opereert zij op enige afstand van de dagelijkse hectiek. Soms, met name in de eerste 72 uur na een dierziekte-uitbraak, zal echter binnen zeer kort tijdsbestek een advies dienen te worden uitgebracht.

De deskundigengroep bestaat uit epidemiologen, virologen en dierenartsen met praktijkervaring. De leden nemen op persoonlijke titel zitting als lid van de deskundigengroep, op grond van hun wetenschappelijke of ervaringsdeskundigheid. Zij vertegenwoordigen geen organisatie.

De beleidsmedewerker van de Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid die verantwoordelijk is voor APP voert het secretariaat. Deze persoon is geen lid van de deskundigengroep.

Specialistenteams voor dierziekten

Het specialistenteam gaat naar een verdenking van APP. Het team bestaat uit een speciaal opgeleide dierenarts van de VWA, een dierenarts van de GD en de betrokken praktiserend dierenarts. Zij leggen o.a. vast:

- de situatie op de verdachte houderij
- het aantal en de soorten gevoelige dieren op de houderij
- het aantal klinisch zieke dieren en hoe oud de oudste verschijnselen naar hun inschatting zijn
- de omvang en locatie van de houderij en de relatie met andere houderijen, openbare wegen enz.
- de recente bewegingen van gevoelige dieren naar en van de houderij.

Indien een besmetting niet is uit te sluiten zal in overleg met het VIC verdere actie ondernomen worden, onder andere het nemen van monsters van de dieren met klinische verschijnselen. In het Draaiboek Verdenkingen van de VWA staat nader beschreven hoe bij een verdenking wordt gehandeld.

Frontteams van de VWA

Binnen de VWA zijn 16 frontteams geformeerd. Een frontteam is een zelfstandig opererend team, bestaande uit twee dierenartsen (waarvan één als coördinator optreedt) en drie medewerkers (1° medewerker, hygiënist en een administrateur). Kenmerken van frontteams zijn: multidisciplinair, goed opgeleid en getraind, snel inzetbaar en uniform werkend. Een frontteam wordt de eerste dagen van een dierziekteuitbraak ingezet voor tracering, inventarisatiescreening, euthanasie van besmette dieren en staat onder leiding van het VIC. Op het moment dat het Regionaal Crisis Centrum (RCC) operationeel is, worden de frontteams niet meer in het bestrijdingsgebied ingezet. Frontteams kunnen dan worden ingezet bij nieuwe uitbraken buiten het bestrijdingsgebied. Eventueel zullen een aantal frontteamleden afhankelijk van hun kennis en ervaring worden verdeeld over de diverse afdelingen met als doel kennis over te dragen. Zijn zullen vanaf dat moment aangestuurd worden door een RCC-afdelingshoofd. In de frontteams worden AID controleurs aangesteld voor bijdragen aan de tracering en ondersteuning van VWA-medewerkers en medewerkers van Dienst Regelingen. Zij treden ook als liaison op voor de openbare orde naar de politie.

4.4.3 Apparatuur en voorzieningen

De effectiviteit van de bestrijding van APP hangt onder andere af van de onmiddellijke beschikbaarheid van benodigde middelen en onmiddellijke toegang tot voorzieningen. Om dit mogelijk te maken hebben het ministerie van LNV en de VWA tal van contracten afgesloten met bedrijven waarin de onmiddellijke levering van benodigde middelen en voorzieningen wordt gegarandeerd. Als voorbeeld zijn er contracten met externe toeleverende bedrijven voor de levering van veterinaire producten, kleding, schoeisel, kantoorbenodigdheden, ontsmettingsapparatuur en ontsmettingsmiddelen, sanitaire voorzieningen etc. Het VIC heeft de beschikking over elektronische databestanden, waaronder een dierziekte-automatiseringssysteem en een digitaal archiefsysteem.

4.4.4 Laboratorium

Binnen het CIDC-Lelystad is een algemeen crisisdraaiboek opgesteld waarin de verantwoordelijkheden van diverse functies binnen het crisisteam staan beschreven. Door de directeur, welke eindverantwoordelijk is, wordt er een crisismanager aangesteld die de dagelijkse leiding heeft over het crisisteam en verantwoordelijk is voor de contacten met de crisisstaf LNV, LNV

directies, GD en EU. Tevens geeft hij leiding aan een team dat adviezen uitbrengt aan deze instanties. Direct onder de crisismanager staat een manager intern proces, die verantwoordelijk is voor het diagnostische proces. Onder de manager intern proces vallen allen die betrokken zijn bij uitvoering en rapportage van de diagnostische testen

Naast het algemene deel van het crisisdraaiboek is er een specifiek deel voor APP waarin per diagnostische taak de teamleiders zijn aangewezen. In dit specifieke deel staan tevens de materiele behoeften, ruimte en materiaal beschreven.

Tijdens een uitbraak van Afrikaanse paardenpest kunnen de diverse testen snel opgeschaald worden naar de capaciteiten zoals vermeld in Tabel 2. De genoemde capaciteit is de initiële capaciteit genoemd in "convenant betreffende de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken ter controle van aangifteplichtige ziekten door het CIDC te Lelystad". Op deze capaciteit zijn de voorraden diagnostische materialen gebaseerd. Een grotere capaciteit is mogelijk voornamelijk onder voorwaarde van beschikbaarheid van testkits (antilichaam kits, PCR kits) en andere materialen nodig voor diagnostiek.

Tabel 2: Samenvatting van de capaciteit

Test	Indicatieve capaciteit per week
Virus Isolatie	100 monsters
Antigeen detectie (RT-PCR)	2000 inzendingen
Serologie (ELISA)	30000 monsters

4.5 TRAINING VAN PERSONEEL

Voor de beleidsmedewerkers van LNV zijn er speciale crisismanagementopleidingen.

Trainingsprogramma's voor de dierziektedeskundigen. De frontteams van de VWA en de afdelingshoofden van het RCC omvatten training in klinische diagnose, epidemiologisch onderzoek (traceren en bewaking) en procedures voor besmette locaties. Deze trainingen worden gegeven door het IMD. Instructies voor ander personeel dat bij de controle en bestrijding van APP betrokken is, zullen beschreven worden in het uitvoeringsdraaiboek APP van de VWA. Ook de extern ingehuurde bedrijven en extern personeel, die tijdens een uitbraak werkzaamheden voor de VWA uitvoeren, zullen volgens de werkinstructies van VWA werken.

4.6 CRISISOEFENINGEN

Het ministerie van LNV heeft regelmatig dierziektespecifieke crisisoefeningen. Deze oefeningen kunnen op verschillende niveaus plaatsvinden, op besluitvormingsniveau, op uitvoeringsniveau, samen met buurlanden, etc. Crisisoefeningen kunnen ook verschillende doelen hebben. Enerzijds kan trainen van personeel het doel zijn en anderzijds kan een crisisoefening tot doel hebben de "witte vlekken" in het voorgenomen beleid te vinden.

4.7 VOORLICHTING, EDUCATIE EN BEWUSTZIJN VAN DIERZIEKTEN

4.7.1 Meldplicht

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren bepaalt dat als een dier verschijnselen van een besmettelijke dierziekte vertoont, dit gemeld moet worden aan de autoriteiten. Er is een landelijke telefoonlijn geopend die 24 uur per dag functioneert (045 5354 232). Dit landelijk dierziektenummer is aangekondigd met een voorlichtingscampagne. Houders of dierenartsen die een van APP verdacht(e) dier(en) melden, worden bezocht door het specialistenteam die, afhankelijk van de situatie op het bedrijf, beslissen of verdere actie noodzakelijk is.

4.7.2. Voorlichting

Door regelmatige publicaties in het blad van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde, artikelen in de paardenbladen en publicaties door de Gezondheidsdienst voor dieren (de "GD Veterinair", een nieuwsbrief voor dierenartsen) wordt ervoor gezorgd dat dierenartsen en dierhouders zich bewust worden en blijven van het bestaan van Afrikaanse paardenpest en de gevolgen van deze ziekte.

In gevallen dat er sprake is van een verhoogd risico op een uitbraak van APP is er sprake van de aandacht fase. In dit geval wordt de paardensector geïnformeerd en geadviseerd.

Zie voor een uitgebreide beschrijving hoofdstuk 7, informeren en adviseren. Als dat noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij een verhoogde dreiging op een uitbraak, worden campagnes gevoerd om het bewustzijn te verhogen. Behalve deze publicaties kunnen ook verschillende internetsites (ministerie van LNV; www.minlnv.nl , VWA; www.vwa.nl , CIDC; www.cidc.nl , GD; www.gezondedieren.nl , KNMvD; www.knmvd.nl , Europa; www.europa.eu.int/comm/food/animal en OIE; www.oie.int) gebruikt om te zorgen dat men zich van de ziekte bewust blijft.

4.7.3 Veterinaire opleiding

In het curriculum van de opleiding tot dierenarts wordt veel aandacht besteed aan infectieziekten. De veterinaire student bouwt een gedegen kennis op van de ziektekunde en epidemiologie van de bij (landbouw) huisdieren voorkomende gezondheids- en productiestoornissen. De dierziektepreventie, het welzijn van dieren en het kwaliteits- en risicomanagement op veehouderijbedrijven wordt hierbij zeer belangrijk gevonden. Verder zal de veterinaire student kennis opbouwen over de geldende wet- en regelgeving in relatie tot de diergezondheid.

De klinische diagnostiek en epidemiologie van APP komen hierbij ook aan bod. De controlemaatregelen en meldingsprocedures worden meer in het algemeen voor aangifteplichtige en bestrijdingsplichtige dierziekten besproken. Veterinaire studenten krijgen tijdens hun opleiding het advies om het Internet te raadplegen om op de hoogte te blijven van de epidemiologische situatie in Lidstaten en Derde Landen.

In postdoctorale programma's diergeneeskunde, speciaal in de nieuwe programma's voor erkende dierenartsen, wordt grote aandacht besteed aan de verantwoordelijkheid van de dierenarts tov de overheid en de besmettelijke dierziekten. De KNMvD maakt intensief gebruik van ICT en heeft haar eigen Internetsite om dierenartsen op de hoogte te houden van dierziektebestrijding. Daarnaast is er het tijdschrift voor Diergeneeskunde dat 2-wekelijks verschijnt.

4.7.4 Agrarische opleidingen

De Wageningen Universiteit en Research Centrum (WUR), de diverse hogere agrarische scholen (HAS) en middelbare agrarische scholen (MAS) besteden in hun curriculum aandacht aan besmettelijke dierziekten. De aspecten van de meldingsplicht, preventie, de maatregelen die genomen worden en het voorkomen van besmettelijke dierziekten worden hierbij onder de aandacht gebracht. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van de mogelijkheden die het Internet biedt om op de hoogte te blijven van de situatie elders.

Ook worden op verschillende universiteiten cursussen aangeboden m.b.t. agrarisch recht, en agrarische economie.

4.8 OPZETTELIJKE BESMETTING / BIOTERRORISME

Een uitbraak van een dierziekte ontstaat door insleep van een ziekteverwekker in een gevoelige groep dieren. Meestal is deze insleep het gevolg van niet te beïnvloeden (natuurlijke) factoren en soms van onzorgvuldig handelen. In sommige gevallen (bijvoorbeeld bij illegaal transport van dieren) is er ook sprake van een overtreding van de wet. In die gevallen kan een opsporingsonderzoek worden ingesteld dat mede onder het gezag van het Openbaar Ministerie (OM) door de politie of de AID wordt uitgevoerd.

In zeer ernstige gevallen zal het Openbaar Ministerie (OM) het opsporingsonderzoek zelf leiden. Dan is het dus bevoegd het optreden van de politie of AID hierin aan te sturen.

Wanneer er sprake is van een uitbraak van een dierziekte door bewust menselijk handelen kan men spreken van bioterrorisme. In zo'n geval zal het Openbaar Ministerie door de AID worden ingelicht. De Coördinator Crisismanagement van LNV zal de Nationaal Coördinator Terrorisme Bestrijding (NCTB) op de hoogte stellen. Onder leiding van het NCTB en in overleg met het OM zal worden bekeken wat voor opsporingsonderzoek noodzakelijk is, welke opsporingsinstantie(s) dit zullen uitvoeren en wat voor gevolgen dit heeft voor de uitvoering van de dierziektebestrijding. Het NCTB leidt het onderzoek en bepaalt welke (onderzoeks)maatregelen noodzakelijk zijn. LNV blijft echter verantwoordelijk voor de bestrijding van de dierziekte. Als de belangen van het opsporingsonderzoek en de belangen van de crisisbestrijding niet samen lijken te gaan zal op het hoogste ambtelijk niveau (Interdepartementaal Beleidsteam- (IBT) of Ministerieel Beleidsteamniveau (MBT)) worden besproken welke belangen prioriteit krijgen.

HOOFDSTUK 5: COMMUNICATIE

5.1 INLEIDING

5.2 COMMUNICATIE IN DE NORMAALFASE EN AANDACHTSFASE

5.3 COMMUNICATIE IN DE CRISISFASE

5.1 INLEIDING

Een uitbraak van APP en de noodzakelijke maatregelen kunnen een grote uitwerking hebben op betrokkenen, maar ook op burgers die niet direct iets met paarden te maken hebben. Bij Afrikaanse paardenpest (APP), meer nog dan bij andere dierziekten, gaat het om een grote zeer diverse groep mensen met zeer uiteenlopende belangen, relaties en/of emoties ten opzichte van paarden.

Grofweg zijn er ten behoeve van de communicatie drie verschillende doelgroepen te onderscheiden. Een doelgroep met een vooral zakelijk belang, een doelgroep waarbij het emotionele aspect een belangrijke rol speelt en de overige burgers waarbij ook rekening moet worden gehouden met een emotionele reactie. De eerste groep bestaat onder andere uit fokkers, manegehouders, trainers, dierenartsen, organisatoren van hippische evenementen, transporteurs en paardenslagers. Zij zijn over het algemeen georganiseerd en bereikbaar via de Sectorraad paarden en hun eigen vakbladen en websites. De tweede doelgroep wordt vooral gevormd door particulieren die een of meer paarden houden als hobby en mensen die paardrijden (recreatieruiters). Deze groep is niet georganiseerd, maar er zijn wel diverse kanalen waarlangs ze te bereiken zijn (maneges, paardenbladen en websites). De derde doelgroep bestaat uit burgers zonder directe belangen of band met paarden, maar die deze dieren wel een warm hart toedragen. Deze groep is alleen via massamediale middelen te bereiken.

Een belangrijk gegeven bij de communicatie is het feit dat er in West-Europa nog nooit uitbraken van APP geweest zijn. Het fenomeen Afrikaanse Paardenpest is voor veel mensen onbekend. Ook het feit dat er een mogelijkheid bestaat dat deze ziekte ook in West-Europa zou kunnen uitbreken zal in de verschillende doelgroepen niet bij iedereen bekend zijn.

5.2 COMMUNICATIE IN DE NORMAALFASE

Ook als er geen uitbraak in Nederland is zal er communicatie over APP nodig zijn. Communicatie over APP in de normaal fase is nodig om ervoor te zorgen dat APP geen onbekend fenomeen is voor mensen. En kunnen mensen voorbereid worden op de mogelijkheid van een uitbraak. Door deze voorbereiding wordt geprobeerd er voor te zorgen dat de ontreding bij een werkelijke uitbraak minder groot zal zijn. Duidelijkheid over de mogelijkheden en risico's is daarbij van belang en ook het inzicht bieden in het bestrijdingsproces kan hierbij helpen. De informatie die via diverse communicatiemogelijkheden wordt verspreid moet duidelijkheid geven over de mogelijke gevolgen van een uitbraak en over de noodzaak van de te nemen maatregelen.

In de normaal fase zal vooral gebruik gemaakt worden van onderstaande communicatiemogelijkheden om te werken aan bewustwording in de verschillende doelgroepen en het voorbereiden van de doelgroepen op een mogelijke uitbraak:

- Beschikbaar maken van dit concept beleidsdraaiboek
- Informatie op websites. De LNV website bevat informatie over APP. Maar ook de websites van de sectorraad paarden en hun achterbanorganisaties zouden informatie over APP moeten bevatten.
- Artikelen over APP in paardenbladen. Dit kan op initiatief van de bladen zelf. Maar LNV kan redacties van bladen ook attenderen op dit onderwerp.
- Artikelen in dag- en weekbladen om zo het brede publiek te informeren.
- Telefonische beschikbaarheid van algemene informatie via LNV loket

5.3 COMMUNICATIE IN DE AANDACHTSFASE

In de aandachtsfase zijn er verschillende scenario's mogelijk. Verschil met de normaal fase is dat er in de aandachtsfase beleidsinstrumenten ingezet worden om insleep van het virus te voorkomen dan wel eventuele insleep zo snel mogelijk te ontdekken. Communicatie in de aandachtsfase is nodig om duidelijk te maken welke maatregelen er geleden en waarom deze maatregelen ingezet worden. Daarnaast kan het ingaan van de aandachtsfase ook een aanleiding zijn om net als in de normaal fase via communicatie te werken aan bewustwording en voorbereiding van de verschillende doelgroepen.

Aanvullend op de communicatiemogelijkheden in de normaal fase zullen er, afhankelijk van het scenario in de aandachtsfase extra communicatiemogelijkheden ingezet worden, zoals:

- Via e-mail informeren van betrokkenen
- Persberichten van LNV of van hippische organisaties
- Telefonische beschikbaarheid van actuele informatie
- Communicatie door bekende ruiters/paardenliefhebbers (bijvoorbeeld via interviews)
- Bijeenroepen van het basisoverleg (zie kader)

Het is afhankelijk van de ernst van het scenario in de aandachtsfase voor welk communicatiemogelijkheid gekozen wordt. Bij een ernstige dreiging zal het basisoverleg bijvoorbeeld bijeengeroepen worden, maar bij uitbraken in het buitenland die geen directe dreiging vormen is dat niet het juiste instrument, dan zal eerder gekozen worden voor plaatsen van informatie op de website en versturen van informatie naar direct betrokkenen.

Basisoverleg:

Het basisoverleg is een wederzijdse informerend overleg over de preventie en bestrijding van een bestrijdingsplichtige ziekte, in de aandachts-, crisis- of afbouw fase. Het basisoverleg is geen besluitvormend overleg, maar heeft als doel inzicht te krijgen in de consequenties van maatregelen, het uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. Aan het basisoverleg kunnen in beginsel de organisaties deelnemen die betrokken zijn bij of de effecten ondervinden van maatregelen die genomen worden in het kader van de bestrijding. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en er kan besloten worden per organisatie één deelnemer toe te laten. (zie bijlage 7 voor samenstelling van het basisoverleg)

5.3 COMMUNICATIE IN DE CRISISFASE

Bij een uitbraak van APP in Nederland gaat de crisisfase in. De directeur Voorlichting beoordeelt dan of de bij dierziektecrises gebruikelijke communicatieorganisatie in werking wordt gesteld (informatiedienst, database met aansluiting voor organisaties en mogelijkheid tot vragen, de zgn. trechter).

Communicatie in de crisisfase vraagt om een andere aanpak dan communicatie tijdens de normaal- en aandachtsfase. In een crisis is er in een keer veel behoefte aan informatie bij een grotere groep mensen. Vaak is er ook behoefte aan informatie die op dat moment nog niet beschikbaar is. Ook kunnen emoties een belangrijke rol spelen tijdens een crisis. Belangrijk is dat de informatie die er is, snel bij de personen met informatiebehoefte terechtkomt. Betrokkenen zullen zoveel mogelijk moeten weten waar ze aan toe zijn. Enerzijds om te zorgen dat iedereen weet wat de geldende maatregelen zijn en zich daar aan kan houden. Anderzijds moet een goede communicatie eraan bijdragen dat er geen paniek en ontreding ontstaat.

Om ervoor te zorgen dat er deze communicatie in crisistijd goed verloopt zullen zowel LNV als de Sectorraad Paarden (SRP) een communicatieplan moeten hebben. LNV en de SRP zullen deze communicatieplannen in overleg ontwikkelen om te zorgen dat ze op elkaar afgestemd zijn.

Belangrijke aspecten die in deze plannen meegenomen moeten worden zijn:

- Het feit dat een grote groep burgers een band hebben met paarden of ermee begaan zijn.*
 - Mogelijke emotionele gevolgen van de uitbraak en de bestrijding en de mogelijkheden voor sociaal emotionele ondersteuning (zie hoofdstuk 14)*
 - De beschikbare communicatiemiddelen en kanalen moeten afgestemd zijn op de doelgroep waarvoor de communicatie bedoeld is.*
 - De snelheid waarmee informatie bij de ontvanger moet zijn*
 - Onder de betrokkenen bevinden zich veel jongeren*
-

HOOFDSTUK 6: FASEN EN SCENARIO'S

6.1 INLEIDING

6.2 FASEN

6.2.1 Normale fase

6.2.2 Aandachtsfase

6.2.3 Crisisfase

6.2.4 Fase van buitengewone omstandigheden

6.2.5 Afbouwfase

6.3 SCENARIO'S

6.4 MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN PER SCENARIO

6.4.1 Normale fase (scenario's A en B)

6.4.2 Aandachtsfase (scenario's C, D, E, F en G)

6.4.3 Crisisfase (scenario's H, I, J en K)

6.4.4 Fase van buitengewone omstandigheden (scenario L en M)

6.4.5. Afbouwfase

6.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende fasen/scenario's waarin Nederland zich met betrekking tot een uitbraak van besmettelijke dierziekten kan bevinden. Een fase is een vooraf gedefinieerde status van de dierziektesituatie in Nederland. Scenario's zijn afhankelijk van verschillende gebeurtenissen die zich kunnen afspelen in de tijd. In dit hoofdstuk worden eerst de verschillende fasen toegelicht, vervolgens worden de scenario's binnen de fasen besproken, om af te sluiten met voorbeelden van beleidsinstrumenten voor de verschillende scenario's.

6.2 FASEN

De fasen in dit draaiboek sluiten aan op de fasen vermeld in het LNV-Handboek Crisisbesluitvorming. De volgende fasen worden gebruikt:

6.2.1 Normale fase

In de normale fase is er geen sprake van een dreigende uitbraak van APP. Er is geen APP aanwezig in Nederland en er zijn geen onverwachte uitbraken van APP in 3^e landen waaruit transport van paarden is toegestaan, of in buurlanden. Om insleep te voorkomen gelden er ook in de normale fase preventieve maatregelen gericht op de import van paarden (zie bijlage 3).

6.2.2 Aandachtsfase

De aandachtsfase gaat in op het moment dat er signalen zijn dat er een crisis dreigt. Dit kan het geval zijn bij een verdenking van APP in eigen land of bij een uitbraak van APP in een andere lidstaat, in buurlanden of bij relevante handelspartners. Tijdens de aandachtsfase kan er een APP-staf bijeengeroepen worden die de situatie beoordeelt en tot maatregelen kan besluiten.

Het besluit tot het instellen van de aandachtsfase wordt genomen door de Secretaris Generaal op basis van advies van de Chief Veterinary Officer (CVO), waarbij de volgende criteria een rol spelen:

- risicoanalyse van de VWA (deze gaat o.a. in op handels- en andere contacten)
- het aantal (mogelijk) besmette houderijen in het betreffende land
- Aard van de besmette houderijen (veel transportcontacten of niet)
- de locatie van de (mogelijk) besmette houderijen/het voorkomen van natuurlijke barrières met het betreffende land
- ligging van het land van uitbraak t.o.v. Nederland
- de verspreiding van het virus
- de dierdichtheid in het (mogelijk) besmette gebied
- informatievoorziening door het betreffende land (snelheid, validiteit)
- effectiviteit van de veterinaire diensten
- Klimatologische omstandigheden in Nederland en het (mogelijk) besmette gebied
- Knuttenactiviteit in Nederland en (mogelijk) besmette gebied
- Vermogen van de aanwezige knutten om het virus te verspreiden (vectorcompetentie)

6.2.3 Crisisfase

De crisisfase gaat in op het moment van een bevestigde uitbraak van APP in Nederland. Echter in geval van één enkel besmet dier of één zending die met zekerheid gerelateerd kan worden aan import uit een besmet gebied in een periode dat de vector niet actief is hoeft de crisisfase niet in te gaan en kan het aandachtstfase blijven. De bevestiging van de uitbraak zal komen door een uitslag van bloedonderzoek, maar ook op basis van ontwikkelingen in het klinische en epidemiologische beeld kan besloten worden tot instellen van de crisisfase.

6.2.4 Fase van buitengewone omstandigheden

Door de uitwerking van de maatregelen kan er sprake zijn van ernstige maatschappelijke ontwrichting, waardoor normale bevoegdheden niet meer toereikend zijn. Gezien de kenmerken van de paardensector (zie hoofdstuk 2.4 en 2.5) is het zeker mogelijk dat naar aanleiding van maatschappelijke omstandigheden een fase van buitengewone omstandigheden ontstaat. Ook bij een explosieve toename van uitbraken van APP in Nederland, waardoor de epidemie veterinair niet goed meer in de hand is te houden zal de fase van buitengewone omstandigheden ingaan.

6.2.5 Afbouwfase

Na elke "opschalingsstap" kan weer een afbouw volgen. De afbouw van aandachtstfase

Gaat bijvoorbeeld in op het moment dat de dreiging van een besmetting afkomstig uit het buitenland is genormaliseerd of dat laboratoriumuitslagen van een in Nederland verdachte geval negatief zijn en een klinische verdenking niet meer aanwezig is.

De afbouwfase van een crisis kan ingaan op het moment dat er geen nieuwe uitbraken van APP meer zijn en de bestaande uitbraken onder controle zijn.

6.3 SCENARIO'S

In elke fase worden de verschillende scenario's beschreven. Deze scenario's zijn een weergave van mogelijke situaties die zich kunnen voordoen. De scenario's variëren van geen uitbraak in de 'normale fase' tot een onbeheersbare situatie met veel uitbraken in de 'fase van buitengewone omstandigheden'. Niet alleen de scenario's in Nederland zijn meegenomen, ook met uitbraken in de lidstaten en derde landen wordt rekening gehouden. Dit houdt echter niet in dat er zich in de praktijk geen andere situaties kunnen voordoen, bijvoorbeeld een combinatie met een uitbraak van een andere besmettelijke dierziekte. De scenario's die zich per fase kunnen voordoen zijn:

Normale fase:

- A. Geen APP aanwezig in Nederland en andere EU-landen
- B. Uitbraak in een 3^e land, waaruit geen vervoer van paarden naar de EU is toegestaan en geen aanwijzing dat de uitbraak te maken heeft met een verschuiving van het voorkomen van competente vectoren.

Aandachtstfase:

- C. Uitbraak in 3^e land, waaruit vervoer van paarden naar de EU wel is toegestaan
- D. Uitbraak in een 3e land mogelijk voortkomend uit een verschuiving van het voorkomen van competente vectoren
- E. Uitbraak binnen de EU, maar niet in Nederland
- F. Een verdenking in Nederland
- G. Besmetting aangetoond bij paarden afkomstig van één zending vanuit een bekend besmet gebied en bij de actuele vectoractiviteit is virusverspreiding niet waarschijnlijk

Crisisfase:

H. Uitbraak in een andere lidstaat met grensoverschrijdende vaccinatie/beschermings/toezichts gebieden.

I. Uitbraak van APP in Nederland, virusverspreiding is bevestigd of niet uit te sluiten door actuele vectoractiviteit. Of virusverspreiding is niet uit te sluiten omdat het besmette dier niet aan import is gerelateerd.

J. Uitbraak van APP bij niet gehouden paardachtigen in Nederland

K. Uitbraak van APP in een dierentuin

Fase van buitengewone omstandigheden:

L. Maatschappelijk ontwrichting maakt uitvoering bestrijdingsmaatregelen onmogelijk

M. Explosieve toename van nieuwe uitbraken.

Afbouwfase:

N. Geen nieuwe uitbraken en noodvaccinatie in het gebied is 60 dagen geleden afgerond

O. Knuttenvrije periode is ingegaan

P. Na de knuttenvrije periode is er weer knuttenactiviteit, maar er zijn geen nieuwe uitbraken

6.4 MOGELIJKE BELEIDSINSTRUMENTEN PER SCENARIO

Hieronder worden per fase en scenario een paar beleidsinstrumenten beschreven. In hoofdstuk 7 wordt ingegaan op de beleidsinstrumenten en in bijlage 5 is een tabel opgenomen waarin precies wordt aangegeven hoe met de verschillende instrumenten in de verschillende scenario's wordt omgegaan.

6.4.1 Normale fase (scenario's A en B)

In de normale fase is geen sprake van een dreigende APP uitbraak. Er is geen APP aanwezig in Nederland of in een ander Europees land (scenario A). Of er is een uitbraak buiten de Europese Unie en met dat land zijn geen relevante handels/transportcontacten en er zijn geen aanwijzingen dat de uitbraak is ontstaan door een verschuiving van het voorkomen van competente vectoren (scenario B). In de normale fase is er een basale bewaking door het bestaan van de aangifteplicht.

In de normale fase is er tijd om het crisismanagement en bestrijdingsbeleid verder te ontwikkelen. Op basis van ervaringen uit afgelopen crises en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van dierziektebestrijding wordt het beleid continu aangepast en verbeterd. De volgende onderwerpen komen hierbij onder andere aan bod:

- Het uitvoeren van risico-analyses
- Het bevorderen van de samenwerking tussen diverse partijen (intern en extern)
- Het ontwikkelen, afstemmen en actualiseren van draaiboeken
- Het opzetten en uitvoeren van opleidingen, trainingen en simulaties
- Het opstellen van conceptregelingen (modellen)
- Het aangaan van contracten met externe partijen
- Het voorzien in materiele voorraden
- Het werken aan bewustwording en communicatie over de noodzaak van de aangifteplicht

Daarnaast worden tijdens deze scenario's, verdenkingen en/of incidenten afgehandeld volgens het VWA draaiboek Verdenkingen. In deze fase is tevens de reguliere regelgeving met betrekking tot transport van kracht om insleep van besmette dieren te voorkomen.

6.4.2 Aandachtsfase (scenario's C, D, E, F en G)

In alle scenario's van de aandachtsfase zal het beleidsinstrument informeren en adviseren een belangrijke rol spelen. Daarnaast zullen meestal ook beleidsinstrumenten met betrekking tot transport en handel ingezet moeten worden om insleep te voorkomen. Ook kunnen afhankelijk van de specifieke situatie monitorings- en surveillance instrumenten ingezet worden. Bij scenario F en G, kunnen er ook vervoersverbodgebieden in Nederland ingesteld gaan worden. Scenario F (verdenking in Nederland) zal meestal zeer kort zijn, omdat na de test waarmee de diagnose gesteld kan worden duidelijk is of het een uitbraak is of niet. In scenario C, D en E is de bestemmingscontrole een belangrijk instrument om eventueel reeds gebeurde insleep snel op te sporen.

6.4.3 Crisisfase (scenario's H, I, J en K)

De crisisfase gaat voor scenario H in op het moment dat er grensoverschrijdende gebieden van een buurland zijn. Nederland zal dan zelf instrumenten inzetten als, instellen van gebieden, maatregelen met betrekking tot de vector en mogelijk noodvaccinatie. Informeren en adviseren en maatregelen met betrekking tot transport en handel spelen hier een belangrijke rol. Als er in Nederland een uitbraak bevestigd is (scenario I) zullen de meeste beleidsinstrumenten worden ingezet. Wat er bij uitbraken in natuurgebieden en dierentuinen gebeurt is in aparte hoofdstukken opgenomen. De volledige lijst met beleidsinstrumenten die gebruikt worden in de crisisfase is opgesomd in de tabel in bijlage 5.

6.4.4 Fase van buitengewone omstandigheden (scenario L en M)

Het is niet ondenkbaar dat de impact van de uitbraak en de bestrijdingsmaatregelen een ernstige maatschappelijke ontwrichting veroorzaken (scenario L). Ook het ontstaan van een explosieve toename van uitbraken zullen de maatschappij kunnen ontwrichten (scenario M). Als er maatschappelijke ontwrichting ontstaat zal de coördinatie van de crisis overgenomen worden door het nationale crisis centrum (NCC) van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Besluitvorming vindt daar plaats via het nationale handboek crisisbesluitvorming. Er zullen dan mogelijk andere beleidsinstrumenten ingezet gaan worden dan in de gewone crisisfase. Bij scenario M, explosieve toename van uitbraken, kan er naast alle beleidsinstrumenten die bij de crisis worden ingezet overwogen worden om alle paardachtigen in Nederland te vaccineren.

6.4.5. Afbouwfase

In de afbouwfase worden met name versoepelingen van maatregelen doorgevoerd. Informeren en adviseren zijn ook in de scenario's van deze fase belangrijk. De beleidsinstrumenten surveillance en monitoring zijn zeer belangrijke instrumenten in de verschillende scenario's van de afbouwfase. De afbouwfase is in hoofdstuk 10 beschreven.

HOOFDSTUK 7: BELEIDSINSTRUMENTEN

7.1 INLEIDING

7.2 VERVOER VAN PAARDEN TUSSEN VERSCHILLENDE LANDEN

7.2.1 Import en export 3e landen

7.2.2 Intracommunautair transport

7.3 BESTEMMINGSCONTROLE

7.4 INFORMEREN EN ADVISEREN

7.5 ALGEHEEL VERVOERSVERBOD VOOR PAARDACHTIGEN

7.6 EUTHANASEREN

7.7 VACCINATIE

7.8 INSTRUMENTEN MET BETREKKING TOT DE KNUT

7.9 INSTELLEN GEBIEDEN

7.9.1 Buffergebied

7.9.2 vervoersverbodgebied

7.9.3 Beschermingsgebied

7.9.4 Toezichtsgebied

7.10 LEVENDE PRODUCTEN

7.11 SURVEILLANCE EN MONITORING

7.12 NATUUR

7.13 MANIFESTATIES EN EVENEMENTEN

7.14 WELZIJN

7.14.1 Welzijnscommissie

7.1 INLEIDING

In hoofdstuk 6 zijn de verschillende fasen en scenario's besproken. Bij de verschillende scenario's die zich kunnen voordoen zal LNV passende maatregelen treffen ter preventie of bestrijding van de ziekte. Dit zijn de verschillende veterinaire-technische beleidsinstrumenten. We gebruiken hier de term beleidsinstrumenten om een duidelijke onderscheid te maken met de maatregelpakketten (hoofdstuk 8). Beleidsinstrumenten zijn natuurlijk ook gewoon maatregelen. Er is wel een klein verschil. "Maatregel" wordt vaak gebruikt voor verboden en geboden terwijl "beleidsinstrument" ook gebruikt wordt voor zaken als advies en voorlichting.

Er zijn beleidsinstrumenten die altijd ingezet worden, er zijn optionele beleidsinstrumenten die afhankelijk van de ernst van de situatie ingezet kunnen worden en er zijn adviezen. Overigens kan er zich in een crisis altijd een situatie voordoen waarin het nodig blijkt om af te wijken van de beschreven maatregelen.

In bijlage 5 is een tabel opgenomen waarin per scenario de beleidsinstrumenten zijn opgesomd. Naast de beleidsinstrumenten die genoemd worden in de tabel van bijlage 5, zijn er ook "maatregelpakketten". Deze pakketten beschrijven in detail welke maatregelen ten tijde van crisis in de verschillende gebieden gelden, bijvoorbeeld maatregelen in een 20 km zone, een beschermings- en toezichtgebied en vormen dus een verdere uitwerking van een aantal beleidsinstrumenten. De maatregelpakketten zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

In de nu volgende paragrafen zijn de beleidsinstrumenten ingedeeld in categorieën en wordt per categorie een uitleg gegeven.

7.2 VERVOER VAN PAARDEN TUSSEN VERSCHILLENDE LANDEN

Voor het vervoeren van paarden tussen verschillende landen gelden in de normaal fase ook regels. Hierbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen vervoer van paarden van en naar landen buiten de Europese unie (3^e landen) en vervoer van en naar landen in de Europese unie (intracommunautair transport). In deze paragraaf wordt beschreven welke instrumenten er ingezet kunnen worden met betrekking tot transport van paarden in geval van een uitbraak van APP in een ander land of in Nederland. Een uitleg over de regels en gang van zaken voor transport van paarden in de normaal fase staat in bijlage 3.

7.2.1 Import en export 3^e landen

Als er in een 3^e land, waaruit normaal gesproken import naar de Europese unie is toegestaan, APP uitbreekt zal de import uit dat land met een beschikking van de Europese Commissie (tijdelijk) worden verboden. Dit geldt voor zowel permanente als voor tijdelijke import. De import van levende gevoelige dieren vormt uiteraard het grootste risico op mogelijke insleep. Echter, ook de import van levende producten (zoals sperma of embryo's) kan een zeker risico inhouden. Behalve het gebied van waaruit het importverbod geldt, kan ook de reikwijdte van het importverbod beperkt worden (bijvoorbeeld alleen levende gevoelige dieren). De Europese commissie zal de maatregelen via de SCOFCAH procedure (zie bijlage 2) in een beschikking vastleggen. Een verbod op import van risicovolle dieren en producten uit het 3^e land of regio van de uitbraak kan op die manier Europees geregeld worden. Indien Nederland inschat dat het risico heel groot is, kan zij, in afwachting van Europese maatregelen, na afstemming met de Europese Commissie, ook alvast een nationaal importverbod instellen.

Nederland kan op het moment van een verdenking of een uitbraak van APP in Nederland de export van paarden en levende producten direct stoppen. Op deze manier wordt maximaal invulling gegeven

aan het behoud van vertrouwen tussen Nederland en handelspartners. Daarbij zullen in geval van een uitbraak 3^e landen ook geen paarden en levende producten meer willen accepteren uit Nederland.

7.2.2 Intracommunautair transport

Als er een uitbraak van APP in een lidstaat van de Europese unie is, zal de Europese Commissie volgens de SCoFAH procedure (bijlage 2) door middel van een beschikking een exportverbod voor paardachtigen aan die lidstaat opleggen. Als de uitbraak in Nederland is, kan Nederland vooruitlopend op deze beschikking nationaal alvast een exportverbod instellen.

Bij een uitbraak van APP in een lidstaat van de Europese unie zal Nederland zelf ook maatregelen nemen met betrekking tot het vervoer van paarden binnen de Europese unie. Met de maatregelen moet voorkomen worden dat er paarden vanuit Nederland naar het besmette gebied gaan en zo risico op besmetting lopen en de ziekte mee terugnemen naar Nederland.

Normaal gesproken moet voor transport tussen de lidstaten toestemming aan de VWA worden gevraagd. Indien alles in orde is zal de VWA een certificaat afgeven waarmee dan naar de plaats van bestemming gegaan mag worden. Voor paarden zijn hierop twee uitzonderingen. Geregistreerde paarden (stamboekpaarden) kunnen met een simpel veterinair attest (zonder registratie van vertrek- en aankomstlocatie) door de unie reizen. En binnen de Benelux is voor niet commercieel transport en niet-slachtpaarden vooraf geen toestemming van de VWA nodig. (zie bijlage 3 en 4 voor uitgebreidere uitleg)

Afhankelijk van de situatie zijn er verschillende mogelijkheden voor maatregelen met betrekking tot intracommunautair transport.

Het is mogelijk de overeenkomst die er met België en Luxemburg is voor het niet commercieel transport op te schorten. Dit betekent dat vanaf dat moment ook voor niet commerciële transporten binnen de Benelux toestemming van de VWA nodig is. Dit opschorten zal sowieso gebeuren als de uitbraak in de buurt of in een van de Benelux landen is.

Daarnaast kan ook de uitzondering voor geregistreerde paarden (stamboek paarden) worden opgeschort. Dit betekent dat vanaf dat moment ook voor de geregistreerde paarden een normaal certificaat aangevraagd moet worden en dus ook de vertrek- en aankomstlocatie geregistreerd worden. Op die manier is het transport tussen lidstaten ten tijde van de uitbraak in beeld. Dit zal alleen nuttig zijn als dit op Europees niveau afgesproken wordt en alle lidstaten vanaf dat moment alleen met normale certificaten werken.

Het vervoer van paarden naar het land of het gebied van uitbraak zal op basis van de Europese beschikking verboden worden. Vooruitlopend op de beschikking kan Nederland ook alvast de certificering voor een dergelijk gebied stoppen.

Omdat de paardensector zeer veel transportbewegingen kent zal het niet mogelijk zijn om na te gaan of iedereen zich aan de maatregelen houdt. Het is voor de sector van groot belang dat de maatregelen nageleefd worden om zo insleep van APP te voorkomen. Daarom zal de sector hier eigen verantwoordelijkheid in moeten nemen.

7.3 BESTEMMINGSCONTROLE

Tussen het inslepen van het APP virus en het ontdekken c.q. wereldkundig maken van de uitbraak zit altijd een bepaalde periode, de zogenaamde hoog risico periode. Dit komt door de incubatieperiode (de tijd tussen het tijdstip dat het dier het virus binnen krijgt en het tijdstip dat het dier symptomen vertoont, 1-2 weken voor APP) en het feit dat het in een land/regio na het optreden van de eerste symptomen altijd even duurt voordat de uitbraak officieel bevestigd wordt. In deze hoog risico periode gelden er nog geen maatregelen ten aanzien van de ziekte, omdat het nog niet ontdekt is. In die periode is het dus mogelijk dat er wel paarden vanuit dat land/regio naar Nederland zijn getransporteerd. Met deze dieren kan dan het virus mee teruggenomen zijn naar Nederland. In geval van een ontdekking van APP in een land/regio is het dus noodzakelijk om na te gaan of er in de voorgaande periode paarden uit dat gebied naar Nederland zijn gekomen. In geval van APP wordt de hoog risico periode gesteld op 6 weken.

De paarden die in de 6 weken voor het bekend maken van de uitbraak in het buitenland uit dat land naar Nederland zijn gekomen zullen onderzocht moeten worden op APP. De houderijen waar paarden staan die op basis van de bestemmingscontrole onderzocht moeten worden, zullen geblokkeerd worden. Als de uitslag goed is, kan de blokkade opgeheven worden. Het onderzoek is erop gericht om uit te sluiten dat met het betreffende paard(en) de ziekte naar Nederland is meegekomen.

Voor een deel kan LNV in een systeem (TRACES) nagaan welke paarden uit 3^e landen en uit andere lidstaten in een periode zijn binnengekomen. Echter, de geregistreerde paarden die binnen de Europese unie worden vervoerd met een simpel veterinaire attest staan niet in dit systeem. Daarnaast kunnen de paarden die Nederland binnen zijn gekomen direct na hun aankomst alweer naar een andere locatie gebracht zijn dan in het systeem is aangegeven. In Nederland is er geen systeem waar in alle verplaatsingen van paarden binnen Nederland worden bijgehouden.

Omdat LNV niet alle paarden voor de bestemmingscontrole zelf kan opsporen is de eigen verantwoordelijkheid van de sector hier van groot belang. Personen die in de hoog risico periode met paarden in het land/gebied zijn geweest of een paard uit dat gebied hebben geïmporteerd zullen zich moeten melden, zodat de dieren onderzocht kunnen worden. Naast het transport van levende dieren wordt er voor de hoog risico periode ook nagegaan of import heeft plaatsgevonden van levende producten van gevoelige dieren. De dieren waarbij deze producten zijn gebruikt zullen ook worden onderzocht.

7.4 INFORMEREN EN ADVISEREN

Het is van groot belang dat alle betrokkenen snel de beschikking hebben over voor hen relevante informatie. Daarbij moet duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de laag en hoog risico situaties. De overgang van een normale fase naar bijvoorbeeld een aandachtsfase moet bewust worden genomen. Het gaat immers om de balans tussen het goed op de hoogte houden van betrokkenen, maar aan de andere kant mensen ook niet teveel alarmeren als er geen reëel risico is.

Bij een uitbraak van APP in een ander land kan LNV, afhankelijk van de inschatting van het risico, op verschillende manieren informeren en adviseren. Over een uitbraak in een 3^e land waaruit op basis van Europese regelgeving nooit paarden worden geïmporteerd zal anders worden gecommuniceerd dan over een uitbraak in een lidstaat van de EU. De risico's van beide situaties zijn namelijk heel verschillend.

Er zijn verschillende mogelijkheden om in de verschillende fasen en scenario's te informeren en te adviseren. Zie voor een uitgebreidere beschrijving hoofdstuk 5 communicatie.

Specifiek Advies met betrekking tot diergeneeskundig handelen

Verspreiding van het virus zou theoretisch ook mogelijk kunnen zijn door bloed-bloed contact. Dierenartsen die handelen volgens "Good Veterinary Practice", vermijden het risico van verspreiding via een mechanische route. In de praktijk is het bijvoorbeeld gebruikelijk om voor elk paard een aparte schone naald te gebruiken.

7.5 ALGEGHEEL VERVOERSVERBOD VOOR PAARDACHTIGEN

Zodra een APP besmetting wordt geconstateerd of zich een uitbraak in Nederland voordoet zal er, in heel Nederland, een algeheel vervoersverbod voor paardachtigen afgekondigd worden. Dit zal via de media bekend worden gemaakt. Een algeheel vervoersverbod betekent dat alle vervoer van paardachtigen in heel Nederland verboden is. Het algeheel vervoersverbod zal in principe 72 uur duren. Aan het begin van het algehele vervoersverbod is vaak alleen nog maar bekend dat er een besmetting van APP op een locatie gevonden is. Waar deze besmetting van afkomstig is, hoe zij daar gekomen is en welke andere locaties in de tussentijd besmet zijn geraakt is niet bekend. Er kan verspreiding zijn aangezien er een periode zit tussen het inslepen van het virus en het zichtbaar worden van de verschijnselen (de incubatieperiode).

De periode van het algehele vervoersverbod kan dan gebruikt worden om de aard en omvang van de besmetting in beeld te brengen, terwijl verdere verspreiding door transport van geïnfecteerde paardachtigen geminimaliseerd wordt. Deze periode is verder van belang om de centrale crisisorganisatie en de organisatie van de uitvoering van de bestrijding en handhaving ter plaatse op te zetten.

7.6 EUTHANASEREN

Indien een uitbraak van APP bevestigd wordt, moeten besmette paarden of paarden die klinische symptomen van APP (gaan) vertonen geëuthanaseerd worden. Er worden geen dieren preventief geëuthanaseerd. Dieren worden alleen geëuthanaseerd als uit onderzoek blijkt dat ze besmet zijn. Of als ze klinische symptomen van APP (gaan) vertonen, nadat er een besmetting in Nederland is bevestigd. De dieren moeten geëuthanaseerd worden om te voorkomen dat de knutten zich met het virus kunnen besmetten. Omdat een groot deel van besmette paarden zeer ernstig ziek worden (zie 2.2) is het ook vanuit dierenwelzijnsoogpunt wenselijk om besmette paarden in te laten slapen. Daarnaast is er slechts een kleine kans dat besmette paarden de ziekte overleven, omdat er geen behandeling mogelijk is. Ezels kunnen beter tegen het virus en zullen minder ziek worden. Maar ook besmette ezels zullen geëuthanaseerd moeten worden, omdat ze een besmettingsgevaar vormen.

7.7 VACCINATIE

Vaccinatie is een van de belangrijkste instrumenten in de bestrijding van APP. Bij een uitbraak wordt een zogenaamde noodvaccinatie toegepast. Dit instrument wordt in hoofdstuk 9 nader beschreven en uitgewerkt.

7.8 INSTRUMENTEN MET BETREKKING TOT DE KNUT

Een belangrijk instrument bij de bestrijding van een APP uitbraak zijn de maatregelen met betrekking tot de knut. Als voorkomen wordt dat paarden door knutten worden gebeten kan er geen besmetting plaatsvinden. Het is zeer moeilijk om helemaal te voorkomen dat paarden gebeten worden. Toch zullen maatregelen die het aantal knutten verminderen en die de kans op knuttenbeten bij een paard verminderen ook de kans op besmetting verminderen.

Er zijn diverse maatregelen die mogelijk de kans op knuttenbeten verminderen of voorkomen en er zijn maatregelen die mogelijk het aantal aanwezige knutten kunnen verminderen. Voor al die maatregelen geldt dat de effectiviteit niet altijd is bewezen. Tevens zal het per situatie verschillen of een bepaalde maatregel uitvoerbaar is voor die situatie.

Tijdens een uitbraak is het verplicht om maatregelen te nemen met betrekking tot de knut. Maar er zullen geen specifieke maatregelen worden voorgeschreven, omdat een paardenhouder voor de eigen situatie het beste kan beoordelen welke maatregelen in zijn/haar situatie het best toepasbaar zijn.

Er is nu nog erg weinig bekend over de knutten in Nederland en mogelijke maatregelen die genomen kunnen worden om paarden effectief tegen knutten te beschermen. Door onderzoek zal hier meer bekend over worden kan er mogelijk beter geadviseerd worden over te nemen maatregelen tegen de knut.

Ondanks dat het niet bewezen is kunnen de maatregelen die normaal genomen worden bij staart- en maneneczeem ook toegepast worden. Omdat veel van deze maatregelen ook gericht zijn om contact tussen de knut en het paard te voorkomen. Bijvoorbeeld het gebruik van speciale vliegendekens. Daarnaast kunnen middelen die een afstotende werking hebben voor insecten (repellents) worden ingezet. Of insecticiden, middelen die insecten doden. Ook kan er afhankelijk van de situatie geprobeerd worden “knutten vrij” op te stallen. Met gaas en gebruik van insecticiden voorkomen dat knutten de stal in komen.

Om de paardenhouders te ondersteunen bij het nemen van maatregelen tegen de knut zal bij een uitbraak informatie worden verstrekt met daarin de mogelijkheden voor bescherming tegen de knut op basis van de meest recente (wetenschappelijke) inzichten.

7.9 INSTELLEN GEBIEDEN

Er kunnen verschillende gebieden ingesteld worden. Een buffergebied kan bijvoorbeeld ingesteld worden als er vanuit een land in de buurt een dreiging van APP is. En een vervoersverbodgebied kan tijdens een verdenking in Nederland alvast ingesteld worden. Bij een bevestigde uitbraak is het instellen van een beschermingsgebied en een toezichtsgebied een verplichting in de APP-bestrijdingsrichtlijn en ook de OIE geeft het instellen van deze gebieden aan.

Voor het beschermingsgebied (inclusief de 20 km zone) en het toezichtgebied gelden veel maatregelen, die in hoofdstuk 8 per gebied uitgewerkt zijn in maatregelpakketten. In het vervoersverbodgebied en buffergebied zullen minder verschillende maatregelen gelden en daarom zijn daarvoor geen aparte maatregelpakketten opgenomen. Daarbij is het instellen van een vervoersverbodgebied en buffergebied en de maatregelen die daarin gelden zeer afhankelijk van de actuele situatie.

7.9.1 buffergebied

Instellen van een buffergebied is een mogelijkheid als er vanuit een land in de buurt van Nederland een dreiging op insleep van APP is. Het buffergebied is geen gebied dat rondom een uitbraak ingesteld wordt, maar bijvoorbeeld een strook langs de grens. Er zijn diverse mogelijke maatregelen voor een buffergebied. Inzetten van surveillance en monitoring zal een belangrijk instrument zijn om eventuele insleep zo snel mogelijk te ontdekken. Of het is alleen mogelijk om het gebied te verlaten nadat het dier getest is. En er kan ook gedacht worden aan vaccinatie van de dieren in het

buffergebied. Welke maatregelen zullen gelden in het buffergebied is met name afhankelijk van de ontwikkelingen in het land van uitbraak. Als de uitbraak daar onder controle is zullen andere maatregelen gelden dan als de uitbraak niet onder controle is.

7.9.2 vervoersverbodgebied

Het kan bij bijvoorbeeld een verdenking, afhankelijk van de ernst van de verdenking, nodig zijn om alvast een vervoersverbod gebied rondom de verdenking in te stellen. In dit gebied gelden dan nog niet de maatregelen die in het beschermings- en toezichtsgebied gelden. Er is in het vervoersverbodgebied geen vervoer van paardachtigen mogelijk en er kunnen wel vormen van surveillance/monitoring ingezet worden. Op deze manier kan zoveel mogelijk voorkomen worden dat indien de verdenking daadwerkelijk een besmetting blijkt er al besmette paarden verplaats zijn. Pas als de besmetting bevestigd is zullen het beschermings- en toezichtsgebied met bijbehorende maatregelen ingesteld worden.

7.9.3 Beschermingsgebied

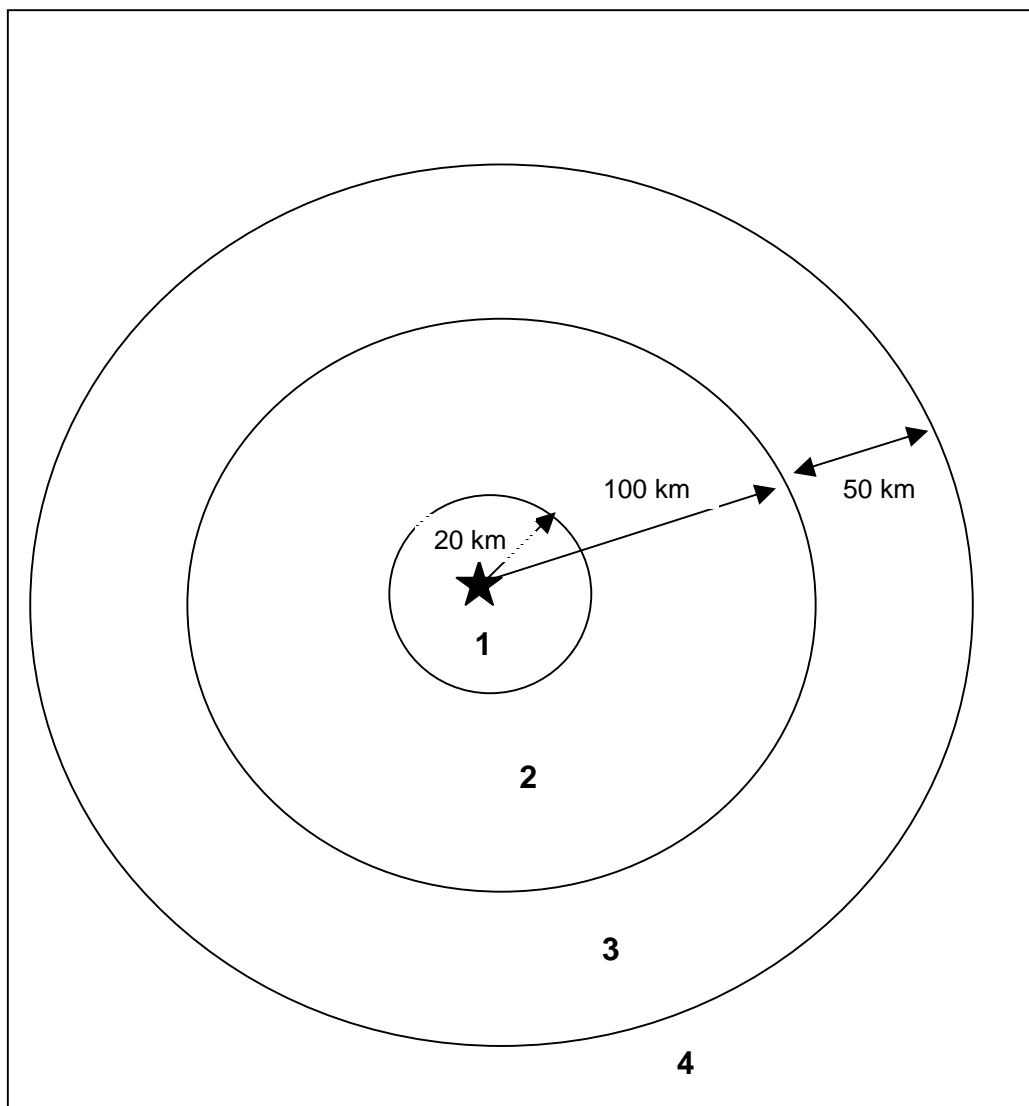
Het beschermingsgebied is een gebied met een straal van minimaal 100 km rondom elke uitbraak. Rondom de uitbraak (binnen het beschermingsgebied) in een zone met een straal van minimaal 20 km gelden er voor de houderijen die zich in die zone bevinden maatregelen. In verband met de duidelijkheid en uitvoerbaarheid wordt de 20 km zone ook als een gebied ingesteld. De zone kan ook groter gemaakt worden dan 20 km als het nodig is dat de maatregelen die in een 20 km zone gelden voor een groter gebied gaan gelden. Dit kan bijvoorbeeld doordat er een nieuwe uitbraak gevonden wordt, of omdat op voorhand al duidelijk is dat het voor bestrijding nodig is om een groter gebied onder het 20 km zone-regime te laten vallen. (zie hoofdstuk 9, vaccinatie)

7.9.4 Toezichtsgebied

Het toezichtsgebied is een gebied met een breedte van 50 km rondom het beschermingsgebied. Dit gebied is dus niet gerelateerd aan een straal vanaf de uitbraak, maar moet altijd als een band van minimaal 50 km rondom het beschermingsgebied lopen.

De rest van Nederland is dan "vrij gebied", dit zal een relatief klein gedeelte zijn van Nederland, omdat de gebieden die ingesteld moeten worden erg groot zijn. Zie figuur 2 voor een schematische weergave van de gebieden die bij een uitbraak in Nederland ingesteld moeten worden.

Door de grootte van de in te stellen gebieden is er ook een grote kans dat een gebied of een gedeelte van een gebied de grens met buurlanden overschrijdt. Andersom is ook mogelijk dat Nederland te maken krijgt met een gebied dat ingesteld is door een uitbraak bij een van de buurlanden.

- ★ = Uitbraak
- 1 = 20 km zone, een straal van minimaal 20 km vanaf de uitbraak
- 2 = beschermingsgebied, een straal van 100 km vanaf de uitbraak
- 3 = toezichtsgebied, een rand van 50 km rondom het beschermingsgebied
- 4 = vrij gebied, de rest van Nederland

Figuur 2
Schematische weergave van de ingestelde gebieden

7.10 LEVENDE PRODUCTEN

Met levende producten worden sperma, eicellen en embryo's van paardachtigen bedoeld. Omdat het virus aanwezig kan zijn in deze producten is er een kleine kans op verspreiding door middel van levende producten. Op basis van Europese regelgeving en OIE afspraken zal er bij een uitbraak in eerste instantie een exportverbod van deze producten gelden. Onder bepaalde voorwaarden kan export wel mogelijk gemaakt worden.

Ook voor het nationale gebruik van levende producten zijn maatregelen om verspreiding van het virus binnen Nederland te voorkomen voorzien. Daarom kan bijvoorbeeld het gebruik van deze producten verboden worden of aan bepaalde voorwaarden gebonden zijn. In hoofdstuk 8 wordt verder ingegaan op de maatregelen die gelden t.a.v. gebruik van levende producten.

7.11 SURVEILLANCE EN MONITORING

Surveillance en monitoring zijn termen die vaak door elkaar gebruikt worden en soms wordt er hetzelfde mee bedoeld. De OIE maakt wel een verschil in beide termen en hanteert de volgende definities:

Monitoring is het continue onderzoeken van een populatie en zijn omgeving om veranderingen in de prevalentie of kenmerken van een ziekte aan te tonen.

Surveillance is het onderzoeken van een populatie met als doel de aanwezigheid van virus zo snel mogelijk aan te tonen.

Doelen van monitoring zijn:

- uitbreiding of juist beperking van de uitbraak aantonen
- Na een uitbraak aantonen dat de ziekte volledig is verdwenen en de vrij status weer verkregen kan worden

Doelen van surveillance zijn:

- Vroegtijdig ontdekken van een uitbraak in Nederland (early warning)
- In geval van dreiging aantonen dat Nederland vrij is

Er zijn verschillende vormen van monitoring en surveillance mogelijk, die voor verschillende doelen geschikt zijn. Zo is er in de normale fase een passieve surveillance van kracht in de vorm van de aangifteplicht. De aangifteplicht is een vorm van surveillance met als doel een uitbraak zo snel mogelijk te ontdekken (early warning). Ook de secties die er gedaan worden op gestorven paarden bij de faculteit diergeneeskunde en de GD zijn een vorm van passieve surveillance.

Naast deze passieve surveillance zijn er een aantal andere vormen van actieve surveillance en monitoring mogelijk:

- op basis van klinisch onderzoek bij paarden
- op basis van serologisch onderzoek op bloedmonsters
- op basis van virologisch onderzoek op bloedmonsters
- met sentineldieren
- op basis van onderzoek naar de knut

In hoofdstuk 8 (maatregelpakketten) wordt verder ingegaan op de surveillance en monitoring en welke vorm van surveillance dan wel monitoring in welke fase van de crisis en in welke gebied ingezet zal worden.

7.12 NATUUR

Op diverse plaatsen in Nederland lopen Konikpaarden in grotere en kleinere natuurgebieden. Het zijn meestal gehouden paarden en hebben dus een eigenaar. Het zijn kuddes, waarvan de grootste uit ongeveer 150 dieren bestaat. Een uitzondering hierop vormen de konikpaarden in de Oostvaardersplassen, het Lauwersmeer en het rivierengebied. Hier lopen grotere kuddes van een paar honderd dieren en deze dieren worden als niet gehouden beschouwd.

De gehouden paarden vallen gewoon onder het beleidsdraaiboek. Voor de niet gehouden paarden in de Oostvaardersplassen kan het nodig zijn andere beleidsinstrumenten in te zetten. Hier wordt in hoofdstuk 13 verder op ingegaan.

7.13 MANIFESTATIES EN EVENEMENTEN

Een algemeen verbod op manifestaties en evenementen zal niet nodig zijn. Of manifestaties en evenementen met paarden door kunnen gaan is afhankelijk van het feit of vervoer en verplaatsen van paarden is toegestaan. Of vervoer en verplaatsen van paarden is toegestaan is afhankelijk van het gebied en de fase van de crisis. In de maatregelpakketten in H8 wordt uitgebreider ingegaan op de geldende maatregelen per gebied en per fase van de crisis.

7.14 WELZIJN

Het welzijn van paarden kan door de ziekte op 2 manieren in het gedrang komen. Ten eerste zullen besmette paarden zeer ernstig ziek kunnen worden en lijden onder de symptomen van de ziekte. In zo'n geval is het euthanaseren van het zieke dier allen al vanuit dierenwelzijns oogpunt noodzakelijk.

Ten tweede kunnen door de vervoersverboden situaties ontstaan waardoor een paard in een noodsituatie niet naar een kliniek vervoerd mag worden. Het is dan afhankelijk van het risico dat het vervoer van een paard met zich meebrengt of dit toegestaan kan worden. Tevens zal de ontvangende kliniek in staat moeten zijn om het paard voldoende te isoleren om eventuele besmetting van andere paarden (via aanwezige of meegenomen knutten) te voorkomen. In 8.10 wordt specifiek ingegaan op mogelijkheden voor vervoer naar een kliniek.

7.14.1 Welzijnscommissie

Bij een uitbraak van een besmettelijke ziekte, waarbij maatregelen worden genomen op het gebied van huisvesting en/of doden van dieren, wordt een commissie ingesteld die controleert of de acties in het kader van dierenwelzijn op een verantwoorde wijze worden uitgevoerd. De commissie bestaat uit ten hoogste drie leden die door de Minister worden benoemd. De commissie heeft toegang tot alle locaties waar door het regionale coördinatiecentrum actie wordt voorbereid of uitgevoerd. De commissie doet aanbevelingen om welzijnsproblemen die zich voordoen tot een oplossing te brengen. Als regel zal de commissie dit doen in samenspraak met het regionale coördinatiecentrum. Als de problematiek op dat niveau niet direct is op te lossen heeft de commissie de bevoegdheid het probleem direct aan de departementale crisisstaf voor te leggen. De commissie rapporteert wekelijks over de totale welzijnsproblematiek aan de Minister.

HOOFDSTUK 8: MAATREGELPAKKETTEN

8.1 INLEIDING

8.2 MAATREGELTABEL 20 KM ZONE

8.3 TOELICHTING MAATREGELLEN 20 KM ZONE

8.4 MAATREGELTABEL BESCHERMINGS- EN TOEZICHTSGEBIED (B/T –GEBIED)

8.5 TOELICHTING MAATREGELLEN BESCHERMINGS- EN TOEZICHTSGEBIED (B/T-GEBIED)

8.6 MAATREGELTABEL VRIJ GEBIED

8.7 TOELICHTING MAATREGELLEN VRIJ GEBIED

8.8 MONITORING EN SURVEILLANCE

8.9 MAATREGELLEN LEVENDE PRODUCTEN

8.10 LEVENSBEDREIGENDE SITUATIES

8.1 INLEIDING

In hoofdstuk 7 is het beleidsinstrument “instellen van gebieden” al genoemd. Bij het instellen van een gebied wordt er een maatregelpakket van kracht voor het betreffende gebied. Het instellen van het beschermingsgebied (met 20 km zone) en het toezichtsgebied is een verplichting uit de Europese bestrijdingsrichtlijn voor APP (92/35/EEG) bij een bevestigde uitbraak. Voor het buffergebied en het vervoersverbodgebied is het moeilijk om vooraf maatregelpakketten op te stellen, omdat het erg afhankelijk zal zijn van de actuele situatie welke maatregelen er in zo'n gebied moeten gelden. Daarnaast zal het samenstel van de maatregelen in een buffergebied of vervoersverbod gebied minder uitgebreid zijn dan die in bijvoorbeeld een 20 km zone.

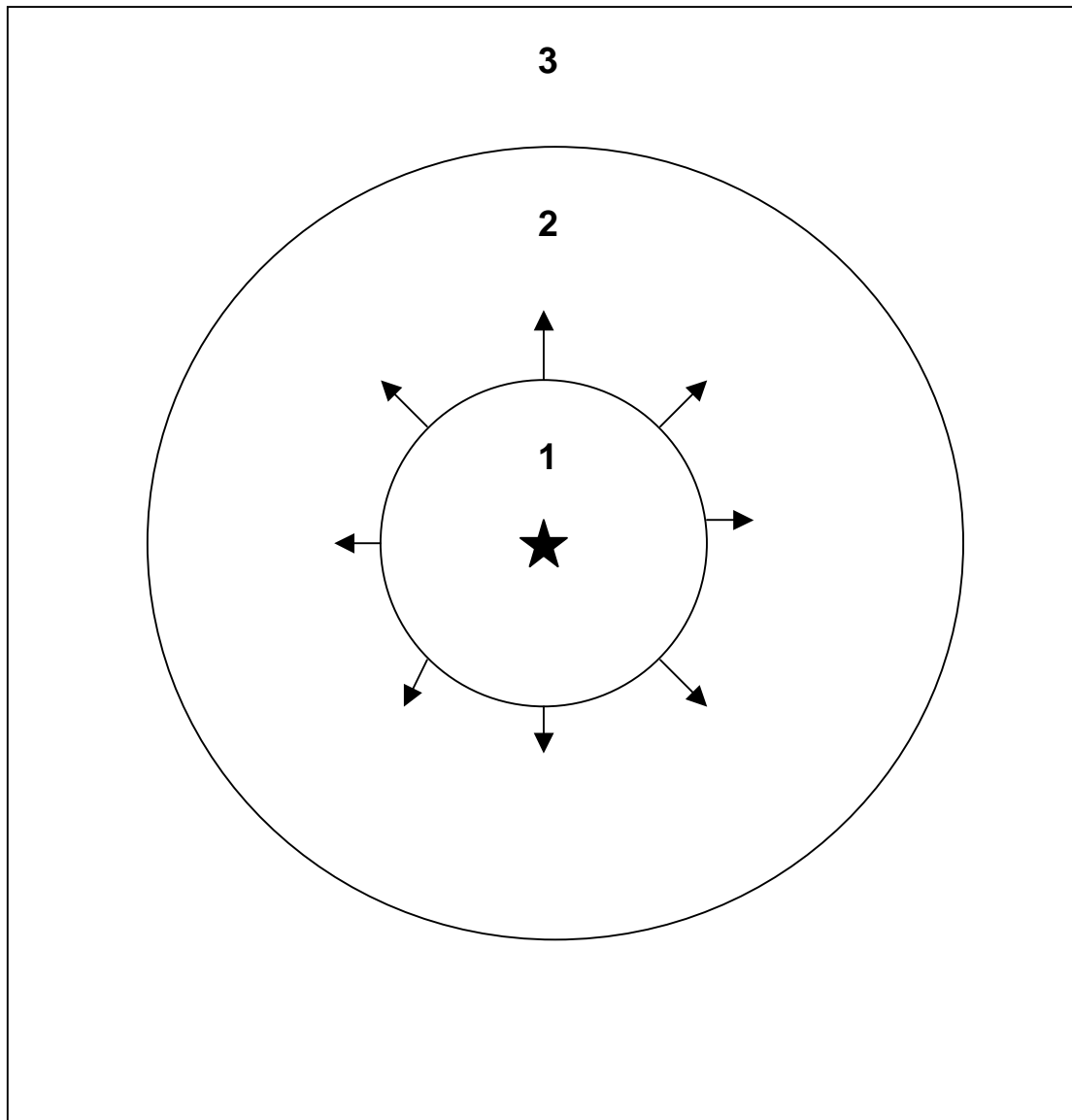
De bestrijdingsrichtlijn geeft voor de 20 km zone, het beschermings- en toezichtsgebied aan welke maatregelen daar moeten gelden. In het algemeen geldt dat maatregelen tijdens een dierziekte crisis per gebied en per fase van de crisis verschillend zijn. In geval van een uitbraak moet er op Europees niveau, via de SCoFCAH-procedure (zie bijlage 2), een beschikking komt waarin de maatregelen, gebaseerd op de richtlijn worden vastgelegd. In deze beschikking worden sommige maatregelen uit de richtlijn verder uitgewerkt en er is ook de mogelijkheid om af te wijken van de richtlijn. Op deze manier wordt ook gezorgd dat als er grensoverschrijdende uitbraken zijn in alle landen dezelfde maatregelen gelden.

De richtlijn is duidelijk over welke maatregelen bij het begin van een uitbraak ingesteld moeten worden. Echter voor bepaalde onderdelen en de afbouw in de loop van de tijd wordt in de richtlijn verwezen naar de SCoFCAH-procedure. Daarom is nu niet met zekerheid aan te geven welke maatregelen precies zullen gelden tijdens een uitbraak van APP in Nederland.

Toch is het voor dit beleidsdraaiboek van belang om in de normaalfase al een beeld te hebben van de maatregelen die in deze gebieden zullen gaan gelden bij een uitbraak. In de volgende paragrafen wordt per gebied een tabel met maatregelen weergegeven. De tabel bestaat uit twee delen. Enerzijds wat de minimale verplichting vanuit de richtlijn is en anderzijds de Nederlandse inzet voor de invulling van de beschikking die bij een uitbraak wordt gemaakt. Deze inzet is dus de Nederlandse wens en het is dus mogelijk dat er tijdens een uitbraak toch andere maatregelen afgekondigd gaan worden dan in deze tabel opgenomen zijn. Verder is er een tweedeling aangebracht in een periode tot 60 dagen na vaccinatie van de dieren in de 20 km zone en een periode na 60 dagen na vaccinatie van de dieren in de 20 km zone. De richtlijn maakt na 60 dagen namelijk bepaalde versoepelingen mogelijk. Versoepelingen op langere termijn zijn zeer afhankelijk van het verloop van de uitbraak. In hoofdstuk 10 wordt ingegaan op de afbouw op langere termijn.

Voor de maatregelpakketten worden het beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied) samengevoegd. De richtlijn maakt alleen verschil in het feit dat er in het beschermingsgebied eventueel wel gevaccineerd kan worden en in het toezichtsgebied niet gevaccineerd mag worden. Omdat de Nederlandse invulling is dat er alleen in de 20 km zone gevaccineerd wordt en dat de 20 km zone eventueel vergroot kan worden (zie H 9) is het niet nodig het beschermingsgebied te vaccineren en kunnen daar dezelfde maatregelen gelden als in het toezichtsgebied. In figuur 2 is een schematische weergave van de drie gebieden waaraan verschillende maatregelpakketten voor gelden.

Bij uitbreiding van de 20 km zone naar een zone met een grotere straal zal deze altijd binnen de 100 km straal van het beschermingsgebied moeten blijven. Het toezichtsgebied moet altijd een gebied zijn met een breedte van minimaal 50 km. De breedte van het B/T gebied kan dus, afhankelijk van de straal van de 20 km zone, variëren van 130 km tot 50 km.

★ = uitbraak

1 = 20 km zone, straal is minimaal 20 km en kan groter gemaakt worden indien nodig

2 = samengevoegd beschermings- en toezichtsgebied

3 = vrije gebied

Figuur 2

De drie gebieden waar verschillende maatregelen gelden.

8.2 MAATREGELTABEL 20 KM ZONE

	Op basis van de bestrijdingsrichtlijn	Inzet van Nederland	
		Tot 60 dagen na de laatste uitgevoerde vaccinatie	Vanaf 60 dagen na de laatste uitgevoerde vaccinatie
Opstallen	V	-	-
Verlaten van de houderij	X	X	A ¹
Rijden in buitenbak	X	A ²	A ¹
Rijden in binnenbak	X	A ²	A ¹
Buitenrit maken	X	X	A ¹
Weiden	X	A ²	A ¹
Verlaten van de 20 km zone (zowel met trailer als te voet)	X	X	X
Evenementen	X	A ⁴	A ^{1,3}
Vervoeren van het paard met een transportmiddel	X	X	A ¹
Maatregelen m.b.t. de vector	V	V	V
Exporteren	X	X	X
Paarden van buiten de 20 km zone naar de 20 km zone brengen	X	X	X
Vervoer voor noodslachting	X	-	-
Vervoer van herkauwers	-	A ⁶	O

X = Niet toegestaan; A = Toegestaan onder voorwaarde...(zie hieronder); V = verplicht; O = toegestaan; - = geen invulling

- 1) dat de 20 km zone niet verlaten wordt
- 2) dat voor het bereiken van de bak of de wei de locatie/houderij niet verlaten hoeft te worden
- 3) dat er geen paarden van buiten de 20 km zone deelnemen
- 4) dat er geen paarden van of naar de houderij worden gebracht
- 5) dat het slachthuis in de 20 km zone ligt en onder toezicht
- 6) dat de dieren vooraf worden behandeld met insecticiden

8.3 TOELICHTING MAATREGELEN 20 KM ZONE

algemeen

In de 20 km zone zullen alle paardachtigen gevaccineerd worden. De 20 km zone kan ook uitgebreid worden om zo een groter gebied te kunnen vaccineren. In H 9 (vaccinatie) wordt hier verder op ingegaan. Het kan dus dat er een 20 km zone ontstaat met een straal van bijvoorbeeld 50 km. Toch blijft deze zone dan een 20 km zone heten.

De richtlijn geeft aan dat over de duur dat het gebied in stand moet blijven volgens de SCoFCAH-procedure besloten moet worden. Het gebied zal in ieder geval 12 maanden in stand moeten blijven als er gevaccineerd is. Over de mogelijkheden voor afbouw van maatregelen geeft de richtlijn aan dat dieren in ieder geval tot 60 dagen na vaccinatie op de houderij moeten blijven. Over de reden voor deze 60 dagen wordt in het hoofdstuk over vaccinatie verder ingegaan (H 9).

De inzet van Nederland is om na 60 dagen na de laatst uitgevoerde vaccinatie in de 20 km zone bepaalde versoepelingen door te voeren.

Totdat het gebied opgeheven kan worden, na minimaal 12 maanden, blijven er continue maatregelen gelden. Echter de inzet van Nederland is om verdere versoepelingen mogelijk te maken in de periode dat de knut niet actief is. Hier wordt verder op ingegaan in het hoofdstuk afbouw (H 10).

Opstallen

De richtlijn verplicht tot opstallen van alle paardachtigen in de 20 km zone. De reden hiervan is dat de knut die in andere landen verantwoordelijk is voor de verspreiding van APP (*Culicoides imicola*) niet graag in de stal komt.

De Nederlandse inzet is om het opstallen niet te verplichten. De reden hiervoor is dat in Nederland bij de uitbraak van Bluetongue gebleken is dat de Nederlandse knutten ook in stallen actief zijn. Het is dus niet zeker of deze maatregel nuttig is. Wel worden eigenaren en houders verplicht om maatregelen te nemen tegen de knut. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. De eigenaar/houder kan dan zelf bepalen welke maatregelen voor zijn/haar situatie het beste toepasbaar zijn om de dieren tegen de knut te beschermen. (zie H 7, beleidsinstrument maatregelen tegen de vector)

Verlaten van de houderij

De richtlijn geeft aan dat er in de 20 km zone geen paarden van en naar houderijen verplaatst mogen worden. Dit betekent dus dat paarden de houderij niet mogen verlaten. Onder houderij wordt elke plek bedoeld waar paarden gehouden worden, dus maneges, pensioenstallen, particuliere stallen bij een woonhuis, stoeterijen, etc. De grenzen van de houderij worden in principe bepaald door de openbare weg.

De Nederlandse inzet is hier niet veel anders dan de richtlijn, dus paarden mogen de houderij niet verlaten. Verder is de Nederlandse inzet om na de 60 dagen periode verlaten van de houderij weer toe te staan onder voorwaarde dat de 20 km zone niet verlaten wordt.

Rijden in binnenbak / Rijden in buitenbak / Buitenrit maken

Omdat de richtlijn verplicht tot opstallen is het rijden in binnen-, buitenbak of maken van een buitenrit niet toegestaan.

De Nederlandse inzet op dit punt is als volgt:

In de 60 dagen periode is verlaten van de houderij niet toegestaan. Dus buitenritten maken is ook niet mogelijk. Wel is het mogelijk om in de binnen- en buitenbak te rijden als de houderij maar niet verlaten wordt. Wel moet er gezorgd worden dat de paarden bij het rijden in binnen en buitenbak beschermd zijn tegen de vector. Na de 60 dagen periode is het wel weer mogelijk om de houderij te verlaten, onder voorwaarde dat de 20 km zone niet verlaten wordt. Hiermee wordt het bijvoorbeeld ook weer mogelijk om een buitenrit te maken, maar dan mag ook de 20 km zone niet verlaten worden.

Weiden

Omdat de richtlijn verplicht tot opstallen is het weiden van paarden in de 20 km zone niet toegestaan.

De Nederlandse inzet is hierin verschillend. De inzet is het weiden van paarden in de 20 km zone niet verbieden. Het is het belangrijkste dat de houder/eigenaar maatregelen neemt tegen de knut. Er zijn maatregelen tegen de knut mogelijk waarbij het paard toch op de wei staat. Paarden mogen dan op de wei onder voorwaarde dat de houderij hiervoor niet verlaten hoeft te worden.

Na de 60 dagen periode wordt het mogelijk paarden buiten de houderij te weiden. Maar onder voorwaarde dat de 20 km zone niet wordt verlaten.

Verlaten van de 20 km zone (zowel met trailer als te voet)

Omdat alle vervoer van en naar houderijen in de richtlijn verboden is mag de 20 km zone niet verlaten worden.

De Nederlandse inzet verschilt niet veel van de richtlijn op dit punt. De Nederlandse inzet is dat de 20 km zone niet verlaten mag worden, ook niet na de 60 dagen periode. Verder wordt in het hoofdstuk afbouw (H 10) ingegaan op de Nederlandse inzet op mogelijke verdere versoepelingen op dit punt.

Evenementen

De richtlijn geeft aan dat paarden opgesteld moeten worden. Evenementen waarbij paarden de stal moeten verlaten zijn dus niet mogelijk. Omdat APP niet door contact overgedragen kan worden, is bijvoorbeeld het ontvangen van bezoekers geen probleem.

De Nederlandse inzet is dat evenementen in de 60 dagen periode plaats mogen vinden. Omdat de paarden in deze periode de houderij niet mogen verlaten kan een evenement alleen met de op de houderij aanwezige paarden. Na de 60 dagen periode mogen paarden binnen de 20 km zone verplaatst worden. Dan zijn evenementen met paarden van buiten de houderij weer mogelijk. Er mogen geen paarden de 20 km zone uit of van buiten de 20 km zone ingebracht worden en ook tijdens een evenement is de bescherming tegen de vector van groot belang.

Vervoeren van het paard met een transportmiddel

Volgens de richtlijn is het verboden om paarden van en naar houderijen te brengen.

De Nederlandse inzet is voor de 60 dagen periode hetzelfde als de richtlijn op dit punt. Na de 60 dagen periode is vervoer van paarden binnen de 20 km zone mogelijk, onder voorwaarde dat de 20 km zone niet verlaten wordt.

Maatregelen m.b.t. de knut

De richtlijn verplicht tot het toepassen van insecticiden in en rondom stallen en op plekken waar de vector zich bevindt. Verder is het opstallen een maatregel tegen de vector (zie eerder).

De Nederlandse inzet is als volgt:

Alle paarden houders/eigenaren in de 20 km zone moeten maatregelen nemen tegen de vector. De houder/eigenaar bepaalt zelf welke maatregelen het beste bij zijn/haar situatie aansluiten. Om de houders/eigenaars hierin te helpen zal er bij een uitbraak informatie verstrekt worden over de mogelijkheden voor bescherming tegen de knut.

Exporteren

Vanuit de 20 km zone is het niet mogelijk te exporteren volgens de richtlijn.

Voor dit punt heeft Nederland geen andere inzet.

Paarden van buiten de 20 km zone naar de 20 km zone brengen

Omdat de richtlijn vervoer van en naar houderijen in de 20 km zone verbiedt is het niet mogelijk om paarden van buiten de 20 km zone naar binnen te brengen.

De Nederlandse inzet is niet anders op dit punt. Er mogen dus geen paarden de 20 km zone ingebracht worden.

Vervoer voor noodslachting

Volgens de richtlijn is vervoer van en naar houderijen niet toegestaan en de richtlijn maakt geen uitzondering voor noodslacht.

Door hygiënewetgeving en welzijnswetgeving is noodslacht ook in de normale fase niet mogelijk. Dit hoeft dus niet specifiek voor een APP crisis verboden te worden.

8.4 MAATREGELTABEL BESCHERMINGS- EN TOEZICHTSGEBIED (B/T –GEBIED)

	Op basis van de bestrijdingsrichtlijn	Inzet van Nederland	
		Tot 60 dagen na de laatste uitgevoerde vaccinatie in de 20 km zone	Vanaf 60 dagen na de laatste uitgevoerde vaccinatie in de 20 km zone
Verlaten van de houderij	A ¹	X	A ⁶
Rijden in buitenbak	-	A ⁴	A ⁶
Rijden in binnenbak	-	A ⁴	A ⁶
Buitenrit maken	-	X	A ⁶
Weiden	-	A ⁴	A ⁶
Verlaten van het B/T-gebied (zowel met trailer als te voet)	X	X	X
Evenementen	-	A ⁵	A ^{6, 7}
Vervoeren van het paard met een transportmiddel	A ¹	X	A ⁶
Maatregelen m.b.t. de vector	-	V	V
Exporteren	X ²	X	X
Paarden van buiten het B/T-gebied naar het B/T-gebied brengen	-	X	A ⁸
Vervoer voor noodslachting	A ³	-	-

- = hier geeft de richtlijn geen invulling aan; X = Niet toegestaan; A = Toegestaan onder voorwaarde....., (zie hieronder); V = verplicht

- 1) dat vooraf officiële controle heeft plaatsgevonden en vergezeld van officieel document, het B/T gebied mag niet verlaten worden
- 2) export is op basis van de richtlijn onder (strikte) voorwaarden mogelijk, hier wordt in hoofdstuk 10 (afbouw) op ingegaan
- 3) het slachthuis in B/T-gebied ligt en onder toezicht
- 4) dat voor het bereiken van de bak of de wei de locatie/houderij niet verlaten hoeft te worden
- 5) dat er geen paarden van of naar de houderij worden gebracht
- 6) dat het B/T-gebied niet verlaten wordt
- 7) dat er geen paarden van buiten het B/T-gebied deelnemen
- 8) dat het dier daarna niet meer uit het B/T-gebied wordt gebracht

8.5 TOELICHTING MAATREGELEN BESCHERMINGS- EN TOEZICHTSGBIED (B/T-GBIED)

Algemeen

De maatregelen in het beschermings- en toezichtsgebied zijn hetzelfde, daarom zijn deze maatregelen in één tabel opgenomen. De richtlijn maakt alleen een verschil in het feit dat er in het toezichtsgebied niet gevaccineerd mag worden en in het beschermingsgebied eventueel wel. De Nederlandse invulling hiervan is dat er in beide gebieden niet gevaccineerd zal worden. Hierdoor hoeft er geen onderscheid gemaakt te worden tussen deze twee gebieden, wat de situatie overzichtelijker maakt. Als er een groter gebied gevaccineerd moet worden zal de 20 km zone groter gemaakt worden. (zie ook hoofdstuk 9). Feitelijk zullen het beschermingsgebied en toezichtgebied dus hetzelfde zijn. De grootte van dit gebied is afhankelijk van de grootte van de 20 km zone, omdat de 20 km zone deel uitmaakt van het beschermingsgebied.

Verlaten van de houderij

De richtlijn geeft aan dat de houderij verlaten mag worden na een officiële controle en als het paard van een officieel document vergezeld gaat.

De Nederlandse inzet is om het verlaten van de houderij tot de 60 dagen na vaccinatie in de 20 km zone voorbij zijn te verbieden. Na deze periode moet het weer mogelijk worden om de houderij te verlaten onder voorwaarde dat het B/T gebied niet verlaten wordt.

Rijden in binnenbak/ Rijden in buitenbak/Buitenrit maken

De richtlijn geeft hier geen invulling aan.

De Nederlandse inzet op dit punt is als volgt:

In de 60 dagen periode is verlaten van de houderij niet toegestaan. Dus buitenritten maken is ook niet mogelijk. Wel is het mogelijk om in de binnen- en buitenbak te rijden als de houderij maar niet verlaten wordt. Wel moet er gezorgd worden dat de paarden bij het rijden in binnen en buitenbak beschermd zijn tegen de knut. Na de 60 dagen periode is het wel weer mogelijk om de houderij te verlaten, onder voorwaarde dat het B/T gebied niet verlaten wordt. Hiermee wordt het bijvoorbeeld ook weer mogelijk om een buitenrit te maken, maar dan mag ook het B/T gebied niet verlaten worden.

Weiden

De richtlijn geeft hier geen invulling aan.

De Nederlandse inzet is dat het weiden van paarden tot de 60 dagen periode voorbij is, toegestaan is als de houderij niet verlaten wordt. Na de 60 dagen periode mag weiden onder voorwaarde dat het B/T gebied niet verlaten wordt. Het is hierbij het belangrijkste dat de houder/eigenaar maatregelen neemt tegen de knut.

Verlaten van het B/T-gebied (zowel met trailer als te voet)

De richtlijn geeft aan dat onder voorwaarden paarden wel binnen het B/T-gebied verplaatst mogen worden, maar verlaten van het B/T-gebied is niet toegestaan.

De Nederlandse inzet is op dit punt niet anders.

Evenementen

De richtlijn heeft geen invulling voor dit punt.

De Nederlandse inzet is dat evenementen in de 60 dagen periode plaats mogen vinden. Maar omdat de paarden in deze periode de houderij niet mogen verlaten kan een evenement alleen met de op de houderij aanwezige paarden. Na de 60 dagen periode mogen paarden binnen het B/T gebied verplaatst worden. Dan zijn evenementen met paarden van buiten de houderij weer mogelijk. Er mogen geen paarden het B/T gebied uit of van buiten het B/T gebied ingebracht worden. Ook tijdens een evenement is de bescherming tegen de vector van groot belang.

Vervoeren van het paard met een transportmiddel

De richtlijn geeft aan dat paarden binnen gebied met dezelfde status verplaatst mogen worden na officiële controle en vergezeld van een officieel document.

De Nederlandse inzet hierbij is:

Tot de 60 dagen periode mogen paarden de houderij niet verlaten. Na de 60 dagen periode is verplaatsing binnen het B/T gebied wel mogelijk. Deze verplaatsing mag dan ook met trailer zijn.

Maatregelen m.b.t. de knut

De richtlijn schrijft niets voor met betrekking tot de knut in het B/T-gebied.

De Nederlandse inzet is om bestrijding van de knut ook in het B/T gebied verplicht te stellen.

Exporteren

De richtlijn maakt een uitzondering mogelijk om export onder voorwaarden mogelijk te maken. Hier wordt in het hoofdstuk afbouw (H 10) verder op ingegaan. Hier zal de Nederlandse inzet m.b.t. export aan bod komen.

Paarden van buiten het B/T-gebied naar het B/T-gebied brengen.

De richtlijn verbiedt het verplaatsen van paarden naar het B/T-gebied niet expliciet.

De Nederlandse inzet is als volgt:

Tot de 60 dagen periode mogen er geen paarden van en naar houderijen in het B/T gebied. Het is in die periode ook niet toegestaan om paarden van buiten het B/T gebied naar het B/T gebied te brengen. Na de 60 dagen periode is het wel mogelijk om paarden van buiten het B/T gebied naar het B/T gebied te brengen, onder de voorwaarde dat ze het B/T gebied niet meer verlaten. Eventuele mogelijkheden voor weer verlaten komen aan bod in hoofdstuk 10, afbouw.

Vervoer voor noodslachting

Noodslachting van paarden is volgens de richtlijn toegestaan onder voorwaarde dat het vervoer onder toezicht en rechtstreeks is en het slachthuis in het B/T-gebied ligt.

Door hygiënewetgeving en welzijnswetgeving is noodslacht ook in de normale fase niet mogelijk. Dit hoeft dus niet specifiek voor een APP crisis verboden of toegestaan te worden.

8.6 MAATREGELTABEL VRIJ GEBIED

In de richtlijn staan geen maatregelen voor het vrije gebied. Toch gelden er maatregelen in het vrije gebied. Deze staan in onderstaande tabel weergegeven.

	Tijdens het algehele vervoersverbod	Na het algehele vervoersverbod
Verlaten van de houderij	X	A ¹
Rijden in binnen/ buiten bak	A ²	A ¹
Buitenrit maken	X	A ¹
Weiden	A ²	A ¹
Verlaten van het vrij-gebied (zowel met trailer als te voet)	X	X
Evenementen	A ⁵	A ³
Vervoeren van het paard met een transportmiddel	X	A ¹
Maatregelen m.b.t. de vector	G	G
Exporteren	X	A ⁴
Paarden uit buitenland importeren	X	A ¹

X = Niet toegestaan; A = Toegestaan onder voorwaarde.....(zie hieronder); G= wordt geadviseerd

- 1) onder voorwaarde dat het B/T gebied niet wordt binnengegaan
- 2) dat voor het bereiken van de bak of de wei de locatie/houderij niet verlaten hoeft te worden
- 3) dat er geen paarden uit het B/T gebied deelnemen
- 4) alleen mogelijk onder voorwaarden van Europese regelgeving of regelgeving van 3^e landen
- 5) dat er geen paarden van of naar de houderij worden gebracht

8.7 TOELICHTING MAATREGELEN VRIJ GEBIED

algemeen

Bij een uitbraak van APP in Nederland zal er direct een algehele vervoersverbod voor paardachtigen in heel Nederland gelden. Tijdens dit algehele vervoersverbod is er geen vervoer van paarden mogelijk. Na het algehele vervoersverbod, die in principe 72 uur duurt, worden de versoepelingen in de vrije gebieden doorgevoerd.

Verlaten van de houderij

Tijdens het algehele vervoersverbod mogen er geen paarden op de openbare weg komen. Het is dan ook niet mogelijk om de houderij te verlaten. Na het algehele vervoersverbod mag de houderij gewoon weer verlaten worden. Echter het B/T-gebied mag niet ingegaan worden.

Rijden in binnen/ buiten bak/buitenrit maken

Rijden in binnen en buitenbak is gewoon toegestaan. Alleen tijdens het algehele vervoersverbod mag de houderij niet verlaten worden en na het algehele vervoersverbod mag het B/T-gebied niet ingegaan worden.

Weiden

Weiden is gewoon toegestaan in het vrije gebied. Alleen tijdens het algehele vervoersverbod mag de openbare weg niet betreden worden en na het algehele vervoersverbod mag het B/T-gebied niet ingegaan worden.

Verlaten van het vrij-gebied (zowel met trailer als te voet)

Verlaten van het vrij gebied betekent of ingaan van het B/T-gebied of exporteren. Dit is in principe niet toegestaan. Voor export zie hieronder.

Ingaan van het B/T-gebied kan weer mogelijk worden nadat de 60 dagen periode in het B/T –gebied is verstreken en de dieren daar binnen het gebied verplaatst mogen worden. Onder voorwaarde dat het dier niet terugkomt uit het B/T gebied mag een dier na de 60 dagen periode vanuit het vrije gebied naar het B/T-gebied gebracht worden.

Evenementen

Tijdens het algehele vervoersverbod zal het alleen mogelijk zijn een evenement te organiseren waarbij er geen paarden van en naar de houderij/locatie vervoerd worden. Na het algehele vervoersverbod is het belangrijk dat het B/T-gebied niet ingegaan mag worden.

Vervoeren van het paard met een transportmiddel

Tijdens het algehele vervoersverbod is transport niet toegestaan. Na het algehele vervoersverbod is transport van paarden toegestaan onder voorwaarde dat het B/T-gebied niet ingegaan wordt.

Maatregelen m.b.t. de knut

In principe zijn maatregelen tegen de knut in het vrije gebied niet noodzakelijk. De kans op besmette knutten in het vrije gebied is klein, als de epidemie tot staan komt. Toch wordt geadviseerd om ook in het vrije gebied iets te doen aan bestrijding van en bescherming tegen de vector. Zeker in het begin van de uitbraak is nog niet duidelijk of er misschien vlak voor het bekend worden van de uitbraak paarden vanuit het besmette gebied naar het vrije gebied vervoerd zijn.

Exporteren

Tijdens het algehele vervoersverbod is er geen export mogelijk. Of een land mag exporteren is zeer afhankelijk van de dierziektesituatie en dat is een beslissing die via de SCoFCAH-procedure (bijlage 2) zal lopen. Uit het vrije gebied zal in ieder geval eerder weer export mogelijk zijn dan uit het beschermings- en toezichtsgebied. Maar wanneer het weer mogelijk wordt is afhankelijk van het verloop van de uitbraak.

Paarden uit buitenland importeren

Het importeren van paarden uit het buitenland is tijdens het algehele vervoersverbod niet mogelijk. Importeren wordt daarna weer mogelijk onder voorwaarde dat het B/T gebied niet ingegaan wordt.

8.8 MONITORING EN SURVEILLANCE

Net als de maatregelen in de paragrafen hiervoor is het afhankelijk van het gebied en de fase van de crisis welke vorm van monitoring en surveillance ingezet wordt. In tabel 3 staat schematisch weergegeven welke soort monitoring of surveillance in welke fase en in welk gebied zal worden ingezet. De normaal fase is hierin niet meegenomen, omdat er dan geen verschillende gebieden zijn ingesteld. De belangrijkste surveillance in de normale fase is de early warning via een passieve klinische surveillance. De twee verschillende periodes van de afbouwfase die hieronder worden genoemd, worden nader uitgelegd in het hoofdstuk over afbouw (H 10).

Tabel 3: monitoring en surveillance per gebied en per fase

	20 km zone	Beschermings- en toezichtsgebied gebied	Vrije gebied
Crisisfase (van 1^e uitbraak tot de knuttenvrije periode)	1, 2, 3, 4	1, (2), 3, 4	1, 3
Afbouwfase (tijdens de knuttenvrije periode)	1, 3	1, 3	1, 3
Afbouwfase (met knuttenactiviteit)	(1), 3, 5	(1), 3, 5	(1), 3, 5

- 1) vectormonitoring
- 2) actieve klinische surveillance van paarden (screening)
- 3) passieve klinische surveillance (aangifteplicht)
- 4) surveillance met bloedonderzoek van ezels, muilezels, en muilieren
- 5) sentinelmonitoring

Crisisfase:

- vectormonitoring

Vectormonitoring wordt uitgevoerd door het plaatsen van vallen op bepaalde plekken in Nederland. Met de vallen kunnen knutten gevangen worden waarna deze onderzocht kunnen worden. Het doel van de vectormonitoring tijdens de crisisfase is met name bepalen welke soort knut verantwoordelijk is voor de verspreiding van het paardenpestvirus. En verderop in de crisisfase is het van belang om te kunnen bepalen wanneer de knuttenvrije periode in kan gaan respectievelijk weer afgelopen is.

- Actieve klinische surveillance (screening)

Direct bij het begin van de uitbraak is het belangrijk om goed in beeld te krijgen of de ziekte zich aan het verspreiden is. En besmette dieren moeten zo snel mogelijk worden gevonden. Omdat dieren die besmet zijn meestal duidelijk klinische symptomen laten zien is de actieve klinische surveillance een goede methode om besmette dieren op te sporen. Besmette dieren zullen geëuthanaseerd moeten worden (zie 7.6). De actieve klinische surveillance is met name van belang in de 20 km zone, omdat dit het gebied met het hoogste risico is. Maar ook in het B/T gebied zal actieve klinische surveillance ingezet worden.

- Passieve klinische surveillance (aangifteplicht)

Ook als de crisisfase is ingegaan blijft de aangifteplicht van belang. Ten eerste in de vrije gebieden. Deze gebieden vallen niet onder een andere surveillance of monitoring dan in de normale fase het geval is. Het blijft van belang om tijdig te kunnen ontdekken als er in deze gebieden toch een geval opduikt. In de andere gebieden blijft de aangifteplicht, ondanks de andere vormen van surveillance/monitoring die daar tijdens de crisis gelden, van groot belang. De actieve klinische surveillance (screening) kan nooit continu alle paarden in de gebieden in de gaten houden. De eigenaar/houder van het paard ziet het dier elke dag en kan dus van grote betekenis zijn voor het tijdig ontdekken van een nieuwe besmetting.

- Surveillance met bloedonderzoek van ezels, muilezels en muildieren

Voor ezels, muildieren en muilezels is een klinische surveillance niet voldoende. Deze dieren kunnen bij een uitbraak minder symptomen laten zien en dus minder snel ontdekt worden bij een besmetting. Voor ezels, muilezels en muildieren zal de surveillance standaard bestaan uit bloedonderzoek. In zowel de 20 km zone als het B/T gebied zullen ezels, muilezels en muildieren onderzocht worden door bloedonderzoek uit te voeren.

Afbouwfase (tijdens knuttenvrije periode):

Tijdens de knuttenvrije periode is er geen verspreiding van het virus. Daarom kan er ook een ander regime gelden voor de monitoring en surveillance. In deze fase gaat de vectormonitoring gewoon door, maar met een ander doel dan in de crisisfase. Hier gaat het met name om te kunnen bepalen wanneer de knuttenvrije periode weer ten einde is.

Verder is in de knuttenvrije periode de aangifteplicht natuurlijk ook van belang. Ondanks dat er theoretisch geen virusverspreiding mogelijk zou zijn is het belang om een eventueel nieuw geval zo snel mogelijk te ontdekken.

Afbouwfase (met knuttenactiviteit):

Zodra er weer knuttenactiviteit is kan er weer virus verspreid worden. Dit is onder andere afhankelijk van het feit of het virus heeft kunnen “overwinteren” en of de vaccinatiestrategie gelukt is.

- Vectormonitoring

De vectormonitoring in deze fase heeft tot doel meer te weten te komen over de aantallen, soorten en verspreidingsgebied van knutten. Indien daar op basis van eerder onderzoek reeds voldoende informatie over is heeft het geen zin tijdens de afbouwfase met knuttenactiviteit door te gaan met de vectormonitoring.

- Passieve klinische surveillance (Aangifteplicht)

Ook in deze fase is de aangifteplicht nog steeds van groot belang. Virusverspreiding is theoretisch weer mogelijke en het zal onduidelijk zijn of het virus de winter heeft overleefd en of de vaccinatiestrategie succesvol was. Daarom is het van groot belang een eventuele nieuwe uitbraak zo snel mogelijk te signaleren.

- Sentinelmonitoring

Om aan te tonen dat Nederland weer vrij is van paardenpest na een uitbraak, zal sentinelmonitoring worden ingezet. Bij sentinelmonitoring worden ongevaccineerde, negatieve dieren op verschillende plaatsen in Nederland neergezet. Deze dieren worden dan op gezette tijden onderzocht. Na een bepaalde periode kan er dan vanuit gegaan worden dat het virus niet meer circuleert en Nederland weer vrij is.

8.9 MAATREGELEN LEVENDE PRODUCTEN

Voor maatregelen ten aanzien van levende producten is er een tweedeling te maken tussen gebruik van levende producten voor export en gebruik van klevende producten binnen Nederland.

8.9.1. levende producten en export

Op basis van de standaarden van de OIE is export vanuit een met APP besmet land onder voorwaarden mogelijk. Hieronder staan de voorwaarden die daaraan gesteld worden opgesomd.

Voor export van sperma:

- De donorhengst moet tenminste 40 dagen voor het vangen van het sperma dat verzonden gaat worden in een quarantaine station hebben gestaan;
- De donorhengst is gedurende de quarantaine beschermd tegen de knut;
- Op de dag van het vangen van het sperma had de donorhengst geen klinische verschijnselen van APP en de volgende 40 dagen;
- De donorhengst is tenminste 2 maanden voor het vangen gevaccineerd; of
- Als de donorhengst niet gevaccineerd is moet het dier tenminste 10 dagen na het vangen een getest worden op APP met een negatieve uitslag.

Voor export van embryo's:

- De donormerrie moet tenminste 40 dagen voor het verzamelen van de embryo's in een knuttenvrije quarantaine staan;
- De donormerrie heeft op de dag van verzamelen van de embryo's en de volgende 40 dagen geen klinische verschijnselen van APP;
- De donormerrie is tenminste 2 maanden voor het vangen gevaccineerd; of
- Als de donormerrie niet gevaccineerd is moet ze tussen 10 en 40 dagen na verzamelen van de embryo's getest worden op APP met een negatieve uitslag.

Uit deze voorwaarden blijkt dat bij een uitbraak in ieder geval de eerste 40 dagen geen export levende producten mogelijk is en als het donordier gevaccineerd is kan er in ieder geval 2 maanden van dat donordier niet geëxporteerd worden.

8.9.2. levende producten en gebruik binnen Nederland

Het risico van verspreiding van APP via het gebruik van levende producten is niet goed bekend. Er wordt in de internationale handel wel uitgegaan van enig risico en daarom is export van levende producten uit een besmet land alleen toegestaan onder voorwaarden.

Ook voor het gebruik van levende producten in Nederland zullen voorwaarden moeten komen om een eventueel risico op verspreiding te verkleinen. Voorbeelden van mogelijke maatregelen zijn:

- Testen van donordieren
- Gebruik beperken tot bepaalde gebieden
- Gebruik alleen na een bepaalde periode na vaccinatie

In overleg met partijen die bezig zijn met levende producten voor gebruik in Nederland wil LNV komen tot een maatregelenpakket dat het risico op verspreiding via levende producten voorkomt. Hiervoor zal de praktische gang van zaken rondom gebruik van levende producten binnen Nederland gecombineerd moeten worden met maatregelen die daar goed op aansluiten.

Daarnaast zal onderzoek naar de risico's van gebruik van levende producten voor de verspreiding van APP kunnen helpen om te komen tot passende maatregelen.

8.10 LEVENSBEDREIGENDE SITUATIES

Er kunnen situaties ontstaan waarin een paard in een levensbedreigende situatie is en naar een kliniek vervoerd moet worden. Zoals uit de maatregeltabellen blijkt is vervoer van paarden niet in elke fase van de crisis of in elk gebied mogelijk. Wel toestaan van een transport van een paard naar een kliniek kan een groot risico voor verspreiding van de ziekte met zich meebrengen. Daarnaast zullen klinieken vaak niet een paard uit een risicovol gebied willen en kunnen ontvangen. Voor de situaties waarin een paard niet vervoerd mag worden en toch in nood verkeerd zal gekeken moeten worden of er een alternatief is om het paard te helpen zonder dat het vervoerd hoeft te worden. Omdat het hier om levensbedreigende situaties gaat is één van de alternatieven euthanasie van het dier.

Hieronder wordt per gebied aangegeven wat de mogelijkheden zijn.

- 20 km zone

De 20 km zone is het gebied met het grootste risico. Afhankelijk van de fase waarin de crisis verkeert is er meer of minder mogelijk. 60 dagen na uitvoering van noodvaccinatie mogen de dieren binnen de 20km zone vervoerd worden. Vervoer naar een kliniek binnen de 20 km zone is dan natuurlijk ook mogelijk. Totdat de 60 dagen periode voorbij is mogen de dieren de houderij niet verlaten. Het risico van verspreiding door transport is dan te groot. Voor noodsituaties zal dan een alternatief aangewend moeten worden.

Het is heel waarschijnlijk dat er een 20 km zone zal komen met een straal van meer dan 20 km. Waardoor er waarschijnlijk wel een kliniek in deze zone zal zijn. Toch is er altijd de kans dat er in de ingestelde 20 km zone geen kliniek is. In dat geval zal ook gebruik gemaakt moeten worden van een alternatief.

- Beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied)

60 dagen na de uitvoering van noodvaccinatie in de 20 km zone, is vervoer binnen het B/T gebied weer toegestaan. Dan is vervoer naar een kliniek binnen het B/T gebied mogelijk.

Tot de 60 dagen periode voorbij is kunnen er geen paarden vervoerd worden. Daarom zal er voor die tijd een alternatief aangewend moeten worden.

- Vrij gebied

Na het algehele vervoersverbod mogen dieren binnen het vrije gebied verplaatst worden en kunnen dus naar een kliniek in het vrije gebied gebracht worden. Tijdens het algehele vervoersverbod zal gebruik gemaakt moeten worden van een alternatief. Indien er geen kliniek in het vrije gebied is kan het dier in nood met toestemming vooraf naar een kliniek in het B/T gebied vervoerd worden. Daarna mag het dier echter niet terug naar het vrije gebied.

HOOFDSTUK 9: VACCINATIE

9.1 INLEIDING

9.2 SITUATIE VOOR APP

9.3 BESCHIKBAARHEID VAN VACCINS

9.3.1 Veiligheid van het vaccin

9.3.2 Effectiviteit van het vaccin

9.4 AFWEGING

9.5 STRATEGIE

9.5.1 Het vaccin

9.5.2 Diersoorten/diergroepen die gevaccineerd worden

9.5.3 Het gebied en de volgorde waarin de dieren gevaccineerd worden

9.6 AANVULLENDE MAATREGELEN BIJ VACCINATIE

9.6.1 Merken van gevaccineerde dieren

9.6.2 Verbod op afvoer van de houderij gedurende 60 dagen na vaccinatie en bestrijding van de knut

9.6.3 Verbod op slachten voor consumptie

9.1 INLEIDING

Er zijn twee soorten vaccinatie. Preventieve vaccinatie en noodvaccinatie. Bij preventieve vaccinatie worden dieren volgens een bepaald schema gevaccineerd, waardoor er eigenlijk altijd een bescherming is tegen de ziekte. Deze vorm van vaccinatie wordt meestal ingezet om een ziekte die voorkomt uit te roeien of bij een ziekte waarvan een grote kans op besmetting is en zo uitbraken te voorkomen.

Noodvaccinatie wordt alleen ingezet als er een uitbraak is van een bepaalde ziekte en met de vaccinatie wordt dan geprobeerd de uitbraak te stoppen. Noodvaccinatie wordt gebruikt voor ziekten waarbij de kans op een uitbraak klein is. Ook voor ziekten waarvan veel verschillende typen zijn wordt noodvaccinatie ingezet. Voor mond- en klauwzeer bijvoorbeeld is het in de praktijk onmogelijk om alle gevoelige dieren tegen alle voorkomende serotypen te vaccineren. Wat hierin ook meespeelt zijn de kosten. Continu vaccineren van dieren tegen een ziekte waarvan de kans op voorkomen klein is, is veel kostbaarder dan vaccineren wanneer het nodig is.

Daarnaast is vaccineren gebonden aan regelgeving. Tegen bepaalde ziekten mag niet preventief gevaccineerd worden. De reden hiervoor is dat bij preventief vaccineren het gevaar bestaat dat de ziekteverwekker wel voorkomt, maar de dieren geen symptomen laten zien. Dit kan problemen geven omdat landen elkaar dan geen betrouwbare garanties kunnen bieden. Daarom zijn er Europees afspraken over tegen welke ziekte en tegen welke ziekte niet preventief gevaccineerd mag worden.

9.2 SITUATIE VOOR APP

Voor APP geldt dat het op basis van Europese regelgeving verboden is preventief te vaccineren. Preventief vaccineren is voor APP overigens ook geen goed instrument om twee redenen. Ten eerste is de kans op een uitbraak erg klein en weegt het continu vaccineren van alle paarden niet op tegen de kleine kans op een uitbraak van APP. Ten tweede is er geen geschikt vaccin beschikbaar voor preventieve vaccinatie.

Voor APP is noodvaccinatie een veel beter instrument. Er bestaan namelijk wel vaccins die in geval van nood ingezet zouden kunnen worden. Zie hiervoor paragraaf 9.3 en 9.4. Noodvaccinatie bij een uitbraak is overigens op basis van Europese regelgeving (de bestrijdingsrichtlijn) verplicht.

9.3 BESCHIKBAARHEID VAN VACCINS

Er zijn een paar bedrijven die vaccin tegen paardenpest fabriceren. Eén bedrijf, in Zuid-Afrika, kan op relatief grote schaal vaccins produceren en verkoopt deze ook commercieel. Bij de uitbraken in Spanje en Portugal is ook gebruik gemaakt van deze vaccins. In Europa zijn er geen vaccins tegen paardenpest geregistreerd. Het is in Europa niet toegestaan om niet geregistreerde vaccins toe te dienen. De Europese regelgeving geeft echter wel de mogelijkheid om in noodgevallen niet geregistreerde vaccins toe te passen. Artikel 8 van richtlijn 2001/82/EG (zie kader) geeft deze mogelijkheid. In geval van een uitbraak van APP mag Nederland een niet geregistreerde vaccin toepassen, omdat APP een ernstige epizoötische ziekte is en de bestrijdingsrichtlijn van APP toepassing van vaccinatie voorschrijft. Wel moet Nederland de Europese Commissie hiervan op de hoogte stellen.

Artikel 8 van richtlijn 2001/82/EG

Ingeval van ernstige epizoötische ziekten kunnen de lidstaten het gebruik van immunologische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik zonder vergunning voor het in de handel brengen voorlopig toestaan, wanneer er geen geschikt geneesmiddel voorhanden is en nadat de Commissie in kennis is gesteld van de gedetailleerde gebruiksvoorwaarden. De Commissie kan van de in de eerste alinea bedoelde mogelijkheid gebruik maken wanneer dit uitdrukkelijk in de communautaire bepalingen betreffende bepaalde ernstige epizoötische ziekten is geregeld.

Het vaccin dat in Zuid Afrika gefabriceerd wordt is een zogenaamd levend verzwakt vaccin.

Aan dit soort vaccins, de levend verzwakte vaccins, zitten een paar nadelen die samenhangen met de veiligheid of de effectiviteit van het vaccin.

9.3.1 Veiligheid van het vaccin

Het beschikbare vaccin heeft op het gebied van veiligheid een aantal nadelen, die worden hieronder beschreven.

- “Recombinatie”

Bij het gebruik van levende vaccins is er altijd het gevaar op recombinatie van het vaccinvirus met het veldvirus waardoor er als het ware een nieuw virus kan ontstaan. De kans hierop is echter klein, o.a. omdat het vaccinvirus en het veldvirus dan in dezelfde cel moeten vermeerderen.

- “Reverse to virulence”

Met deze term wordt bedoeld dat het levende vaccin, dat verzwakt is, weer virulent (sterk) wordt. Ook hierop is de kans niet groot, maar ook dit is een risico bij het gebruik van levende vaccins.

- Risico voor het paard

In de landen waar dit vaccin gebruikt wordt zijn soms ziekteverschijnselen te zien bij paarden die gevaccineerd zijn. De fabrikant geeft aan dat de dieren tussen dag 7 en dag 14 na vaccinatie een lichte reactie kunnen laten zien. Dieren mogen de eerste 3 weken na vaccinatie niet (zwaar) belast worden.

- Risico voor ongeboren veulen

Van het vaccin is bekend dat het bij drachtige merries schade aan het veulen kan geven of abortus kan veroorzaken.

9.3.2 Effectiviteit van het vaccin

Levende vaccins zijn over het algemeen zeer effectief. Omdat het vaccin erg lijkt op het veldvirus krijgen dieren een goede antilichaamrespons en geeft het vaccin een goede bescherming. Van de effectiviteit van het beschikbare APP vaccin is weinig bekend. De fabrikant geeft aan dat het vaccin na 3-4 weken immuniteit geeft. Positieve punten zijn dat het vaccin zeer veel gebruikt wordt in Zuid Afrika en daar de paarden in een endemische situatie goed beschermt. Het vaccin is ook in een uitbraak situatie (epidemie) in Spanje en Portugal gebruikt, waar het ook effectief is gebleken. Aan de andere kant is ook gebleken dat bij een deel van de gevaccineerde paarden niet voldoende antilichamen werden gevonden na vaccinatie. Deze dieren bleken in een experiment toch beschermd tegen kunstmatige besmetting.

9.4 AFWEGING

Hierboven is beschreven dat het beschikbare vaccin mogelijk niet voldoet aan de eisen die we normaal in Nederland stellen aan de veiligheid en effectiviteit van een vaccin. Daarom wordt er op diverse plaatsen in de wereld ook onderzoek gedaan naar betere vaccins tegen APP. Omdat vaccinontwikkeling lange trajecten zijn zal het mogelijk nog jaren duren voordat er een beter vaccin beschikbaar komt. Dus voorlopig is het vaccin uit Zuid Afrika het enige beschikbare vaccin. Ondanks de nadelen die er aan de veiligheid van het vaccin zitten en onvoldoende gegevens over de effectiviteit zal in Nederland het beschikbare vaccin uit Zuid Afrika, tot er een beter vaccin bestaat, bij een uitbraak worden toegepast. Bij een uitbraak van APP zullen er waarschijnlijk veel paarden dood kunnen gaan en dus wegen de voordelen van het vaccin op tegen de nadelen. Tevens hebben Spanje en Portugal laten zien dat het vaccin, ondanks de nadelen, succesvol toe te passen is.

In de volgende paragraaf wordt een vaccinatiestrategie beschreven die gebaseerd is op het beschikbare vaccin uit Zuid Afrika. Op het moment dat er een beter vaccin beschikbaar komt zal de strategie aangepast worden aan de kenmerken van dat vaccin.

9.5 STRATEGIE

Voor een vaccinatiestrategie moeten er een aantal aspecten ingevuld worden. Deze verschillende aspecten worden hieronder uitgewerkt.

9.5.1 Het vaccin

In de vorige paragraaf is uitgelegd dat er één beschikbaar vaccin is en dat dit gebruikt zal worden bij een noodvaccinatie bij een uitbraak van APP. Het levend verzwakte vaccin is een zogenaamd polyvalent vaccin. Dit betekent dat er met één vaccin gevaccineerd wordt tegen meer serotypes van het virus.

Het vaccin wordt geleverd in twee flesjes, waarbij respectievelijk serotype 1, 3 en 4 en serotype 2, 6, 7 en 8 gecombineerd zijn. Voor serotype 5 en 9 bestaat er geen apart vaccin, maar vaccins tegen serotype 8 en 6 geven mogelijk ook voldoende bescherming tegen deze 2 serotypen.

Bij een uitbraak is het belangrijk om zo snel mogelijk te weten welk serotype de uitbraak heeft veroorzaakt. Het is niet mogelijk om beide vaccins tegelijk toe te dienen en dus kan er pas gevaccineerd worden als het serotype bekend is. Het meest wenselijk is om bij een uitbraak te vaccineren met een zogenaamd monovalent vaccin. In een dergelijk vaccin zit alleen het serotype dat verantwoordelijk is voor de uitbraak. Het bedrijf in Zuid Afrika maakt echter standaard geen monovalente vaccins.

9.5.2 Diersoorten/diergroepen die gevaccineerd worden

In het gebied dat gevaccineerd gaat worden zullen alle paardachtigen gevaccineerd worden. Dus paarden, pony's, ezels, muilezels, muildieren en zebra's. Verder worden dieren van alle leeftijden gevaccineerd. Alleen veulens van gevaccineerde moederdieren kunnen niet gevaccineerd worden tot een leeftijd van 6 maanden. Dit in verband met de maternale immuniteit.

Zoals hierboven aangegeven kan het vaccin schadelijk zijn voor het ongebooren veulen. Echter niet vaccineren van drachtige merries brengt het risico mee op besmetting van de merrie, waardoor zowel merrie als veulen dood zullen gaan. Daarom worden ook drachtige merries gewoon gevaccineerd.

9.5.3 Het gebied en de volgorde waarin de dieren gevaccineerd worden

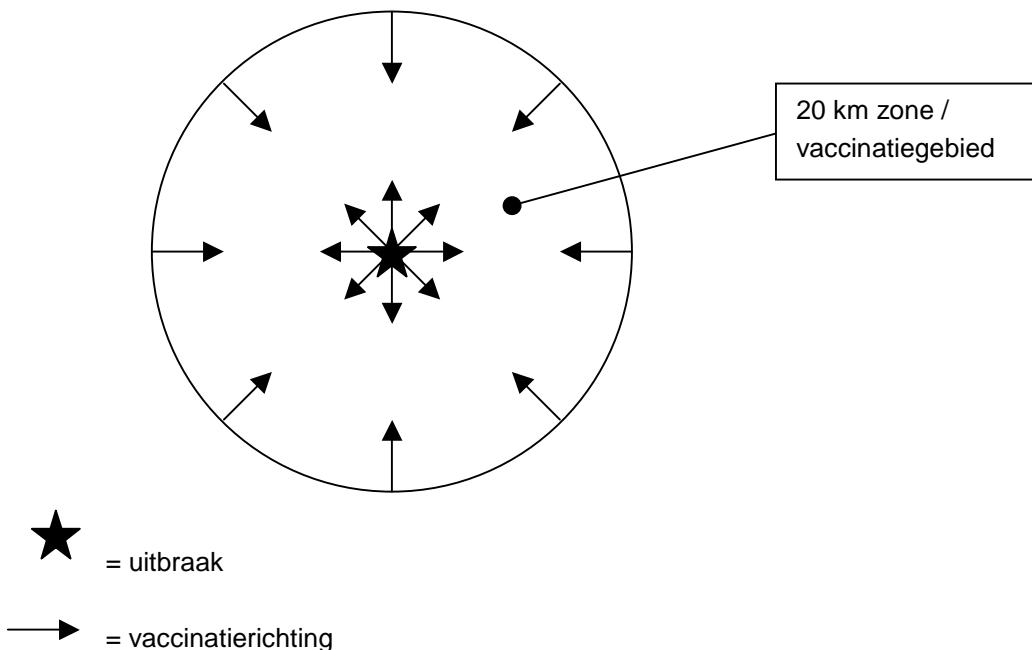
Op basis van de bestrijdingsrichtlijn is de minimale grootte van het te vaccineren gebied een cirkel met een straal van 20 km rondom de uitbraak. Omdat de knutten zelf verplaatsen is het waarschijnlijk nodig om een groter gebied dan de 20 km straal te vaccineren.

Op het moment dat de uitbraak geconstateerd is zal de groep van deskundigen gevraagd worden een advies uit te brengen over de grootte van het te vaccineren gebied. De grootte zal onder andere afhankelijk zijn van de volgende factoren:

- Activiteit van de knutten
- De ingeschatte periode dat het virus aanwezig is in Nederland
- De hoeveelheid uitbraken en afstand van deze uitbraken
- Verspreidingsnelheid van de knut (bij bluetongue is gebleken dat de knut zich kan verspreiden met een snelheid van 17 km per week)

Omdat het vaccin nogal wat nadelen heeft (zie hierboven) en de maatregelen voor gevaccineerde dieren strenger moeten zijn is het de bedoeling om een vaccinatiegebied aan te wijzen dat niet veel groter is dan nodig. Het moet echter groot genoeg zijn om de verspreiding van de ziekte te kunnen stoppen.

Vaccinatie zal in ieder geval plaatsvinden in twee richtingen. Vanuit het centrum van het vaccinatiegebied richting de rand van het gebied en vanaf de rand richting het centrum. Zie figuur 4 voor schematische weergave hiervan. Indien uitvoerbaar zal er overal in de 20 km zone direct gestart worden met vaccinatie. Het doel is om in 2 weken tijd alle paardachtigen in de 20 km zone te hebben gevaccineerd.

Figuur 4
Schematische weergave van de vaccinatie-richting

9.6 AANVULLENDE MAATREGELEN BIJ VACCINATIE

Er zijn rondom noodvaccinatie zoals hierboven beschreven een aantal zaken waarmee als aanvulling op de vaccinatie zelf rekening gehouden moet worden. Hieronder worden deze zaken puntsgewijs neergezet.

9.6.1 Merken van gevaccineerde dieren

De Europese bestrijdingsrichtlijn geeft aan dat paarden die gevaccineerd zijn gemerkt moeten worden met een duidelijk en blijvend merkteken. Over welke methode toegepast kan worden, wordt via de SCoFCAH-procedure (zie bijlage 2) besloten. De Nederlandse inzet is om voor het merken van gevaccineerde dieren gebruik te maken van het paspoort. Andere mogelijkheden voor het merken van gevaccineerde dieren zijn brandmerken en tatoeages.

9.6.2 Verbod op afvoer van de houderij gedurende 60 dagen na vaccinatie en bestrijding van de knut

Het vaccin dat toegepast gaat worden heeft een aantal nadelen op het gebied van veiligheid en effectiviteit. Enerzijds is er het risico van “reverse to virulence” en recombinatie. En anderzijds is een gevaccineerd dier niet direct na vaccinatie voldoende beschermd tegen besmetting. Er is ook altijd de mogelijkheid dat het vaccin bij een enkel dier niet voldoende werkt (zie 9.3). Daarom zullen naast het vaccineren de maatregelen die in hoofdstuk 8 voor de 20 km zone staan beschreven, goed toegepast moeten worden.

Met name de bestrijding van de knut en de 60 dagen termijn waarin het dier de houderij niet mag verlaten zijn belangrijk om de nadelen op gebied van veiligheid en effectiviteit te beperken.

9.6.3 Verbod op slachten voor consumptie

De dieren zullen via een noodprocedure gevaccineerd worden met een vaccin dat nergens in Europa is geregistreerd. In principe zullen gevaccineerde paarden op basis van de diergeneesmiddelen regelgeving dan via het paspoort definitief uitgesloten moeten worden van de voedselketen. Er is echter wel de mogelijkheid om gelijktijdig met de start van de noodvaccinatie een onderzoek te starten naar de voedselveiligheid in relatie tot het toegepaste vaccin. Als de uitkomsten van dit onderzoek goed zijn, hoeven de gevaccineerde dieren niet permanent uitgesloten te worden van het consumptiekanaal.

HOOFDSTUK 10: Afbouwfase

10.1 INLEIDING

10.2 KNUTTENACTIVITEIT

10.3 VERSOEPELINGEN TIJDENS KNUTTENVRIJE PERIODE

10.4 AANSCHERPINGEN BIJ EINDE VAN KNUTTENVRIJE PERIODE

10.5 AFBOUW NAAR NORMAALFASE

10.1 INLEIDING

Het is vooraf niet precies aan te geven wanneer de afbouwfase in gaat. Een van de belangrijkste factoren die bepalen of de crisisfase over kan gaan in de afbouwfase is het feit of er nieuwe uitbraken worden gevonden en waar die uitbraken zich bevinden. Het is dus heel erg afhankelijk van het verloop van de epidemie. Ook de Europese bestrijdingsrichtlijn geeft weinig invulling aan de afbouwfase, omdat dit niet goed vooraf in te vullen is. De richtlijn verwijst voor afbouw van maatregelen meestal naar de SCoFCAH-procedure (bijlage 2).

Naast het verloop van de epidemie zijn er nog twee andere belangrijke factoren van invloed op de afbouw van maatregelen, namelijk de knuttenactiviteit en afronding van de noodvaccinatie. Voor deze beide factoren is het wel mogelijk om vooraf een idee te geven van de afbouwmogelijkheden. De afbouwmogelijkheden naar aanleiding van afronding van de noodvaccinatie zijn al aangegeven in de maatregelpakketten per gebied in hoofdstuk 8. In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de afbouwmogelijkheden onder invloed van de knuttenactiviteit. Tevens zal ingegaan worden op de criteria die bepalen wanneer een land weer officieel vrij is.

10.2 KNUTTENACTIVITEIT

Als de temperatuur daalt worden de knutten minder actief en gaan er knutten dood. (zie ook 2.3.4.) Daarnaast is virusvermeerdering in knutten beneden een bepaalde temperatuur ook niet goed meer mogelijk. Als de knuttenactiviteit dusdanig is gedaald en er nagenoeg geen knutten meer rondvliegen en zich bloedvoeden op paarden, is er geen virusverspreiding meer. Dit wordt de knuttenvrije periode genoemd. Voor bluetongue zijn er criteria afgesproken waarmee bepaald kan worden of de knuttenvrije periode is begonnen of juist eindigt. Voor paardenpest zijn deze criteria er nog niet. In geval van een uitbraak zal over de criteria in Europees verband besloten worden via de SCoFCAH-procedure (bijlage 2). Zie kader voor de criteria die voor bluetongue worden gehanteerd.

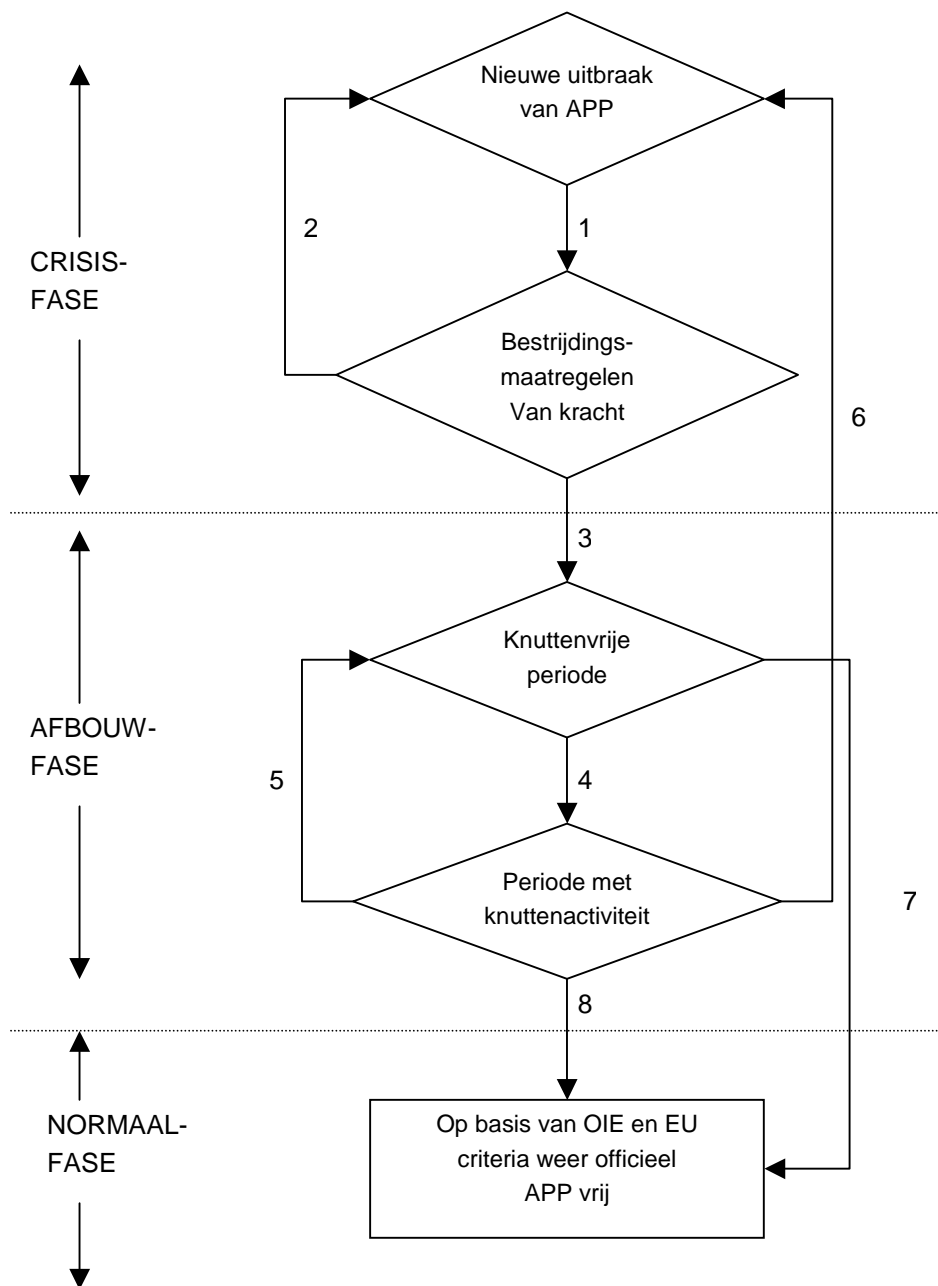
Criteria bij bluetongue voor start of einde van de knuttenvrije periode

Criteria waarbij de knuttenvrije periode ingaat:

- De maximum temperatuur is gedurende 14 dagen onder de 10°C , of
- De maximum temperatuur is gedurende 7 dagen onder de 10° C, met in die week 3 nachtvorsten en
- Per val worden per nacht minder dan 5 geslachtrijpe vrouwtjesknutten gevangen en
- Er doen zich geen klinische gevallen (dieren met ziekteverschijnselen) van bluetongue meer voor.

De knuttenvrije periode eindigt als aan een van de volgende criteria wordt voldaan:

- Zodra er een nieuwe besmetting wordt ontdekt.
- Ten minste 28 dagen voor de eerste datum waarop in een lidstaat ooit viruscirculatie heeft plaatsgevonden. (In Nederland heeft overigens nog nooit viruscirculatie van APP plaatsgevonden)
- Zodra in één van de vallen (zowel vallen die binnen als buiten zijn opgehangen) meer dan 10 Culicoides per 12 uur gevangen zijn.
- Zodra de minimum temperaturen gedurende twee achtereenvolgende weken hoger zijn dan 10° Celsius

1. Bij een uitbraak van APP in Nederland worden de maatregelen om de uitbraak te bestrijden van kracht, dit is in de crisisfase.
2. Ondanks de maatregelen is het mogelijk dat er na de eerste uitbraak nieuwe uitbraken ontstaan, hierdoor blijft het crisisfase.
3. Onder invloed van de temperatuurdaling in de winter neemt de knuttenactiviteit af en treedt de zogenaamde knuttenvrije periode in.
4. Na de winter stijgt de temperatuur weer en worden de knutten weer actief, dit is het einde van de knuttenvrije periode.
5. Als er niet opnieuw uitbraken komen zal er onder invloed van de temperatuursdaling in de winter de knuttenvrije periode weer in gaan.
6. Tijdens de periode met knuttenactiviteit is het mogelijk dat er weer nieuwe uitbraken ontstaan, dit betekent dat de crisisfase weer in gaat.
7. en 8. Afhankelijk van het moment waarop voldaan is aan de criteria van OIE en de EU kan Nederland weer officieel vrij van APP worden vanuit de knuttenvrije periode of vanuit de periode met knuttenactiviteit.

Figuur 5: Afbouwfase onder invloed van de knuttenactiviteit.

In figuur 5 staat schematisch weergegeven hoe de afbouwfase er onder invloed van knuttenactiviteit uit kan zien. Als de knuttenvrije periode is aangebroken kan er geen verspreiding meer optreden. Dan wordt overgegaan in de afbouwfase omdat er dan bepaalde versoepelingen doorgevoerd kunnen worden. Hier wordt in paragraaf 10.3 verder op ingegaan.

Als de knuttenvrije periode afgelopen is en de knutten weer actief worden zullen bepaalde maatregelen weer aangescherpt moeten worden omdat er theoretisch weer virus verspreid kan worden door de knutten, hier wordt in paragraaf 10.4 verder op ingegaan. Als er in de afbouwfase waarin de knutten weer actief zijn nieuwe uitbraken komen zal teruggekeerd moeten worden naar de crisisfase. Omdat het minimaal 12 maanden duurt om weer officieel vrij te worden kan vanuit zowel de knuttenvrije periode als vanuit de periode waarin de knutten actief zijn teruggekeerd worden naar de normaalfase op basis van de EU en OIE criteria. Hier wordt in paragraaf 10.5 verder op ingegaan.

10.3 VERSOEPELINGEN TIJDENS KNUTTENVRIJE PERIODE

Het mogelijk maken van versoepelingen van maatregelen is van verschillende factoren afhankelijk. Ten eerste zullen versoepelingen goedkeuring van de Europese Commissie moeten krijgen. Maar of een bepaalde maatregel versoepeld kan worden is met name afhankelijk van het eventuele veterinaire risico dat een versoepeling mee zal brengen, maar ook zaken als uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, economische gevolgen en hinder wegen mee in de afweging.

Doordat er veel factoren mee spelen in het versoepelen van eventueel maatregelen is niet van tevoren aan te geven hoe de versoepelingen er precies uit gaan zien. In de knuttenvrije periode is het in ieder geval niet meer verplicht om maatregelen te nemen met betrekking tot de vector. Ook voor wat betreft monitoring en surveillance zijn er versoepelingen mogelijk, zie hiervoor paragraaf 8.8.

10.3.1 Versoepelingen ten aanzien van vervoer van paarden

Hieronder wordt voor de 3 categorieën van vervoer namelijk intracommunautair transport, export naar 3^e landen en transport binnen Nederland aangegeven wat mogelijke versoepelingen kunnen zijn tijdens de knuttenvrije periode. Omdat kunnen doorvoeren van versoepelingen van zoveel verschillende factoren afhankelijk is, moet wat per categorie is aangegeven gezien worden als een voorbeeld van hoe het ingevuld kan gaan worden.

Intracommunautair transport

Ten aanzien van vervoer van paarden is er tijdens de knuttenvrije periode in principe weer meer mogelijk. In richtlijn 90/426/EG, over vervoer van paarden binnen de EU worden voorwaarden gesteld waaronder is het verzenden van paarden vanuit het B/T gebied (inclusief 20 km zone) tijdens de knuttenvrije periode mogelijk is.

Voorwaarden uit richtlijn 90/426/EG:

- Paarden mogen alleen gedurende de knuttenvrije periode verzonden worden, de periode wordt volgens de SCoFCAH procedure (bijlage 2) vastgesteld;
- De paarden mogen geen enkel klinisch teken van APP vertonen tijdens de verplichte inspectie voorafgaand aan het transport;
- Als het paard niet is ingeënt tegen APP, moet er tweemaal, met een tussenpoos van 21 tot 30 dagen, een complementbindingstest voor paardepest uitgevoerd worden met negatief resultaat, de tweede test dient te zijn uitgevoerd in de laatste tien dagen voorafgaand aan de verzending;
- Een paard dat wel is ingeënt moet minimaal 2 maanden voor het transport zijn ingeënt en moet met bovengenoemde tussenpozen onderworpen zijn aan de complementbindingstest, zonder dat

een toename van antilichamen is vastgesteld. De Commissie kan, volgens de procedure van artikel 24, na raadpleging van het Wetenschappelijk Veterinair Comité, andere controlemethoden erkennen;

- Voorafgaand aan de verzending moet het paard gedurende een periode van ten minste 40 dagen verbleven hebben in een quarantainestation;
- Gedurende de quarantaineperiode en tijdens het vervoer van het quarantainestation naar de plaats van verzending moet het paard beschermd zijn tegen de knut.

Export naar 3^e landen

Of export naar 3^e landen mogelijk is, is afhankelijk van de eisen die het land zal stellen. Het is mogelijk dat een 3^e land helemaal geen paarden uit Nederland wil ontvangen zolang de ziekte voorkomt. Maar het is ook mogelijk dat ze wel paarden accepteren onder soortgelijke voorwaarden als hierboven bij intracommunautair transport zijn genoemd.

Transport binnen Nederland

Voor versoepeling voor het transport binnen Nederland zijn verschillende mogelijkheden:

- Het B/T gebied mag verlaten worden onder dezelfde voorwaarden als gesteld aan intracommunautaire transport.
- Het B/T gebied mag verlaten worden onder andere (minder strenge) voorwaarden dan die gesteld worden aan intracommunautaire transport.
- De 20 km zone en B/T gebied worden één gebied waarbinnen vrij vervoer mogelijk is.

10.4 AANSCHERPINGEN BIJ EINDE VAN KNUTTENVRIJE PERIODE

Aan het einde van de knuttenvrije periode zullen de maatregelen die versoepelt zijn weer aangescherpt worden. Hierbij komen de maatregelen weer op het niveau van voor de knuttenvrije periode. In vergelijking met de periode voor de knuttenvrijeperiode zal nu extra nadruk op monitoring en surveillance liggen omdat nu zal moeten blijken of de uitbraak gestopt is of niet.

10.5 AFBOUW NAAR NORMAALFASE

Om weer terug te kunnen keren naar de normaal fase zal aan een aantal criteria voldaan moeten worden. Er zijn internationale criteria van de OIE en Europese criteria (zie kaders).

Criteria uit de handelsrichtlijn voor paarden (90/426/EEG), artikel 5:

Een deel van het grondgebied van een Lid-Staat wordt aangemerkt als besmet met paardenpest indien:

- of wel gedurende de laatste twee jaren de aanwezigheid van paardepest is vastgesteld op grond van een klinische, serologische (bij niet-ingeënte dieren) en/of epidemiologische aanwijzing,
- of wel gedurende de laatste twaalf maanden inentingen tegen paardepest zijn verricht.

Criteria uit de OIE code voor APP:

Een land of zone krijgt de APP vrije status terug als:

- De ziekte de afgelopen 2 jaar aangifteplichtig was in het hele land
- Geen klinische, serologische (in niet gevaccineerde dieren) en/of epidemiologisch bewijs is voor de aanwezigheid van APP in het land of de zone de afgelopen 2 jaar
- In het land of de zone zijn er geen dieren gevaccineerd tegen APP de afgelopen 12 maanden
- Er zijn geen dieren uit besmette landen geïmporteerd of volgens de voorwaarden van artikel 2.5.14.8. van de OIE code.
- In de afgelopen 2 jaar is er een systeem van kracht waarbij dode paarden worden gemeld en onderzocht om afwezigheid van APP te bevestigen
- Bewijs van voldoen aan deze criteria wordt naar de OIE gestuurd

Er wordt gewerkt aan een nieuwe OIE-code waardoor de criteria mogelijk aangepast zullen worden. Deze nieuwe criteria zullen op zijn vroegst halverwege 2008 aangenomen kunnen worden.

Zoals uit de criteria blijkt duurt het dus minimaal 2 jaar voordat een land weer officieel vrij is van APP. Daarnaast zullen de gebieden die ingesteld zijn (20 km zone en het B/T gebied) minimaal 12 maanden in stand moeten blijven op basis van de richtlijn. Na deze 12 maanden is het nog niet mogelijk om aan de criteria te voldoen voor een officiële vrij status en zullen met name monitoring- en surveillanceprogramma's nodig zijn om de vrij status te kunnen bewijzen.

HOOFDSTUK 11: ONGEVOELIGE DIERSOORTEN

Ongevoelige diersoorten (bijvoorbeeld herkauwers, varkens en pluimvee) zijn dieren die niet besmet kunnen worden met het virus. Omdat het paardenpestvirus niet door contact overgebracht kan worden brengen ongevoelige dieren op die manier dus geen risico voor de verspreiding van het virus met zich mee. Vanuit dit oogpunt hoeven er dus geen maatregelen voor ongevoelige diersoorten te gelden.

Echter het virus wordt verspreid door de knut en verspreiding van de knut is een risico voor verspreiding van het virus. De knut verspreid het virus in ieder geval doordat de knut zelf kan vliegen. Maar de afstand die de knut op eigen kracht kan afleggen is minder dan in geval de knut bijvoorbeeld met een transport mee zou reizen.

Met deze mogelijke route werd tijdens de uitbraak van Bluetongue rekening gehouden. Vervoer van herkauwers werd toegestaan, maar dan wel als de dieren behandeld zijn met insecticiden. Knutten voeden zich op herkauwers en op paarden. Daarom zijn knutten ook graag in de buurt van deze dieren. Hierdoor is het mogelijk dat met paardenpest besmette knutten meereizen met herkauwers.

Voor herkauwers zal er tijdens een uitbraak van APP de volgende maatregel gelden:

Vervoer van herkauwers vanuit de 20 km zone naar buiten de 20 km zone is alleen toegestaan na behandeling van de dieren met insecticiden.

HOOFDSTUK 12: SPECIFIEKE HOUDERIJEN

Specifieke houderijen zijn die houderijen waar paardachtigen worden gehouden en er omstandigheden zijn waardoor de standaard maatregelen uit het beleidsdraaiboek niet zomaar kunnen worden toegepast.

De belangrijkste specifieke houderij is de diertuin. In diertuinen worden vaak paardachtigen zoals zebra's en preszwalski paarden gehouden. Zebra's zijn gevoelig voor APP maar krijgen meestal geen klinische symptomen. Daarnaast zullen de paardachtigen die in diertuinen worden gehouden veel minder goed hanteerbaar zijn dan de paardachtigen in particulier bezit. Toch zullen er voor de bestrijding van APP ook maatregelen gelden voor de paardachtigen in de diertuinen. Bepaalde maatregelen, zoals vervoersverboden, zullen juist makkelijker toepasbaar zijn voor een diertuin, terwijl andere zaken, zoals bloedonderzoek, weer moeilijker toepasbaar kunnen zijn voor diertuinen.

In de Europese bestrijdingsrichtlijn wordt geen uitzondering gemaakt voor diertuinen, dus de maatregelen die in de richtlijn staan zijn in principe ook van toepassing op de zebra's in diertuinen. In grote lijnen zullen de volgende punten ook voor diertuinen gelden:

- Geen vervoer van dieren de houderij uit
- Bestrijding van de knut
- Onderzoek van de dieren; dit zal bij zebra's, net als bij ezels uit bloedonderzoek moeten bestaan omdat zebra's geen of weinig klinische symptomen als ze besmet zijn.
- Als de diertuin in de 20 km zone ligt zullen de aanwezige paardachtigen gevaccineerd moeten worden

LNV zal in overleg met diertuindierenartsen bekijken waar er, in verband met de specifieke situatie in diertuinen, eventueel aangepaste maatregelen moeten komen. Deze maatregelen zullen worden opgenomen in de volgende versie van het beleidsdraaiboek.

HOOFDSTUK 13: NATUUR

13.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk komt aan de orde hoe bij een besmetting van APP kan worden omgegaan met paardachtigen in de natuur (wild levend en gehouden) en de natuurterreinen waarin deze dieren voorkomen. Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- APP is een virusziekte bij paardachtigen (paarden, pony's, ezels, muilezels, muilieren en zebra's). In de Nederlandse natuur worden in verschillende natuurterreinen Konikpaarden gehouden. In 2004 leefden de grootste populaties in de Oostvaardersplassen (circa 900), het Lauwersmeer (circa 250) en het rivierengebied (circa 500).
- APP is een zogenaamde vectorziekte. De ziekte wordt overgebracht door bepaalde insectensoorten (Knutten / Culicoides muggen), die eerst een besmette paardachtige steken en vervolgens een onbesmette paardachtige. De ziekte wordt niet verspreid door contact tussen paardachtigen onderling.
- De ziekte is ongevaarlijk voor mensen. Ook dieren die geen paardachtigen zijn, lopen geen risico. Honden en katten kunnen er dus niet ziek van worden, tenzij ze eten van vlees van besmette paarden.
- De algemene beleidslijn bij dierziekten ten aanzien van dieren in natuurterreinen is het creëren van rust. Om uitbreiding van besmetting te voorkomen (zie ook hieronder), heeft het echter wel sterk de voorkeur om zo snel mogelijk grootschalig te kunnen vaccineren.

13.2 RISICOANALYSE

Gezien de wijze waarop APP wordt overgebracht spelen wilde dieren of wildlevende konikpaarden naar verwachting geen rol van betekenis bij de verspreiding van APP.

Een uitbraak van APP is echter wel heftiger van aard dan bijvoorbeeld Blauwtong is voor herkauwers. Een uitbraak moet daarom zo snel mogelijk worden ingedamd. Besmette dieren zullen meestal dood gaan aan de ziekte. Maar om te voorkomen dat het nog levende dier een nieuwe besmettingsbron voor nog onbesmette knutten kan vormen, moeten besmette dieren zo snel mogelijk geëuthanaseerd worden.

13.3 OVERLEG NATUUR EN BESMETTELIJKE DIERZIEKTEN (ONBD)

Bij een (dreigende) uitbraak van besmettelijke dierziekten kan Directie Natuur het overleg 'Natuur en besmettelijke dierziekten (ONBD)' bij elkaar roepen. Het ONBD bestaat uit een aantal maatschappelijke organisaties die nauw betrokken zijn bij natuurterreinen en/of natuurdieren en wordt voorgezeten door directie Natuur.

De samenstelling van dit overleg wisselt per dierziekte. Deelnemers aan het overleg met betrekking tot APP zijn in ieder geval: de Federatie Particulier Grondbezit, Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen, Ministerie van Defensie, het Bosschap, Nationaal Park de Hoge Veluwe, Unie van Waterschappen en Stichting ARK.

Het ONBD heeft tot doel dat men elkaar over en weer informeert, besluiten voorbereidt en de uitvoering van besluiten coördineert. Op veel momenten zal in het ONBD de maatvoering, de schaal en intensiteit van in te zetten maatregelen besproken worden. Tijdens crises hebben de 'niet-LNV-leden' van het ONBD tevens de verantwoordelijkheid om door de crisisstaf genomen besluiten aan de achterban terug te koppelen. Voor de goede orde: het ONBD heeft een adviserend karakter en heeft geen bevoegdheid besluiten te nemen, die zijn voorbehouden aan de Minister van LNV en/of aan de Crisisstaf.

13.4 VOOR APP VATBARE NATUURDIEREN

De 'natuurpaarden' kunnen worden opgedeeld in verschillende categorieën. Het gaat in alle gevallen om dieren die niet voor recreatie- of sportdoeleinden worden ingezet, maar bijvoorbeeld voor het vegetatiebeheer en/of de instandhouding van het ecosysteem. Hier worden alleen de categorieën genoemd die relevant zijn voor APP:

Niet gehouden, locatiegebonden dieren

Dit betreft de dieren in grootschalige natuur zoals de Oostvaardersplassen, het Lauwersmeer en het riviereengebied.

Gehouden, locatiegebonden dieren

Voor APP vatbare groepen zijn kleinere kuddes konikpaarden in kleinere natuurterreinen ten behoeve van vegetatiebeheer.

Met name voor de niet gehouden dieren kunnen zich bij grootschalig vaccineren problemen met de praktische uitvoerbaarheid voordoen.

13.5 MAATREGELEN TEN AANZIEN VAN PAARDACHTIGEN IN DE NATUUR

Konikpaarden komen in een beperkt aantal natuurterreinen in Nederland voor. Onbekend is echter in hoeverre er in de omgeving van deze natuurterreinen paardachtigen gehouden worden. Er is in ieder geval geen sprake van uitwisseling van gehouden paardachtigen en Konikpaarden in natuurgebieden. Derhalve is het afsluiten van terreinen niet aan de orde.

Voor het overige dienen de in hoofdstuk 7.9 genoemde gebieden ook voor paardachtigen in natuurgebieden te gelden. Voor wat de praktische uitvoerbaarheid kan contact opgenomen worden met SBB/Oostvaardersplassen en dierenartsen. Indien het nodig blijkt te zijn bepaalde maatregelen te treffen ten aanzien van natuurdieren of natuurterreinen kan bij een (mogelijke) besmetting van APP onder wilde paardachtigen het ONBD bij elkaar worden geroepen, om mogelijk te nemen maatregelen te bespreken. Ook kan het ONBD adviseren voor wat betreft natuurpaarden andere afstanden dan in hoofdstuk 7.9 te hanteren. Voorwaarde dient hierbij te zijn dat de ONBD kan onderbouwen waarom er in voorkomende gevallen afgeweken kan worden van hetgeen in de Richtlijn is vastgesteld.

LNV zal met SBB/oostvaardersplassen overleggen hoe omgegaan zal moeten worden met de uit te voeren maatregelen. Hierbij zal met name gekeken moeten worden of er in verband met de specifieke situatie van de niet gehouden dieren aangepaste maatregelen moeten komen. Belangrijk punt is de praktische uitvoerbaarheid van een noodvaccinatie. Deze maatregelen zullen in een volgende versie van het draaiboek worden opgenomen.

13.6 RICHTSNOEREN VOOR MONITORING

De Europese Commissie stelt monitoring van wilde paardachtigen niet verplicht. Daarom zullen wilde paardachtigen in eerste instantie alleen gemonitord worden indien er een uitbraak van APP onder of in de nabijheid van wilde paardachtigen wordt geconstateerd. De Minister kan besluiten monitoring van wilde paardachtigen ook in andere gevallen te starten, bijvoorbeeld bij twijfel over het aanwezig zijn van de dierziekte onder wilde populaties en het gevaar van besmetting van andere (landbouw)dieren.

HOOFDSTUK 14: VOLKSGEZONDHEID EN SOCIAAL-EMOTIONELE ASPECTEN

14.1 VOLKSGEZONDHEID

14.2 SOCIAAL-EMOTIONELE ASPECTEN

14.1 VOLKSGEZONDHEID

Het Afrikaanse paardenpestvirus is niet gevaarlijk voor de mens. Mensen kunnen niet besmet worden met het virus en worden dus ook niet ziek.

14.2 SOCIAAL-EMOTIONELE ASPECTEN

Zowel de uitbraak van een dierziekte zelf als de maatregelen die noodzakelijk zijn om de ziekte te bestrijden kunnen een grote impact hebben op betrokkenen. Hoewel er geen sprake is van het ruimen van gezonde dieren, maar van euthanaseren van besmette of ernstig verdachte dieren die meestal ernstig lijden onder de ziekte, kunnen de emotionele gevolgen groot zijn. Het euthanaseren van paarden treft immers niet alleen houders (professioneel of hobbymatig) maar ook een grote groep burgers (recreatieruiters en anderen die van paarden houden). Dit zijn burgers die weinig ervaring hebben met dieren die geëuthanaseerd worden om een andere reden dan dat ze uit hun lijden verlost moeten worden of vanwege ouderdom worden afgevoerd naar het slachthuis. Van de recreatieruiters is bovendien een zeer hoog percentage jongeren in een gevoelige leeftijd.

Dientengevolge kunnen betrokkenen in sociaal emotionele problemen raken en in sommige gevallen is professionele psychosociale hulp noodzakelijk. Reacties van mensen en de mogelijke problemen die kunnen ontstaan, is van veel factoren zoals, persoonskenmerken, de mate van betrokkenheid, de wijze waarop met het beleeft en de problemen uit, afhankelijk.

Bij sociaal emotionele problemen is er voor alle betrokkenen/getroffenen behoefte aan informatie, empathie, erkenning, ruimte om het verhaal kwijt te kunnen, een luisterend oor, acute hulp, adviezen en duidelijkheid. Begeleiding hierbij kan meestal op informele basis in de eigen directe kring geboden worden. Mensen uit de directe kring zijn: familie, vrienden, burens, collega's, leraren van (basis)scholen, geloofsgenoten. Echter indien sprake is van psychosociale problematiek zal professionele hulp geboden moeten worden.

LNV onderkent dat een dierziektecrisis een grote impact op het dagelijkse leven heeft en kan leiden tot psychosociale problemen. Voor de begeleiding bij psychosociale problematiek zijn echter de reguliere hulpverleningsinstanties uit de humane gezondheidszorg verantwoordelijk.

Aan de hand van dit concept beleidsdraaiboek kunnen onder andere hippische ondernemers en organisaties in de paardensector zelf nadenken over een goede manier voor de begeleiding van sociaal emotionele problemen die kunnen ontstaan ten gevolge van een uitbraak van paardenpest. Begeleiding voor deze problematiek kan namelijk het beste uit de omgeving van de betrokkenen komen. Het Project 'Paard(en)Kracht' (www.paardenkracht.net) zal op basis van dit concept beleidsdraaiboek handvatten ontwikkelen voor hippische ondernemers om begeleiding te kunnen bieden bij sociaal-emotionele problematiek.

LNV zal aan de hand van dit concept beleidsdraaiboek de mogelijk psychosociale gevolgen van een APP uitbraak bij de reguliere organisaties in de humane gezondheidszorg agenderen. Het doel is te komen tot een structuur, zodat er tijdens een crisis effectief en efficiënt psychosociale begeleiding geboden kan worden vanuit de humane gezondheidszorg.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: DE EU-BESTRIJDINGSRICHTLIJN (92/35/EEG)

BIJLAGE 2: SCOFCAH PROCEDURE

BIJLAGE 3: TRANSPORT VAN PAARDEN IN DE NORMAAL FASE

BIJLAGE 4: MEMORANDUM VAN OVEREENSTEMMING BETREFFENDE HET VERKEER VAN AN
DE HANDEL IN PAARDACHTIGEN

BIJLAGE 5: BELEIDSINSTRUMENTENTABEL

BIJLAGE 6: AFKORTINGEN EN DEFINITIES

BIJLAGE 7: SAMENSTELLING DIVERSE OVERLEGSTRUCTUREN

BIJLAGE 8: JURIDISCHE IMPLEMENTATIE TABEL

BIJLAGE 9: MODELREGELING

BIJLAGE 1: DE EU-BESTRIJDINGSRICHTLIJN (92/35/EEG)

Dit document vormt slechts een documentatiehulpmiddel en verschijnt buiten de verantwoordelijkheid van de instellingen

► **B**

RICHTLIJN 92/35/EEG VAN DE RAAD

van 29 april 1992

tot vaststelling van controlevoorschriften en van maatregelen ter bestrijding van paardepest

(PB L 157 van 10.6.1992, blz. 19)

Gewijzigd bij:

		Publicatieblad		
		nr.	blz.	datum
► <u>M1</u>	Verordening (EG) nr. 806/2003 van de Raad van 14 april 2003	L 122	1	16.5.2003
► <u>M2</u>	Beschikking 2006/911/EG van de Commissie van 5 december 2006	L 346	41	9.12.2006

Gewijzigd bij:

► <u>A1</u>	Toetredingsakte van Oostenrijk, Finland en Zweden (aangepast door Besluit 95/1/EG, Euratom, EGKS van de Raad)	C 241 L 1	21 1	29.8.1994 1.1.1995
► <u>A2</u>	Akte betreffende de toetredingsvoorwaarden voor de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek en de aanpassing van de Verdragen waarop de Europese Unie is gegrond	L 236	33	23.9.2003

RICHTLIJN 92/35/EEG VAN DE RAAD**van 29 april 1992****tot vaststelling van controlevoorschriften en van maatregelen ter bestrijding van paardepest**

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 43,

Gezien het voorstel van de Commissie ⁽¹⁾,Gezien het advies van het Europese Parlement ⁽²⁾,Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité ⁽³⁾,

Overwegende dat Richtlijn 90/426/EEG van de Raad van 26 juni 1990 tot vaststelling van veterinaire voorschriften voor het verkeer van paardachtigen en de invoer van paardachtigen uit derde landen ⁽⁴⁾ ten doel heeft het verkeer van paardachtigen op het grondgebied van de Gemeenschap te liberaliseren; dat ingevolge artikel 5, lid 4, van deze richtlijn communautaire maatregelen dienen te worden vastgesteld om de controlevoorschriften en de maatregelen ter bestrijding van paardepest te harmoniseren;

Overwegende dat dank zij dergelijke maatregelen borg kan worden gestaan voor een rationele ontwikkeling van de landbouwsector en dat deze maatregelen bijdragen tot de bescherming van de gezondheid van de dieren in de Gemeenschap;

Overwegende dat een uitbraak van paardepest zich snel tot een epizoötie kan ontwikkelen, met een zodanige sterfte en zodanige verstorende gevolgen dat de rentabiliteit van de fokkerij er ernstig door kan worden aangetast;

Overwegende dat bestrijdingsmaatregelen moeten worden getroffen zodra de aanwezigheid van de ziekte wordt vermoed, en dat, wanneer dat vermoeden wordt bevestigd, onmiddellijk en doeltreffend moet worden opgetreden, ten einde de gezondheid van de dieren in de Gemeenschap te beschermen;

Overwegende dat deze maatregelen erop gericht moeten zijn de verspreiding van paardepest te voorkomen; dat daartoe het verkeer van dieren die de besmetting kunnen overdragen streng moet worden gecontroleerd en op de besmette bedrijven alle insecten moeten worden verdelgd;

Overwegende dat dient te worden aangegeven in welke omstandigheden de dieren tegen paardepest mogen worden ingeënt en welke voorschriften daarbij in acht moeten worden genomen;

Overwegende dat, om de ziekte beter onder controle te houden, beschermings- en toezichtsgebieden moeten worden afgebakend, rekening houdend met factoren van geografische, administratieve, ecologische en epidemiologische aard;

⁽¹⁾ PB nr. C 312 van 3. 12. 1991, blz. 12.

⁽²⁾ Advies uitgebracht op 10 april 1992 (nog niet verschenen in het Publikatieblad).

⁽³⁾ Advies uitgebracht op 29 april 1992 (nog niet verschenen in het Publikatieblad).

⁽⁴⁾ PB nr. L 224 van 18. 8. 1990, blz. 42. Richtlijn laatstelijk gewijzigd bij Beschikking 92/130/EEG van de Commissie (PB nr. L 47 van 22. 2. 1992, blz. 26).

▼B

Overwegende dat een grondig epidemiologisch onderzoek essentieel is om verspreiding van de ziekte te voorkomen;

Overwegende dat bij het uitbreken van paardepest artikel 3 van Beschikking 90/424/EEG van de Raad van 26 juni 1990 betreffende bepaalde uitgaven op veterinair gebied ⁽¹⁾ van toepassing is,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

Artikel 1

Bij deze richtlijn worden controlevoorschriften en maatregelen ter bestrijding van paardepest vastgesteld.

Artikel 2

Voor de toepassing van deze richtlijn gelden, voor zover nodig, de definities van artikel 2 van Richtlijn 90/426/EEG.

Onder „bedrijf” worden evenwel bedrijven in de zin van Richtlijn 90/426/EEG verstaan evenals natuurreservaten waarin paardachtigen in vrijheid leven.

Voorts wordt verstaan onder:

- a) *eigenaar of houder*: de natuurlijke of rechtspersoon (personen) die eigenaar is (zijn) van de paardachtigen of die de paardachtigen al dan niet tegen betaling verzorgt (verzorgen);
- b) *vector*: insecten van de soort „culicoïde imicola” of van andere culicoïde geslachten die paardepest kunnen overdragen en die volgens de procedure van artikel 19 na advies van het Wetenschappelijk Veterinair Comité worden geïdentificeerd;
- c) *bevestiging*: afkondiging door de bevoegde autoriteit van de aanwezigheid van paardepest, op basis van de resultaten van laboratoriumonderzoek; in geval van een epidemie kan de bevoegde autoriteit de aanwezigheid van de ziekte echter ook op grond van klinisch en/of epidemiologisch onderzoek bevestigen;
- d) *bevoegde autoriteit*: de voor het verrichten van veterinaire controles bevoegde centrale autoriteit van een Lid-Staat of de veterinaire autoriteit waaraan zij deze bevoegdheid heeft overgedragen;
- e) *officiële dierenarts*: de door de bevoegde autoriteit aangewezen dierenarts.

Artikel 3

De Lid-Staten zien erop toe dat, wanneer wordt vermoed of geconstateerd dat er paardepest is uitgebroken, dit verplicht onmiddellijk aan de bevoegde autoriteit wordt gemeld.

Artikel 4

1. De Lid-Staten zien erop toe dat de officiële dierenarts, wanneer er zich in een bedrijf een of meer van paardepest verdachte paardachtigen bevinden, er onverwijld voor zorgt dat een officieel onderzoek wordt ingesteld om na te gaan of deze ziekte al dan niet aanwezig is.

2. Zodra melding is gedaan van het vermoeden dat de ziekte zich voordoet, neemt de officiële dierenarts de volgende maatregelen:

⁽¹⁾ PB nr. L 224 van 18. 8. 1990, blz. 19. Beschikking laatstelijk gewijzigd bij Verordening (EEG) nr. 3763/91 (PB nr. L 356 van 24. 12. 1991, blz. 1).

▼B

- a) hij laat het/de van besmetting verdachte bedrijf/bedrijven onder officieel toezicht plaatsen;
- b) hij laat:
- i) een officiële telling uitvoeren van de paardachtigen, waarbij voor elke soort wordt gepreciseerd hoeveel dieren reeds gestorven, besmet of vermoedelijk besmet zijn, en laat deze telling bijwerken ten einde rekening te houden met het aantal paardachtigen dat in de periode waarop het vermoeden betrekking heeft, is geboren of gestorven; de uitkomsten van de telling moeten desgevraagd worden overgelegd en kunnen bij elk bezoek worden gecontroleerd;
 - ii) een lijst opmaken van de plaatsen waar de vector gemakkelijk kan overleven of verblijven en ziet erop toe dat daar passende insectenverdelgingsmiddelen worden gebruikt;
 - iii) een epidemiologisch onderzoek verrichten overeenkomstig artikel 7;
- c) hij bezoekt regelmatig het/de bedrijf/bedrijven en bij die gelegenheid:
- i) onderzoekt hij elke paardachtige die op het bedrijf aanwezig is;
 - ii) verricht hij een grondig klinisch onderzoek of een autopsie van de van besmetting verdachte of dode dieren en neemt hij de monsters die nodig zijn voor laboratoriumonderzoek;
- d) hij ziet erop toe dat:
- i) alle paardachtigen op het/de bedrijf/bedrijven op stal worden gehouden of worden ondergebracht op andere plaatsen die tegen de vector zijn beschermd;
 - ii) alle verkeer van paardachtigen van of naar het/de bedrijf/bedrijven wordt verboden;
 - iii) passende insectenverdelgingsmiddelen worden gebruikt in en rond de gebouwen waarin de paardachtigen zijn ondergebracht;
 - iv) kadavers van op het bedrijf gestorven paardachtigen worden gesterueerd, verwijderd, verbrand of begraven overeenkomstig het bepaalde in Richtlijn 90/667/EEG van de Raad van 27 november 1990 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften voor de verwijdering en verwerking van dierlijke afval, voor het in de handel brengen van dierlijke afval en ter voorkoming van de aanwezigheid van ziekteverwekkers in diervoeders van dierlijke oorsprong (vissen daaronder begrepen) en tot wijziging van Richtlijn 90/425/EEG ⁽¹⁾.
3. Totdat de in lid 2 bedoelde maatregelen zijn vastgesteld, neemt de eigenaar of houder van dieren waarbij de aanwezigheid van de ziekte wordt vermoed, alle conservatoire maatregelen om aan het bepaalde in lid 2, onder d), te voldoen.
4. De bevoegde autoriteit kan alle in lid 2 genoemde maatregelen ook doen gelden voor andere bedrijven, wanneer in verband met hun ligging, hun geografische situatie of contacten met het bedrijf waar de ziekte vermoedelijk aanwezig is, kan worden verondersteld dat zij mogelijk zijn besmet.
5. Naast de bepalingen van lid 2 kunnen volgens de procedure van artikel 19 specifieke bepalingen worden vastgesteld voor natuurreservaten waarin paardachtigen in vrijheid leven.
6. De in dit artikel bedoelde maatregelen worden door de officiële dierenarts pas ingetrokken wanneer de bevoegde autoriteit bevestigt dat het vermoeden van paardepest niet langer bestaat.

⁽¹⁾ PB nr. L 363 van 27. 12. 1990, blz. 51.

▼B*Artikel 5*

Dieren mogen alleen overeenkomstig deze richtlijn tegen paardepest worden ingeënt.

Artikel 6

1. Wanneer de aanwezigheid van paardepest officieel is bevestigd, neemt de officiële dierenarts de volgende maatregelen:

- a) hij laat de aangetaste of klinische verschijnselen van paardepest vertonende paardachtigen van het besmette bedrijf onverwijld afmaken;
- b) hij laat de kadavers van deze paardachtigen destrueren, verwijderen, verbranden of begraven in overeenstemming met Richtlijn 90/667/EEG;
- c) hij breidt de in artikel 4 bedoelde maatregelen uit tot de in een straal van 20 km (binnen het beschermingsgebied) rond het/de besmette bedrijf/bedrijven gelegen bedrijven;
- d) hij laat alle paardachtigen in het onder c) bedoelde gebied systematisch inenten met een door de bevoegde autoriteit toegestaan vaccin, en laat ze volgens een overeenkomstig de procedure van artikel 19 erkende methode identificeren met een duidelijk en blijvend merkteken. Op grond van epidemiologische, meteorologische, geografische of klimatologische omstandigheden kan de bevoegde autoriteit evenwel van de verplichting de dieren in te enten, afwijken. Zij stelt de Commissie hiervan in kennis;
- e) hij laat een epidemiologisch onderzoek verrichten overeenkomstig artikel 7.

2. De bevoegde autoriteit kan de in lid 1 bedoelde maatregelen uitbreiden tot buiten het in lid 1, onder c), bedoelde gebied, wanneer op grond van de geografische, ecologische of meteorologische situatie of op grond van het verkeer van of naar het bedrijf waar de ziekte is bevestigd, kan worden vermoed dat de paardepest zich nog kan uitbreiden. Zij stelt de Commissie hiervan in kennis.

3. Indien het in lid 1 bedoelde gebied op het grondgebied van verschillende Lid-Statens ligt, werken de bevoegde autoriteiten van de betrokken Lid-Statens samen voor de afbakening van dit gebied. Zo nodig wordt het gebied afgebakend volgens de procedure van artikel 19.

Artikel 7

1. Het epidemiologisch onderzoek heeft betrekking op:

- de duur van de periode waarin paardepest op het bedrijf aanwezig kan zijn geweest;
- de mogelijke oorsprong van de paardepest op het bedrijf en het identificeren van de andere bedrijven waar zich paardachtigen bevinden die uit dezelfde bron besmet of aangestoken kunnen zijn;
- de aanwezigheid en het verspreidingsgebied van de vectoren van de ziekte;
- het verkeer van paardachtigen van en naar de betrokken bedrijven of het eventueel afvoeren van kadavers van paardachtigen van genoemde bedrijven.

2. Met het oog op een volledige coördinatie van alle maatregelen die nodig zijn om de paardepest zo snel mogelijk uit te roeien en op het uitvoeren van het epidemiologisch onderzoek, wordt een crisiscentrum opgericht.

▼B

De algemene voorschriften met betrekking tot de nationale crisiscentra en het communautaire crisiscentrum worden door de Raad vastgesteld op voorstel van de Commissie.

Artikel 8

1. De Lid-Staten zien erop toe dat de bevoegde autoriteit, ter aanvulling van de in artikel 6 bedoelde maatregelen, een beschermingsgebied en een toezichtsgebied afbakt. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de factoren van geografische, administratieve, ecologische en epidemiologische aard die met de paardepest verband houden, alsmede met de controlestructuur.

2. a) Het beschermingsgebied bestaat uit het gedeelte van het grondgebied van de Gemeenschap dat is gelegen binnen een straal van ten minste 100 km rond enig besmet bedrijf.
- b) Het toezichtsgebied bestaat uit het gedeelte van het grondgebied van de Gemeenschap dat een strook van ten minste 50 km rond het beschermingsgebied vormt, en waar in de afgelopen twaalf maanden niet systematisch is ingeënt.
- c) Indien de onder a) en b) bedoelde gebieden op het grondgebied van verschillende Lid-Staten zijn gelegen, bakenen de bevoegde autoriteiten van de betrokken Lid-Staten deze gebieden af in onderling overleg. Zo nodig worden het beschermingsgebied en het toezichtsgebied evenwel afgebakend volgens de procedure van artikel 19.

3. Op een naar behoren met redenen omkleed verzoek van een Lid-Staat kan volgens de procedure van artikel 19 een besluit worden genomen tot wijziging van de afbakening van de in lid 2 omschreven gebieden op grond van:

- de geografische situatie en de ecologische factoren,
- de meteorologische omstandigheden,
- de aanwezigheid en de mate van verspreiding van de vector,
- de resultaten van de overeenkomstig artikel 7 verrichte epidemiologische onderzoeken,
- de resultaten van de laboratoriumonderzoeken,
- de tenuitvoerlegging van de bestrijdingsmaatregelen, met name van de insectenverdelging.

Artikel 9

1. De Lid-Staten zien erop toe dat in het beschermingsgebied de volgende maatregelen worden getroffen:

- a) alle bedrijven waar paardachtigen worden gehouden moeten worden geïdentificeerd;
- b) de officiële dierenarts:
 - bezoekt op gezette tijden alle bedrijven waar paardachtigen worden gehouden,
 - verricht een klinisch onderzoek van deze paardachtigen en neemt, in voorkomend geval, monsters voor laboratoriumonderzoek; deze bezoeken en de gegevens en resultaten ervan worden in een register opgetekend;
- c) paardachtigen mogen alleen uit de bedrijven waar ze zich bevinden worden afgevoerd om, met het oog op noodslachting, onder officieel toezicht rechtstreeks te worden vervoerd naar een in het gebied gelegen slachthuis, of, indien er in dat gebied geen slachthuis is, naar

▼B

een door de bevoegde autoriteit aangewezen slachthuis in het toezichtsgebied.

2. Ter aanvulling van de in lid 1 bedoelde maatregelen kan volgens de procedure van artikel 19 worden besloten in het in lid 1 bedoelde gebied alle paardachtigen systematisch in te enten tegen paardepest en ze te identificeren.

Artikel 10

De Lid-Staten zien erop toe dat

1. de in artikel 9, lid 1, bedoelde maatregelen van toepassing zijn in het toezichtsgebied. Indien er in het toezichtsgebied evenwel geen slachthuis is, mogen de paardachtigen in het beschermingsgebied worden geslacht in een door de bevoegde autoriteit aangewezen slachthuis;
2. in het toezichtsgebied inenting tegen paardepest worden verboden.

Artikel 11

Over de duur van de toepassing en de handhaving van de in de artikelen 6, 8, 9 en 10 bedoelde maatregelen wordt beslist volgens de procedure van artikel 19. Ingeval de inenting is verricht overeenkomstig artikel 6, lid 1, en artikel 9, lid 2, mag deze duur in geen geval minder dan twaalf maanden bedragen.

In afwijking van artikel 9, lid 1, onder c), en artikel 10, lid 1, evenwel

- a) mogen paardachtigen in het beschermingsgebied en in het toezichtsgebied onder officieel toezicht en onder de voorwaarden van artikel 5, lid 3, van Richtlijn 90/426/EEG worden vervoerd naar het onder d) van die bepaling bedoelde quarantainestation;
- b) is voor het verkeer van paardachtigen binnen gebieden met een zelfde status een toelating van de bevoegde autoriteit vereist, waarvoor de volgende voorwaarden gelden:
 - i) de paardachtigen moeten
 - aan een voorafgaande officiële controle worden onderworpen,
 - geïdentificeerd worden, en
 - van een officieel document vergezeld gaan;
 - ii) de Lid-Staten zien er in ieder geval op toe dat de sedert minder dan 60 dagen ingeënte paardachtigen het bedrijf waar de inenting is uitgevoerd niet mogen verlaten;
 - iii) de Lid-Staten stellen de Commissie via het Permanent Veterinair Comité in kennis van de maatregelen die zij ter zake treffen.

Artikel 12

Wanneer de paardepestepizoötie in een bepaald gebied een uitzonderlijk ernstig karakter heeft, worden alle door de betrokken Lid-Staten te nemen extra maatregelen vastgesteld volgens de procedure van artikel 19.

Artikel 13

De Lid-Staten zien erop toe dat de bevoegde autoriteit alle nodige maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat alle in het beschermings- en het toezichtsgebied gevestigde personen volledig worden geïnfor-

▼B

meer over de ingestelde beperkingen, en dat zij al het nodige doen om de betrokken maatregelen op passende wijze ten uitvoer te leggen.

Artikel 14

1. In elke Lid-Staat wordt een nationaal laboratorium aangewezen dat wordt belast met de in deze richtlijn bedoelde laboratoriumonderzoeken. Deze nationale laboratoria alsmede hun opdracht zijn vermeld in bijlage I.

2. De in bijlage I vermelde nationale laboratoria werken samen met het in artikel 15 bedoelde communautaire referentielaboratorium.

Artikel 15

Het communautaire referentielaboratorium voor paardepest staat vermeld in bijlage II. Onverminderd de bepalingen van Beschikking 90/424/EEG, met name van artikel 28, zijn de bevoegdheden en verplichtingen van dit laboratorium aangegeven in bijlage III.

Artikel 16

Deskundigen van de Commissie kunnen in samenwerking met de bevoegde autoriteiten controles ter plaatse uitvoeren voor zover de eenvormige toepassing van de onderhavige richtlijn dit vereist. Daartoe kunnen zij met een controle op een representatief percentage bedrijven nagaan of de bevoegde autoriteiten controle uitoefenen op de naleving van deze richtlijn. De Commissie brengt de Lid-Staten op de hoogte van de uitslag van de verrichte controles.

De Lid-Staat op het grondgebied waarvan een controle wordt verricht, geeft de deskundigen alle steun voor de uitvoering van hun taak.

De algemene uitvoeringsbepalingen van dit artikel worden vastgesteld volgens de procedure van artikel 19.

Artikel 17

1. Elke Lid-Staat stelt een rampenplan op waarin wordt aangegeven op welke wijze hij de bij deze richtlijn vastgestelde maatregelen uitvoert.

In dit plan moet ervoor worden gezorgd dat kan worden beschikt over de installaties, de apparatuur, het personeel en de andere structurele voorzieningen, nodig voor een snelle en doeltreffende uitroeiing van de ziekte.

2. De criteria voor het opstellen van de in lid 1 bedoelde plannen staan in bijlage IV.

De overeenkomstig deze criteria opgestelde plannen worden uiterlijk drie maanden na de datum waarop deze richtlijn van toepassing wordt aan de Commissie overgelegd.

De Commissie onderzoekt de plannen om na te gaan of zij toereikend zijn om het gewenste doel te bereiken en stelt de betrokken Lid-Staat eventueel voor de nodige wijzigingen aan te brengen, met name om te garanderen dat de plannen verenigbaar zijn met die van de andere Lid-Staten.

De Commissie keurt de — eventueel gewijzigde — plannen goed volgens de procedure van artikel 19.

De plannen kunnen nadien volgens dezelfde procedure worden gewijzigd of aangevuld in het licht van de verdere ontwikkeling van de situatie.

▼B*Artikel 18*

De bijlagen worden gewijzigd volgens de procedure van artikel 19.

Artikel 19

1. De Commissie wordt bijgestaan door het Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid, ingesteld bij artikel 58 van Verordening (EG) nr. 178/2002 ⁽¹⁾.

2. Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, zijn de artikelen 5 en 7 van Besluit 1999/468/EG ⁽²⁾ van toepassing.

De in artikel 5, lid 6, van Besluit 1999/468/EG bedoelde termijn wordt vastgesteld op drie maanden.

3. Het comité stelt zijn reglement van orde vast.

Artikel 20

De Lid-Staten doen de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in werking treden om uiterlijk op 31 december 1992 aan deze richtlijn te voldoen. Zij stellen de Commissie daarvan onverwijld in kennis.

Wanneer de Lid-Staten deze bepalingen aannemen, wordt daarin naar de onderhavige richtlijn verwezen of wordt hiernaar verwezen bij de officiële bekendmaking van die bepalingen. De regels voor deze verwijzing worden vastgesteld door de Lid-Staten.

Artikel 21

Vóór 1 oktober 1993 dient de Commissie, op basis van de opgedane ervaring, bij de Raad een verslag in over de toepassing van deze richtlijn, eventueel vergezeld van passende voorstellen.

Artikel 22

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

⁽¹⁾ PB L 31 van 1.2.2002, blz. 1.

⁽²⁾ PB L 184 van 17.7.1999, blz. 23.

▼ B

BIJLAGE I

▼ M2A. LIJST VAN DE NATIONALE LABORATORIA VOOR ONDERZOEK
INZAKE PAARDEPEST

AT	AGES: Österreichische Agentur für Gesundheit und Ernährungssicherheit GmbH — Institut für veterinärmedizinische Untersuchungen Mödling (Austrian Agency for Health and Consumer Protection-Institute for veterinary investigations Mödling) Robert Koch-Gasse 17 A-2340 Mödling Tel.: +43 (0) 505 55-38112 Fax: +43 (0) 505 55-38108 E-mail: vetmed.moedling@ages.at
BE	CODA — CERVA — VAR Veterinary and Agrochemical Research Centre Groeselenberg 99 B-1180 Brussels
CY	State Veterinary Laboratory Veterinary Services 1417 Athalassa Nicosia
CZ	Institute for Animal Health, Pirbright Laboratory Ash Road, Pirbright, Woking Surrey GU24 0NF, UK E-mail: pirbright.reception@bbsrc.ac.uk
DE	Friedrich-Loeffler-Institut Bundesforschungsinstitut für Tiergesundheit — Standort Tübingen — Postfach 11 49 72001 Tübingen Tel.: +49.7071-96-7-0 Fax: +49.7071-96-7-105
DK	Danish Institute for Food and Veterinary Research, Dpt. of Virology, Lindholm, DK-4771 Kalvehave
EE	Veterinaar- ja Toidulaboratoorium Kreutzwaldi 30, 51006 Tartu, Estonia Tel.: +372 7 386 100 Faks: +372 7 386 102 E-post: info@vetlab.ee
ES	Laboratorio Central de Sanidad Animal de Algete Carretera de Algete, km 8 Algete 28110 (Madrid) Tel.: +34 916 290 300 Fax: +34 916 290 598 E-mail: lcv@mapya.es
FI	Finnish Food Safety Authority Animal Diseases and Food Safety Research Mustialankatu 3 FI-00790 Helsinki, Finland E-mail: info@evira.fi Tel.: +358 20 772 003 (exchange) Fax: +358 20 772 4350

▼M2

FR	Laboratoire d'études et de recherches en pathologie animale et zoonoses AFSSA site de Maisons-Alfort — LERPAZ 22 rue Pierre Curie — BP 67 94703 Maisons-Alfort Cedex FRANCE
GB	Institute for Animal Health Pirbright Laboratory Ash Road Pirbright, Woking Surrey GU12 6DG, UK E-mail: pirbright.reception@bbsrc.ac.uk
GR	Hellenic Ministry of Rural Development and Food Centre of Athens Veterinary Institutions Institute of Foot and Mouth Disease and exotic diseases 25 Neapoleos Street 15 310 Ag. Paraskevi Tel.: +30 210 6010903-6007016 Fax: +30 210 6399477
HU	Országos Állategészségügyi Intézet (Central Veterinary Institute) H-1581 Budapest 146., Pf. 2. Tel.: +36-1-460-6300, +36-1-460-6317 Fax: +36-1-222-6070
IE	Central Veterinary Research Laboratory Department of Agriculture and Food Abbotstown, Castleknock, Dublin
IT	Centro Nazionale di Referenza per lo studio e l'accertamento delle malattie esotiche degli animali c/o Istituto zooprofilattico sperimentale dell' Abruzzo e del Molise Via Campo Boario I- 64100 Teramo
LT	National Veterinary Laboratory (Nacionalinė veterinarijos laboratorija) J. Kairiūkščio g. 10 LT-08409 Vilnius
LU	Laboratoire de Médecine Vétérinaire de l'Etat, 54, Avenue Gaston Diderich, L-Luxemburg
LV	—
MT	Institute for Animal Health, Pirbright Laboratory Ash Road, Pirbright, Woking Surrey GU24 0NF, UK E-mail: pirbright.reception@bbsrc.ac.uk
NL	Centraal Instituut voor DierziekteControle CIDC-Lelystad Hoofdvestiging: Houtribweg 39 Nevenvestiging: Edelhertweg 15 Postbus 2004 8203 AA Lelystad
PL	Laboratory Department of Virology Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy Al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy Tel.: +48.81.886 30 51 Fax: +48.81.886 25 95 E-mail: sekretariat@piwet.pulawy.pl

▼M2

PT	Laboratório Nacional de Investigação Veterinária (LNIV) Estrada de Benfica, 701 P-1549-011 Lisboa
SE	Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SE-751 89 Uppsala
SI	Univerza v Ljubljani Veterinarska fakulteta Nationalni veterinarski inštitut, Gerbičeva 60, SI-1000 Ljubljana
SK	Institute for Animal Health, Pirbright Laboratory Ash Road, Pirbright, Woking Surrey GU24 0NF, UK E-mail: pirbright.reception@bbsrc.ac.uk

▼B**B. OPDRACHT VAN DE NATIONALE LABORATORIA VOOR ONDERZOEK INZAKE PAARDEPEST**

De nationale laboratoria voor onderzoek inzake paardepest zijn verantwoordelijk voor de coördinatie van de door ieder diagnoselaboratorium van de Lid-Staat vastgestelde normen en diagnosetechnieken alsmede voor het gebruik van de reagentia en het testen van de vaccins. Hiertoe:

- a) kunnen zij diagnosereagentia leveren aan diagnoselaboratoria die hierom verzoeken;
- b) controleren zij de kwaliteit van alle in de betrokken Lid-Staat gebruikte diagnosereagentia;
- c) organiseren zij op gezette tijden vergelijkende tests;
- d) bewaren zij isolaten van het paardepestvirus van in de betrokken Lid-Staat bevestigde gevallen;
- e) zien zij erop toe de positieve resultaten die in de regionale diagnoselaboratoria zijn verkregen te bevestigen.

▼B

BIJLAGE II

COMMUNAUTAIR REFERENTIELABORATORIUM

Laboratorio de sanidad y producción animal

Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

28110 Algete, Madrid — España.

*BIJLAGE III***OPDRACHT VAN HET COMMUNAUTAIRE
REFERENTIELABORATORIUM VOOR PAARDEPEST**

Het communautaire referentielaboratorium heeft de volgende opdracht:

1. coördinatie, in overleg met de Commissie, van de in de Lid-Staten toegepaste methoden voor de diagnose van paardepest, en met name:
 - a) nauwkeurige omschrijving, opslag en levering van virusstammen van paardepest voor gebruik bij serologisch onderzoek en voor de bereiding van antiserum;
 - b) levering van referentiesera en andere referentiereagentia aan de nationale referentielaboratoria met het oog op de standaardisering van de in de Lid-Staten gebruikte tests en reagentia;
 - c) aanleg en instandhouding van een verzameling stammen en isolaten van het paardepestvirus;
 - d) periodieke organisatie van communautaire vergelijkende tests van de diagnoseprocedures;
 - e) verzameling en vergelijking van gegevens en informatie inzake de gebruikte diagnosetechnieken en de resultaten van de in de Gemeenschap verrichte tests;
 - f) karakterisering van isolaten van het paardepestvirus via de meest geavanceerde methoden om een beter inzicht in de epizoötiologie van paardepest te krijgen;
 - g) het volgen van de ontwikkelingen, over de gehele wereld, op het gebied van toezicht op, epizoötiologie en voorkoming van paardepest;
2. actieve steun bij het identificeren van de uitbraken van paardepest in de Lid-Staten door het onderzoeken van de virusisolaten die het laboratorium worden toegezonden voor bevestiging van de diagnose, karakterisering en epidemiologische studies;
3. bevordering van de opleiding en de na- en bijscholing van deskundigen op het gebied van laboratoriumdiagnose met het oog op de harmonisatie van de diagnosetechnieken in de hele Gemeenschap;
4. onderlinge uitwisseling van informatie met het door het Internationaal Bureau voor besmettelijke veeziekten (IOE) aangewezen wereldlaboratorium voor onderzoek inzake paardepest, met name met betrekking tot de ontwikkeling van de situatie in de wereld ter zake van de paardepest.

*BIJLAGE IV***MINIMUMCRITERIA VOOR DE RAMPENPLANNEN**

De rampenplannen moeten ten minste:

1. voorzien in de oprichting op nationaal niveau van een crisiscentrum dat alle noodmaatregelen in de betrokken Lid-Staat dient te coördineren;
2. een lijst bevatten van lokale noodcentra die over de nodige voorzieningen beschikken om de controlemaatregelen op lokaal niveau te coördineren;
3. nauwkeurige informatie bevatten over het bij de noodmaatregelen betrokken personeel, hun vakbekwaamheid en hun bevoegdheden;
4. ervoor zorgen dat elk lokaal noodcentrum snel contact kan opnemen met de personen en/of organisaties die rechtstreeks of indirect bij een besmetting zijn betrokken;
5. ervoor zorgen dat het nodige materieel en materiaal beschikbaar is om de noodmaatregelen naar behoren te kunnen uitvoeren;
6. nauwkeurige instructies bevatten over de maatregelen, inclusief de maatregelen betreffende de wijze van vernietiging van karkassen, die moeten worden genomen wanneer infectie of besmetting wordt vermoed en bevestigd;
7. voorzien in scholingsprogramma's om de praktische vaardigheden en de kennis van de administratieve voorschriften op peil te houden en te verbeteren;
8. ervoor zorgen dat de diagnostische laboratoria over de nodige voorzieningen beschikken voor post mortem-onderzoek en over de nodige capaciteit voor het verrichten van serologisch, histologisch en ander onderzoek, en dat zij toegang hebben tot recente technieken om snel een diagnose te stellen (hier toe moeten de nodige regelingen worden getroffen voor het snelle vervoer van monsters);
9. de nodige gegevens bevatten inzake de hoeveelheid vaccin tegen paardepest die naar verwachting nodig is indien tot noodvaccinatie wordt besloten;
10. voorzien in de nodige uitvoeringsbepalingen.

BIJLAGE 2: SCOFCAH PROCEDURE

Voor de zogenaamde bestrijdingsplichtige dierziekten zijn er Europese bestrijdingsrichtlijnen die aangeven hoe een lidstaat een uitbraak moet bestrijden. Een voorbeeld hiervan is de bestrijdingsrichtlijn voor Afrikaanse Paardenpest. Deze richtlijnen zijn vastgesteld door de Raad van Europese gemeenschappen, in de raad zijn alle lidstaten op ministerniveau vertegenwoordigd. De Europese Commissie heeft de bevoegdheid gekregen om beslissingen te nemen voor de uitvoering van richtlijnen die door de Raad zijn vastgesteld. Deze uitvoering vindt plaats doordat de Europese Commissie regelgeving kan maken (beschikkingen) die gebaseerd zijn op richtlijnen van de Raad.

In geval van een uitbraak van een dierziekte zal de Europese Commissie voor die specifieke situatie en die specifieke ziekte in een concept beschikking maatregelen voorstellen, die op de bestrijdingsrichtlijn zijn gebaseerd. Deze beschikking wordt dan voor advies voorgelegd aan het permanent comité voor de voedselketen en diergezondheid. In dit comité zijn deskundigen uit alle lidstaten van de Europese Unie vertegenwoordigd. De Engelse term voor dit comité is: "Standing Committee on the Food Chain and Animal Health" (SCoFCAH).

Als het advies van het comité positief is wordt de door de Commissie voorgestelde beschikking aangenomen. Het Comité kan ook aanbevelingen voor wijzigingen doen. In spoedeisende gevallen kan de Commissie ook een beschikking aannemen zonder voorafgaand eerst advies aan het SCoFCAH te vragen. Wel wordt deze beschikking dan besproken in het eerstvolgende overleg van het SCoFCAH.

Het SCoFCAH komt meestal twee keer per maand bij elkaar. Eén keer voor de onderwerpen die met de voedselketen te maken hebben en één keer voor diergezondheidsonderwerpen. Als het nodig is omdat er bijvoorbeeld een uitbraak van een bepaalde dierziekte is kan de Commissie het SCoFCAH vaker bij elkaar roepen.

BIJLAGE 3: TRANSPORT VAN PAARDEN IN DE NORMAAL FASE

Voor het transport van paarden gelden regels. Er zijn regels voor diverse doelen, zoals het borgen van het welzijn tijdens transport, maar ook regels voor de transportmiddelen om te voorkomen dat er onveilige situaties ontstaan. In deze bijlage wordt ingegaan op de regels die gelden in het kader van diergezondheid. Vervoer van paarden van en naar andere landen brengt een risico voor de verspreiding van dierziekten met zich mee. Daarom zijn er ook regels om deze risico's zoveel mogelijk te beperken. Voor het transport van paarden is het belangrijk om onderscheid te maken tussen het transport binnen Europa (intracommunautair transport) en het transport van en naar landen buiten de Europese unie (3^e landen).

Transport van paarden van en naar 3^e landen

Het importeren van paarden uit 3^e landen is alleen toegestaan uit landen die op een speciale lijst staan (beschikking 2004/211/EG). Alleen deze landen zijn veilig genoeg voor het importeren van paarden naar landen van de Europese Unie. Voor het importeren van een paard moet altijd eerst vooraf toestemming worden gevraagd aan de VWA. Een paard mag alleen geïmporteerd worden als voldaan wordt aan de eisen in de Europese wetgeving. Voor het exporteren van paarden naar 3^e landen gelden de eisen die een 3^e land stelt aan de import van een paard. Een 3^e land kan bijvoorbeeld vragen om bloedtesten op bepaalde ziekten. Ook de export naar een 3^e land verloopt altijd via de VWA. Op de website van de VWA (www.vwa.nl) is te vinden wat de procedures en regels zijn met betrekking tot transport van paardachtigen en levende producten van paarden van en naar 3^e landen.

Intracommunautair transport van paarden

Intracommunautair transport is het vervoer van paarden tussen lidstaten van de Europese Unie. Ook voor dit transport gelden Europese regels. Erg belangrijk is dat de lidstaten elkaar moeten vrijwaren van besmettelijke ziekten, waaronder APP. De lidstaten moeten elkaar garanties afgeven dat een dier dat naar een andere lidstaat wordt vervoerd niet besmet is met bepaalde besmettelijke ziekten. Deze garanties worden door middel van zogenaamde certificaten met een dier op transport meegegeven. De VWA is de bevoegde autoriteit voor het afgeven van deze certificaten. Dus ook voor het vervoer van paarden binnen de Europese unie moet eerst contact opgenomen worden met de VWA. Er komt dan iemand van de VWA langs om het paard te onderzoeken en het paspoort te controleren. Als alles in orde is wordt er een certificaat afgegeven waarmee het vervoer naar de andere lidstaat is toegestaan. Het is dus niet toegestaan om zomaar met een paard van het ene Europese land naar het andere Europese land te reizen.

Voor zogenaamde geregistreerde paarden (stamboekpaarden of paarden die via de KNHS een FEI vrijstelling hebben) is er een uitzondering op het certificaat mogelijk. Ook voor vervoer van deze paarden is tussenkomst van de VWA nodig, maar in plaats van een certificaat kunnen geregistreerde paarden een veterinaire attest krijgen. Dit attest kan als bijlage mee in het paspoort en is 10 dagen geldig. Doel hiervan is het transport voor wedstrijden te vergemakkelijken. Dit attest mag niet gebruikt worden voor vervoer naar een slachthuis, ook al gaat het om geregistreerde paarden.

Voor vervoer van paarden binnen België, Nederland en Luxemburg (Benelux) is er op basis van een afspraak tussen deze drie landen een uitzondering mogelijk. Paarden die niet bedoeld zijn om geslacht te worden en niet commercieel vervoerd worden, hoeven helemaal geen certificaat van de VWA te hebben voor transport binnen deze landen. Vanzelfsprekend moet het paard wel vergezeld zijn van een correct ingevuld paspoort.

BIJLAGE 4: MEMORANDUM VAN OVEREENSTEMMING BETREFFENDE HET VERKEER VAN DE HANDEL IN PAARDACHTIGEN

De Directeur-Generaal van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van Nederland en de hoofden van de veterinaire diensten van België en het Groot-Hertogdom Luxemburg (hierna de ondertekenende landen te noemen) beslissen:

Artikel 1

Grondslag van het Memorandum :

Het Memorandum heeft tot doel voorwaarden inzake diergezondheid te stellen aan het verkeer van paardachtigen tussen de ondertekenende landen (België, het Groot-Hertogdom Luxemburg en Nederland) en hen te verplichten tot wederzijdse kennisgeving van haarden van bepaalde ziekten en van de controlemaatregelen die zij hebben getroffen.

Overwegende het Reglement inzake veterinairerechtelijke voorschriften voor het intra-Beneluxverkeer en de invoer van eenhoevigen genomen in uitvoering van de Beschikking van het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie M(90)8 van 18 juni 1990 betreffende de veterinairerechtelijke voorschriften inzake het inter-Beneluxverkeer en de invoer van eenhoevigen in het bijzonder artikel 2.

Overwegende de Richtlijn 90/426/EEG van de Raad van 26 juni 1990 tot vaststelling van veterinairerechtelijke voorschriften voor het verkeer van paardachtigen en de invoer van paardachtigen uit derde landen, in het bijzonder artikel 6.

Artikel 2

Begripsomschrijvingen:

Onder « paardachtigen » wordt verstaan de als huisdier gehouden paarden, of ezels of kruisingen daarvan.

Onder « geregistreerde paardachtigen » wordt verstaan elke geregistreerde paardachtige als omschreven in Richtlijn 90/427/EEG die wordt geïdentificeerd door middel van een identificatiedocument dat is afgegeven door de met het fokken belaste instantie of door elke andere bevoegde instantie van het land van oorsprong van de paardachtige die het stamboek of het rasregister van deze paardachtige beheert of elke vereniging of internationale organisatie die paarden beheert met het oog op wedstrijden of paardenrennen.

Onder « als slachtdieren gehouden paardachtigen » wordt verstaan de paardachtigen die zijn bestemd om, hetzij rechtstreeks hetzij na via een markt of een erkend verzamelcentrum te zijn doorgevoerd, naar het slachthuis te worden gebracht om daar te worden geslacht en indien uit het hoofdstuk IX van het paspoort “ medische behandeling ” genoemd, zoals vastgesteld door de Beschikking 2000/68/EG van de Commissie van 22 december 1999 blijkt dat het dier niet werd uitgesloten voor de slacht voor menselijke consumptie.

Onder « als fok- en gebruiksdieren gehouden paardachtigen » wordt verstaan andere paardachtigen dan die welke onder de punten 2 en 3 van dit artikel zijn genoemd.

Onder «op de lijst voorkomende ziekte» wordt verstaan een van in bijlage I bij dit Memorandum genoemde ziekte.

Artikel 3

Afwijkingen op grond van de dit Memorandum:

Bij verkeer tussen België, Het Groot-Hertogdom Luxemburg en Nederland zijn geregistreerde paardachtigen en van als fok- en gebruiksdieren gehouden paardachtigen, voor zover zij geïdentificeerd zijn en voorzien van een degelijk ingevuld paspoort in overeenstemming met de Europese regelgeving, niet onderworpen aan de in artikel 4, punt 1, tweede zin, van Richtlijn 90/426/EEG voorgeschreven inspectie en zijn zij vrijgesteld van het gezondheidscertificaat van bijlage B of bijlage C van die Richtlijn.

Geregistreerde paardachtigen zijn vrijgesteld van het in Verordening (EG) nr. 1/2005 vereiste journaal.

Artikel 4

Begeleidende documenten:

Paardachtigen die tussen België, het Groot-Hertogdom Luxemburg en Nederland worden verhandeld, dienen vergezeld te gaan van het door Beschikking 93/623/EEG (gewijzigd door Beschikking 2000/68/EG) voorgeschreven paspoort en geïdentificeerd zijn met een elektronische identificatie waarvan de barcode is opgenomen in het paspoort of een ander identificatiemiddel dat officieel is goedgekeurd in het partnerland en op ondubbelzinnige wijze gelinkt is aan het paspoort

De als slachtdieren gehouden paardachtigen moeten bovendien vergezeld gaan van het gezondheidscertificaat voorgeschreven in bijlage C van Richtlijn 90/426/EEG.

Alle andere paardachtigen dan de geregistreerde moeten vergezeld gaan van een reischema wanneer dit door de Verordening (EG) nr. 1/2005 is vereist.

Artikel 5

Melding van ziekten:

Onverminderd de toepassing van artikel 3 van Richtlijn 82/894/EEG, stellen de ondertekenende landen elkaar in kennis van elk bevestigd geval van een ziekte van bijlage I. Het ondertekenende land waar de ziekte is uitgebroken, brengt de andere ondertekenende landen op de hoogte van alle belangrijke epidemiologische ontwikkelingen die het gevaar op verdere verspreiding van de ziekte kunnen doen toenemen.

De meldingen van het vorige punt omvatten de gegevens van bijlage II en worden meegedeeld via het ADNS, per e-mail of per fax.

Elk ondertekenend land stelt jaarlijks een rapport op over de gezondheidstoestand van de paardachtigen met betrekking tot de op de lijst vermelde ziekten. Dit rapport dient tegen 15 maart van het jaar daarop aan alle ondertekenende landen te worden gestuurd.

Artikel 6

Maatregelen inzake diergezondheid:

Bij ontdekking van een haard van een van de onderstaande ziekten, verbinden de ondertekenende landen er zich toe de verbodsmaatregelen van artikel 4 (5) en van artikel 5 van Richtlijn 90/426/EEG toe te passen: paardenpest, dourine, kwade droes, paardenencefalomyelitis, infectieuze anemie, vesiculaire stomatitis, rabies en miltvuur.

Bij het uitbreken van een van de andere ziekten van bijlage I mogen de ondertekenende landen nationale gezondheidsmaatregelen nemen, die zij vervolgens ter kennis brengen van de andere ondertekenende landen.

Artikel 7

Wijziging in het gezondheidsbeleid:

De ondertekenende landen brengen elkaar op de hoogte van elke belangrijke wijziging in de maatregelen op het gebied van het gezondheidsbeleid in verband met de op de lijst vermelde ziekten.

Artikel 8

Opvolging van het Memorandum:

De ondertekenende landen houden minstens eenmaal per jaar een vergadering en stellen zoveel technische werkgroepen samen als nodig is om dit Memorandum op te volgen. Deze vergaderingen worden bij toerbeurt in elk van de ondertekenende landen gehouden.

Elk ondertekenend land wijst contactpersonen aan die moeten zorgen voor de tenuitvoerlegging van dit Memorandum alsmede voor de contacten met de paardenindustrie en andere belanghebbenden in het ondertekenende land. De ondertekenende landen brengen elkaar op de hoogte van de identiteit van deze personen en van elke latere wijziging.

Artikel 9

Opschorting van het Memorandum:

Onverminderd de vrijwaringsmaatregelen getroffen ter uitvoering van de communautaire regelgeving mogen de ondertekenaars de bepalingen van dit Memorandum zonder voorafgaande kennisgeving opschorten wanneer ernstig gevaar dreigt voor de gezondheid van mens of dier. Die opschorting dient aan de Europese Commissie te worden gemeld.

Bij niet naleving van dit Memorandum waarbij gevaar dreigt voor de gezondheid van dier of mens mag elk ondertekenend land opschorting van dit Memorandum voorstellen. De opschortingsperiode begint pas te lopen zodra het betrokken land op de hoogte is gebracht en uitleg heeft kunnen verschaffen. De periode waarbinnen uitleg kan worden verschaft, mag dertig dagen, te rekenen vanaf kennisgeving aan het betrokken land, niet overschrijden. De Europese Commissie mag over de opschorting van het Memorandum worden ingelicht.

Artikel 10

Opzegging van het Memorandum:

Het Memorandum mag pas zes maanden na schriftelijke kennisgeving worden opgezegd. Wanneer een eind wordt gemaakt aan het Memorandum moet de Europese Commissie hiervan op de hoogte worden gebracht.

Artikel 11

Intrekking of aanpassing of herziening van de Benelux Beschikking M (90) 8 :

De ondertekening van dit Memorandum van Overeenstemming zal leiden tot een onderzoek naar de gegrondheid van een eventuele intrekking of aanpassing of herziening van de Benelux Beschikking M (90) 8.

Artikel 12

Dit Memorandum van Overeenstemming treedt in werking op 6 april 2007.

BIJLAGE I

V. Ziekten waarop het Memorandum van Overeenstemming betrekking heeft

Notificatie in uitvoering van artikel 3 van de richtlijn 82/894/EEG (gewijzigd),

Paardenpest

Dourine

Paardenencephalomyelitis (ieder type van Venezolaanse paardenencephalitis en de Equine Herpesvirus-1 encephalitis inbegrepen)

Infectieuze anemie

Kwade droes

Vesiculeuse stomatitis

Andere ziekten

Ziekte van Borna

Besmettelijke metritis

Virale artheritis

Epizootische lymfangitis

Ziekte van Hendra

BIJLAGE II

Inlichtingen die moeten worden verstrekt bij meldingen op grond van artikel 5, punt 1, wanneer een in Bijlage I opgenomen ziekte uitbreekt

Datum van verzending
Uur van verzending
Land van oorsprong
Naam van de ziekte en virustype, indien relevant
Volgnummer van de haard
Type haard
Referentienummer van de haard waarmee deze haard in verband staat
Streek en geografische ligging van het bedrijf
Andere streken waar beperkingen van kracht zijn
Datum van bevestiging
Datum van vermoeden
Vermoedelijke datum van primaire infectie
Oorsprong van de ziekte
Bestrijdingsmaatregelen
Aantal verdachte dieren ter plekke
Aantal klinisch aangedane dieren ter plekke
Aantal ter plekke gestorven dieren
Aantal geslachte dieren
Aantal vernietigde karkassen
(Vermoedelijke) datum van het slachten
(Vermoedelijke) datum van het einde van de opruiming

BIJLAGE III

Leidraad bij het interpreteren van het Memorandum van Overeenstemming

Artikel 2, punt 3:

Geregistreerde paardachtigen die hetzij rechtstreeks hetzij na via een markt of een erkend verzamelcentrum te zijn doorgevoerd naar een slachthuis worden gebracht, worden beschouwd als zijnde paardachtigen gehouden als slachtdieren.

Artikel 3, punt 1:

Als slachtdieren gehouden paardachtigen moeten wel over een gezondheidscertificaat beschikken.

Dit Memorandum geldt ook voor paardachtigen die overeenkomstig de communautaire regelgeving in de Gemeenschap worden ingevoerd.

Artikel 4, punt 2:

Verplaatsingen van paardachtigen die als slachtdier worden gehouden, dienen via het TRACES-systeem te worden gemeld.

Artikel 4, punt 3:

Verordening 1/2005 is niet van toepassing op niet-commerciële transporten (zie bijlage V).

Artikel 5, punt 3:

Het jaarrapport moet worden opgemaakt in de vorm voorgeschreven door de OIE.

Artikel 7:

CVO's die van oordeel zijn dat er zich een belangrijke wijziging op het gebied van controle van een van de op de lijst voorkomende ziekten heeft voorgedaan, moeten daarvan kennis geven.

Een van de punten op de agenda van de jaarlijkse bijeenkomst dient specifiek te handelen over de doorgevoerde of nog door te voeren veranderingen.

BIJLAGE IV

Dit Memorandum van Overeenstemming verplicht de ondertekenende landen er niet toe een op de lijst voorkomende ziekte aangifteplichtig te maken of bewakingsmaatregelen te treffen ten aanzien van die ziekten.

BIJLAGE V

Leidraad voor het bepalen van het transport in het kader van de Verordening (EG) nr. 1/2005

Niet- commercieel transport

Niet-commercieel vervoer betreft het vervoer van eigen dieren dat niet kadert in een commerciële activiteit. Het vervoermiddel hoeft niet eigen te zijn. Het vervoer blijft niet commercieel indien naast de eigen dieren, de lege plaatsten op een voertuig verder opgevuld worden met paarden van anderen, zonder dat deze anderen daarvoor moeten betalen.

- vervoer in het kader van recreatie, hobby of sport

- vervoer van en naar wedstrijden

vervoer van en naar prijskampen

vervoer van en naar maneges

- vervoer in kader van de bedrijfsvoering

van en naar de weide of tussen stallen

van en naar dierenklinieken

- vervoer in het kader van de fokkerij als niet-landbouwactiviteit (zie de 'overwegende (21)' van de Verordening (EG) nr. 1/2005)

Commercieel transport

Commercieel vervoer betreft het vervoer van dieren in het kader van een commerciële activiteit.

- ieder vervoer waarvoor de vervoerder betaald wordt, onafgezien van het feit of er enkel paarden van derden vervoerd worden, of dat paarden van derden samen met eigen dieren vervoerd worden.

- ieder vervoer van paarden in kader van een landbouwactiviteit:

naar het slachthuis

van en naar een veemarkt
van en naar een paardenmesterij
van en naar een paardenbeslag, vb. paardenmelkerij
paarden ingezet voor de arbeid (vb. bosbouw)

- ieder vervoer van paarden in kader van een commerciële activiteit:
rondreizende paardenshow
circussen

N.B.: Wanneer voornoemd commercieel vervoer handelt over eigen dieren met eigen vervoermiddelen in een straal van 50 km rond het bedrijf, dan geldt enkel artikel 3 van de Verordening (EG) nr. 1/2005.

BIJLAGE 5: BELEIDSINSTRUMENTENTABEL

In de volgende tabel zijn de beleidsinstrumenten aangegeven die per scenario ingezet kunnen worden. In hoofdstuk 7 staat de inhoudelijke beschrijving van de verschillende beleidsinstrumenten. Deze tabel is slechts een checklist om te kijken welk instrument op welk moment ingezet kan of moet worden.

Per fase zijn in hoofdstuk 6 de volgende scenario's gedefinieerd:

Normale fase:

- A. Geen APP aanwezig in Nederland en andere EU-landen
- B. Uitbraak in een 3^e land, waaruit geen vervoer van paarden naar de EU is toegestaan en geen aanwijzing dat de uitbraak te maken heeft met een verschuiving van het voorkomen van competente vectoren.

Aandachtsfase:

- C. Uitbraak in 3^e land, waaruit vervoer van paarden naar de EU wel is toegestaan
- D. Uitbraak in een 3e land mogelijk voortkomend uit een verschuiving van het voorkomen van competente vectoren
- E. Uitbraak binnen de EU, maar niet in Nederland
- F. Een verdenking in Nederland
- G. Besmetting aangetoond bij paarden afkomstig van één zending vanuit een bekend besmet gebied en bij de actuele vectoractiviteit is virusverspreiding niet waarschijnlijk

Crisisfase:

- H. Uitbraak in een andere lidstaat met grensoverschrijdende vaccinatie/beschermings/toezichts gebieden.
- I. Uitbraak van APP in Nederland, virusverspreiding is bevestigd of niet uit te sluiten door actuele vectoractiviteit. Of virusverspreiding is niet uit te sluiten omdat het besmette dier niet aan import is gerelateerd.
- J. Uitbraak van APP bij niet gehouden paardachtigen in Nederland
- K. Uitbraak van APP in een dierentuin

Fase van buitengewone omstandigheden:

- L. Maatschappelijk ontwrichting maakt uitvoering bestrijdingsmaatregelen onmogelijk
- M. Explosieve toename van nieuwe uitbraken.

Afbouwfase:

- N. Geen nieuwe uitbraken en noodvaccinatie in het gebied is 60 dagen geleden afgerond
- O. Knuttenvrije periode is ingegaan
- P. Na de knuttenvrije periode is er weer knuttenactiviteit, maar er zijn geen nieuwe uitbraken

In de tabel zijn scenario J en K niet opgenomen. Voor scenario J, uitbraak bij niet gehouden paardachtigen, is een apart hoofdstuk opgenomen (hoofdstuk 13) waarin de maatregelen beschreven staan als zich een uitbraak voordoet bij niet gehouden paarden. Voor scenario K, uitbraak in specifieke houderijen is er ook een apart hoofdstuk (H 12). Scenario L is ook niet opgenomen in de tabel omdat bij dit scenario de coördinatie overgenomen zal worden door het nationale crisiscentrum (zie hoofdstuk 6). De drie scenario's van de afbouwfase zijn niet opgenomen in de tabel, omdat het verloop van de afbouw en dus de beleidsinstrumenten die ingezet worden, van veel factoren afhankelijk is. Ook de afbouwfase heeft een apart hoofdstuk (H 10).

X = instrument/maatregel/actie wordt ingezet

O = inzetten van instrument/maatregel/actie is optioneel

V = Voorbereiden op inzetten van instrument/maatregel/actie

BELEIDSINSTRUMENTEN	SCENARIO'S									
	B	C	D	E	F	G	H	I	M	
Uitvoering van de ingestelde Europese maatregelen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Import verbod vanuit land met uitbraak		O	O	O			O			
Export verbod van paarden					X	O	O	X	X	
Export verbod levende producten					X	O	O	X	X	
Bestemmingscontrole		X	X	X			X			
Ten behoeve van de bestemmingscontrole oproep tot melden van paarden die in de hoog risicoperiode in het betreffende land zijn geweest		X	X	X			X			
Benelux overeenkomst opschorten		O	O	O	X	O	X	X	X	
Advies met betrekking tot bezoek andere landen	O	X	X	X			X			
Opschorten uitzondering voor geregistreerde paarden		O ¹	O ¹	O ¹	X	O	X	X	X	
Informereren van betrokken LNV directies	O	O								
Informereren direct betrokkenen	O	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bijeenroepen groep van deskundigen	O	O	X	X	X	X	X	X	X	X
Bijeenroepen van crisisstaf		O	X	X	X	X	X	X	X	X
Bijeenroepen basisoverleg		O	X	X	X	X	X	X	X	X
Overleg met BZK					V		O	X	X	
Overleg met VWS i.h.k.v. psychosociale zorg					V		O	X	X	
Overleg met lokale overheden					X	O	X	X	X	
Informatie op de LNV website plaatsen	O	X	X	X	X	O	X	X	X	
Informereren grote publiek				O	O	O	X	X	X	
Overleg met betreffende lidstaat(en) / Buurlanden				O		O	X	X	X	
Overleg met de Europese Commissie en SCoFCAH	O	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Informereren via Overleg Natuur & Besmettelijke dierziekten				O			O	X	X	
Blokkeren houderij					X	X		X	X	
Vervoersverbodgebied instellen					X	O				
Algeheel vervoersverbod voor paardachtigen instellen							O	X	X	
	B	C	D	E	F	G	H	I	M	

	B	C	D	E	F	G	H	I	M
Euthanasie van besmette dieren						X		X	X
Maatregelen met betrekking tot de vector			O	O	X		X	X	X
Instellen B/T gebied aansluitend op het ingestelde gebied in de lidstaat van uitbraak							X		
Instellen 20 km zone aansluitend op het ingestelde gebied in de lidstaat van de uitbraak							X		
Instellen van 20 km zone								X	X
Instellen van een B/T gebied								X	X
Vaccinatie van alle paardachtigen in de 20 km zone							X	X	X
Instellen welzijnscommissie							X	X	X
Vectormonitoring inzetten			X	X	X	X	X	X	X
Actieve klinische surveillance				O ²	O ³	O ³	X	X	X
Serologische surveillance ezels, muilezels, muildieren				O ²	O ³	O ³	X	X	X
Maatregelen m.b.t. specifieke houderijen				O			O	X	X
Maatregelen m.b.t. natuurgebieden				O			O	X	X
Vaccineren alle paardachtigen in Nederland									O
Instellen buffergebied				O			O		
	B	C	D	E	F	G	H	I	M

1. In dit scenario is het noodzakelijk dat alle EU-lidstaten de uitzondering voor geregistreerde paarden opschorten.
2. In dit scenario kunnen actieve klinische surveillance en de serologische surveillance optioneel ingezet worden in een buffergebied.
3. In deze scenario's kunnen actieve klinische surveillance en de serologische surveillance optioneel ingezet worden in een vervoersverbodgebied.

BIJLAGE 6: AFKORTINGEN EN DEFINITIES

Afkortingen

AID	Algemene Inspectie Dienst
APP	Afrikaanse Paardenpest
BT	Bluetongue
B/T gebied	Beschermings- en toezichtsgebied
CIDC	Centraal Instituut voor Dierziekte Controle (in Lelystad)
CVO	Chief Veterinary Officer
DCC-LNV	Departementaal coördinatie centrum van LNV
DBT	Departementaal beleidsteam
DGF	Diergezondheidsfonds
DC	Directie Communicatie
DL	Directie Landbouw
DN	Directie Natuur
DP	Directie Platteland
EU	Europese Unie
FEZ	Directie Financieel Economische Zaken
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren BV
GWWD	Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren
HAS	Hogere Agrarische School
JZ	Directie Juridische Zaken
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging
KNMvD	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
LNV	Ministerie van LNV
MAS	Middelbare Agrarische School
OIE	Office International des Epizooties / World Animal Health Organisation
NVD	Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen
NVP	Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde
OM	Openbaar Ministerie
ON&BD	Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
RCC-LNV	Regionaal Beleidsteam van LNV
RHLDLP	Regeling handel levende dieren en levende producten
SCoFCAH	Standing Committee on the Food Chain and Animal Health
SG	Secretaris-generaal
SRP	Sectorraad paarden
SKBN	Stichting Kinderboerderijen
VIC	Voedsel en Waren Autoriteit Incident- en Crisiscentrum
VD	Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VWA	Voedsel en Waren Autoriteit
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WUR	Wageningen Universiteit en Research Centrum

Definities

Zie ook de definities geformuleerd in Richtlijn 92/35/EEG

Basisoverleg

Dit is het wederzijdse informeren overleg over de preventie en bestrijding van een bestrijdingsplichtige ziekte, in de aandachts-, crisis- of afbouwfase. Het basisoverleg is geen besluitvormend overleg, maar heeft als doel inzicht te krijgen in de consequenties van maatregelen, het uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. Aan het basisoverleg kunnen in beginsel de organisaties deelnemen die betrokken zijn bij of de effecten ondervinden van maatregelen die genomen worden in het kader van de bestrijding. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en er kan besloten worden per organisatie één deelnemer toe te laten.

Evenement

In het kader van dit draaiboek gaat het hier om een publieke gebeurtenis waar paardachtigen bij betrokken en aanwezig zijn.

Hoog risico periode

De periode waarin een besmetting met het APP-virus aanwezig kan zijn in een land of op een bedrijf voordat deze opgemerkt wordt en maatregelen van kracht worden.

Houder

Een persoon die de dagelijkse zorg voor een paardachtige heeft. Dit kan de eigenaar zijn, maar dat hoeft niet.

Houderij

Een locatie, begrensd door de openbare ruimte, waar paarden gehouden worden.

Knutten

Mugjes van de soort Culicoides.

Niet gehouden paarden

Dit zijn paarden die geen eigenaar hebben en gezien kunnen worden als wilde dieren. In Nederland zijn bijvoorbeeld de Konikpaarden in de Oostvaardersplassen niet gehouden paarden. Er zijn ook paardachtigen die in natuurgebieden rondlopen, maar wel gehouden en hebben dan ook een eigenaar.

Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten

Communicatie met betrokken natuurorganisaties onder leiding van Directie Natuur.

Paardensector

Alle houders, eigenaren van paardachtigen of vertegenwoordigers van deze paardenhouders of eigenaren.

Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoonosen en TSE's

In deze regeling zijn regels opgenomen inzake onder meer het aanwijzen van besmettelijke dierziekten, regels over het verzamelen van dieren, hygiënevoorschriften ter voorkoming van besmettelijke dierziekten (waaronder de reiniging en ontsmetting van veewagens), uitvoeringsmaatregelen tot bestrijding van besmettelijke dierziekten en voorwaarden die gesteld zijn over het verlaten van deze gebouwen en terreinen.

Sectorraad paarden

De sectorraad paarden is een samenwerkingsverband van verschillende organisaties in de paardensector in Nederland. Uit de drie verschillende geledingen, namelijk fokkerij, handel en sport/recreatie zijn organisaties vertegenwoordigd in de sectorraad. De taak van de Sectorraad ligt vooral in het behartigen van de belangen die uitgaan boven de doelstellingen van de verschillende organisaties binnen de sector. Deze taakomschrijving bevat goede mogelijkheden voor de Sectorraad om in voortdurende afstemming met de dragende organisaties de gezamenlijke (overkoepelende) belangen van de paardensector te behartigen.

Vertegenwoordigd in de sectorraad zijn o.a. de volgende organisaties: koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, Koepel fokkerij, Nederlandse Draf en Rensport, LTO paardenhouderij, Vereniging sportpaardenhandelaren Nederland, Centrale bond van paardenhandelaren, Federatie Nederlandse Hippische Ondernemers, Federatie van bonden van hengstenhouders.

BIJLAGE 7: SAMENSTELLING DIVERSE OVERLEGSTRUCTUREN

De volgende lijsten zullen dienen om in eerste instantie externe organisaties uit te nodigen bij het basisoverleg of het Overleg Natuur & Besmettelijke Dierziekten. In overleg kunnen niet genoemde organisaties ook deelnemen aan deze overleggen.

Basisoverleg

Organisaties	Afkorting
Bond voor Waaghouders	
Centraal Instituut voor Dierziekte Controle – Lelystad	CIDC
Centrale Organisatie voor de Vleessector	COV
Consumentenbond	CB
Cumela	
Dierenbescherming	DB
Faculteit diergeneeskunde	FD
GD	GD
Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde	KNMvD
Land en Tuinbouw Organisatie	LTO
Ministerie van VWS	VWS
Nederlandse Belangenvereniging voor hobbydierhouders	NBvH
Nederlandse Bond van Handelaren in Vee	NBHV
Nederlandse Vereniging Dierentuinen	NVD
Nederlandse vereniging van vrijetijdsruiters	NVVR
Productschap Vee Vlees en Eieren	PVE
Rendac	
Sectorraad paarden:	SRP
Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie	KNHS
Koepel fokkerij	
Nederlandse Draf en Rensport	NDR
LTO paardenhouderij	
Vereniging sportpaardenhandelaren Nederland	VSN
Centrale bond van paardenhandelaren	CeBoPa
Federatie Nederlandse Hippische Ondernemers	FNHO
Federatie van bonden van hengstenhouders	
Stichting Kinderboerderijen Nederland	SKBN
Stichting Zeldzame Huisdierrassen	SZH
Transport en Logistiek Nederland	TLN

Betrokken LNV directies

Algemene Inspectie Dienst (AID)

Bureau Bestuursraad (BBR)

Dienst Regelingen (DR)

Directie Communicatie (DC)

Directie Financieel Economische Zaken (FEZ)

Directie Industrie & Handel (I&H)

Directie Internationale Zaken (IZ)

Directie Juridische Zaken (JZ)

Directie Landbouw (DL)

Directie Natuur (DN)

Directie Platteland (DP)

Directie Regionale Zaken (DRZ)

Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid (VD)

Voedsel en Waren Autoriteit (VWA)

BIJLAGE 8: JURIDISCHE IMPLEMENTATIE TABEL

Wordt opgenomen in de volgende versie van het beleidsdraaiboek.

BIJLAGE 9: MODELREGELING

Wordt opgenomen in de volgende versie van het beleidsdraaiboek.